

N=907 (R.F.) / 16 Sept 900
Ino. 1490

B261011

Finanțele

Noastre

de

N. Filipescu

= C 104593 =

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA HELIADE, CLEMENȚEI, 3

1900

Prețul 3 lei.

Domnilor Deputați,

Înainte de a intra în discuțiunea chestiunilor ridicate de d. Brătianu, vroesc să fac o simplă constatare. Această constatare este că astăzi ne aflăm în 25 Noembrie și că pe banca ministerială se află cabinetul de la 12 Aprilie.

S'ar părea că acest adevăr este atât de evident, în cât nu mai e nevoie de a-l enunța. Totuși cred că nu este fără folos de a se face această constatare când, țin minte, că o personalitate politică cu vază, sub pseudonimul « Un Craiovean », saluta acum șeșase luni guvernul actual ca *un guvern de vară*. Proorocirea, cum vedeți, nu s'a îndeplinit de și împrejurările potrivnice cu cari a avut să lupte guvernul nostru au depășit tot ceea ce cei mai pesimiști 'și ar fi putut închipui. Am intrat în iarnă după ce am străbătut o vară secetoasă și, din punct de vedere politic, furtunică. Am ajuns aci, rezistând tuturor vijeliilor și astăzi putem privi viitorul cu mai multă seninătate.

Printre împrejurările protivnice de cari a avut să sufere guvernul, este de sigur una care domina pe toate cele-alte și asupra căreia s'a întins pe larg d. Brătianu; aceasta este criza financiară.

Voi răspunde observațiunilor d-sale, și aceasta îmi dă prilejul de a îndeplini ceea ce privesc ca o datorie pentru noi: anume de a face azi, când suntem în cunoștința situațiunii financiare, inventarul moștenirii ce ne-a lăsat guvernul liberal.

D-lor deputați, d. Brătianu a voit să înfățișeze politica fi-

nanciară a partidului liberal, ca o politică de economie și politica financiară a conservatorilor, ca o politică de risipă.

În acest scop, d-sa nea prezentat oare-cari cifre și luându-le în mod arbitrar, prezintându-le cu potriveală, a putut da oare-care aparență de temeinicie afirmațiunilor d-sale. D-sa a comparat cheltuelile făcute sub guvernul Sturdza cu acele făcute în cei 4 ani din urmă ai guvernului Lascar Catargi.

Dacă ar fi să urmez acelaș sistem v'aș cere să comparați cei d'intii trei ani de guvern conservator cu cei patru ani financiarii ai guvernului Sturdza și ați ajunge la un rezultat cu totul contrariu concluziunilor d-lui Brătianu, și anume la acest rezultat că, în cei trei ani d'intii ai guvernului Catargi budgetul a sporit numai cu vre-o 3.000.000 anual, pe cind sub guvernul d-lui Sturdza budgetul a sporit anual cu circa 4 milioane 700.000 lei.

E drept însă să comparăm întreaga gestiune liberală cu întreaga gestiune conservatoare. Atunci rezultatul este că budgetul Statului a crescut, anual, sub partidul liberal, cu 4 milioane 700.000 lei și în cei șapte ani de administrație conservatoare cu 5.700.000 lei. E o deosebire de 1.000.000 a cărei explicație o găsiți în extraordinara prosperitate de care s'a bucurat țara pe atunci, în decurs de mai mulți ani. Dar, d lor, cifra globală a cheltuelilor budgetare nu dovedește nimic. Și noi n'am fi avut decit elogiū să vă adresăm dacă sporeați cheltuelile budgetare pe temeiul dezvoltării naturale a resurselor.

Asemenea nu dovedesc nimic cele cite-va cifre neînsemnate ce ați produs în sprijinul aceleiaș teze, cum de pildă, cei 35.000 lei cheltuiți de conservatori pentru pensiuni, pe cind liberalii n'ar fi cheltuit decit 4.000 lei.

Nu merită să răspund la aceasta și nici n'am cifrele la îndemină. Totuși fără nici o cifră cred că pot afirma că, sub liberalii s'a uzat mai mult decit sub noi de recompense naționale, de despăgubiri a virtuților cetățenești, de cheltueli pentru statue proiectate și nefăcute. (Aplaus).

Noi aducem în sarcina adversarilor noștri o acuzațiune

mai temeinică și mai gravă, anume că ei au sdruncinat cu d-săvârșire echilibrul bugetar.

Îmi propun să vă dovedesc aceasta.

Din cele 4 bugete întocmite de guvernul liberal, două s-au încheiat cu excedente și două cu deficite.

Voiu critica mai cu asprime bugetele cari s-au încheiat cu excedente de cit cele ce s-au soldat cu deficite.

În ceea ce privește deficitele, vă voiu dovedi un singur lucru care se presupune de mai înainte, că s'a recurs la majorări nejustificate a evaluării veniturilor. Vă voiu dovedi însă că, în ceea ce privește excedentele, acestea sunt rezultatele unor procedări neadmisibile, unor expediente și chiar unor apucături quasi incorecte.

Încep cu ceea ce e mai puțin grav și de aceea voiu cerceta mai întâi cele două bugete cari s-au încheiat cu deficite. Acestea sunt: bugetul 1897—98 care înfățișează un deficit de 6.496.756 lei și bugetul 1899—1900, care va da probabil un deficit de vre-o 30 milioane.

Acum, d-lor, nu cu argumente de la mine, ci cu mărturisirile celor ce au alcătuit aceste bugete, vă voiu dovedi că, cu bună știință, aceste bugete au fost fals echilibrate.

Încep cu bugetul 1897—1898 care a dat un deficit de 6.496.756. Acest buget se prezintă, mai întâi, echilibrat cu ajutorul numai a unei serii de impozite noi. Se aduce ast fel bugetul la Cameră. Însă impozitele se retrag din cauza lipsei de curaj a guvernului, iar bugetul se votează cu aceeaș cifră la cheltueli și cu majorarea arbitrară a veniturilor care înlocuește resursele ce se recunoscuse necesar a se crea prin impozite.

Impozitele s-au retras, dar bugetul, în totalitatea lui, a rămas acelaș.

Voiu dovedi majorările arbitrare ce au rezultat de aci cu expunerea de motive a bugetului general a d-lui ministru de finanțe de atunci care zice, de pildă, la *timbru și înregistrări*:

« Mersul neîncetat crescînd al acestui impozit precum și oare-cari modificări la legea timbrului ce se propun parlamen-

« *tului printr'un proiect de lege, chiar în această sesiune ne autoriză a evalua vânzarea timbrei la cifra de 7.600.000 lei.* »

La taxa de înregistrare:

« *Modificări de introdus în legea timbrului și înregistrării* »
 « *ne permit a prevedea, pentru bugetul viitor un venit de* »
 « *4.600.000.* »

La patente:

« *Avind în vedere că reforma legii patentelor va da un* »
 « *spor de venit de aproape 400.000 lei, propunem înscrierea* »
 « *acestui venit în bugetul anului viitor cu sumă de 3 mi-* »
 « *lioane 907.000 lei.* »

Însă nici unul din aceste impozite nu se votează și bugetul totuși rămâne stabilit în aceleași limite umflându-se însă veniturile. Iată ce spunea în această privință d. Costinescu care, în calitate de raportor general al bugetului, vorbea de sigur atunci în numele întregii majorități:

« *Negreșit nimeni nu s'ar fi gândit la această urcare dacă* »
 « *negotarea adiosului de resurse de la patente și timbru n-* »
 « *ne ar fi îndatorat să reducem, etc.* »

Iată în ce condițiuni s'a alcătuit bugetul anului 1897 - 98, care a și dat, pentru aceste motive, un deficit.

Trec la bugetul 1899 - 1900. Aici majorările iaă un caracter cu totul fantastic; nu se mai ține seamă, în fixarea veniturilor, de rezultatele încasărilor anilor anteriori. Tot bugetul se întemeiază pe rezultatele celor 7 luni ale bugetului în curs de execuțiune.

Să vă citez o singură cifră: Spirtoasele dăduseră o mijlocie de încasări, în cei 3 ani din urmă, de 12.200.000. Totuși se înscrie în bugetul actual un venit de la spirtoase de 18 milioane!

Ca să nu vă obosesc, mă mărginesc a constata că mijlocia celor din urmă trei ani a fost majorată, în acest buget, pentru toate veniturile, cu 15 milioane.

Aceleași evaluări greșite le găsim și la cheltueli.

Iată, de pildă, ce estrag din espunerea de motive a bugetului ministerului domeniilor: « *Suma ce ar necesita pentru* »
 « *plata de procese pierdute și tranzacțiuni, ar fi cu mult mai* »
 « *mare ca aceea de 200.000 lei, prevăzută în proiectul de* »

« budget, întru cit pină acum numai ministerul are de plătit
 « peste 175.000 lei pentru procesele pierdute și transacțiu-
 « nile deja efectuate, dar față cu insuficiența fondurilor de
 « cari se dispune pentru anul viitor, am fost nevoiți să ne
 « mărginim la această sumă. »

Acelaș ministru, cu privire la plata primei de zahăr scrie:
 « Acest spor de și departe de a fi suficient, a trebuit însă
 « să ne mărginim într'insul, față de resursele de cari dis-
 « punem. »

Iată dar, cu probele numai ce emană de la autorii acestor
 budgete, în ce condițiuni au fost echilibrate două din bud-
 getele liberale. Nici nu insist asupra lor de oare-ce rezul-
 tatele acestor budgete conțin în ele înșile critica lor prin
 deficitele cu cari s'au soldat.

Să trecem însă, și aci este lucrul ceva mai interesant,
 la cele două budgete cari au dat excedente: budgetul din
 1896—97, care a dat un excedent de 3.217.991 lei, și budgetul
 1898 — 99 care se va încheia cu un excedent de circa 12
 milioane.

V'am spus, d'lor, că budgetele ce au rămas în deficit s'au
 echilibrat cu majorare de venituri.

La budgetele cu excedente, constat expediente și proce-
 deuri nepermise, cărora singure se datoresc excedentele.

Incep cu budgetul 1896—97.

Un prim expedient pe care îl semnalez aci și pe care îl
 voi semnala și la cel'alt budget care s'a soldat cu exce-
 dent, este desființarea tuturilor caselor speciale create de noi
 într'un spirit de prevedere și întrebuințate de guvernul li-
 beral le sporirea resurselor ordinare ale budgetului.

În budgetul 1896—97 se desființează mai întâi fondul pen-
 tru punerea în valoare a pădurilor Statului.

Alta. S'au înscris în acest budget sumele următoare :

Din anuitățile bunurilor vândute conform legilor din 1881,
 1889 și 1896 . . . . . 2 000.000

Din venitul efectelor casei de amortizare 300.000

Numerariul disponibil al casei de amortizare 3.600.000

Vedeți că chiar și numerariul disponibil al casei de amor-
 tizare se toarnă în budget.

Excedentul acestui an a fost de 3.217.991 lei, iar numerarul disponibil al casei de amortizare se urca la 3.600.000 lei.

Așa dar, acest singur expedient, e suficient pentru a scoate în deficit un budget care s'a declarat în excedent.

Și acum vă întreb: gravitatea unui deficit constă în faptul că ai echilibrat budgetul în mod sincer și cinstit, dar în mod poate insuficient în cit ajungi la un deficit pe care îl acoperi după încheierea exercițiului?

Oare, în acest caz, meriți toate criticele, iar dacă în mod nesincer echilibrezi budgetul și, știind că vei avea un deficit, înscrii de mai 'nainte o resursă extraordinară, ast-fel că budgetul să iasă în excedent, în acest caz meriți elogiul pentru excedentul dat?

Eu crez că acest din urmă procedeu e mai culpabil și nu se poate lănda guvernul liberal fiind-că a împlinit deficitul *real* al budgetului 1896-97, în mod preventiv prin banii din casa de amortizare.

Nu este numai atit. Acea cifră provenită dintr'o resursă extraordinară vă apucați să o plimbați din budget în budget.

Cu acest procedeu de a acoperi de mai 'nainte, în loc d'a acoperi mai apoi un deficit, ați scos, de ochii lumii, în budgetul 1896-97 un excedent și tot cu acest procedeu și cu aceeaș resursă ați micșorat deficitul anului următor.

Văzînd că budgetul anului 1896-98 va da un deficit însemnat, s'a sporit, în cursul anului, prin proiectul de lege votat de Cameră la 14 Ianuarie 1888, fondul de deschidere de credite suplimentare cu unele credite anulate din budgetul aceluși an și tot odată cu 3 200.000 lei din excedentul anului anterior care nu este de cit suma provenită din casa de amortizare.

Dacă nu se întrebuinta de două ori acea resursă a casei de amortizare, budgetul 1896-97 era să fie în deficit și budgetul 1897-98 era să aibă un deficit nu de 6.496.756 lei ci de 9.696.756 lei.

În budgetul 1898-99, găsim iarăș expediente. În acest budget se suspendă fondul de rulement al căilor ferate și iată ce citesc în expunerea de motive a d-lui ministru de lucrări publice: « Venitul net din exploatarea căilor ferate

« și al drumurilor este de 16.183.000 lei după budgetul votat.
« Aci se adaogă o sumă de 550.000 lei, fondul de rulement
« de 1% asupra veniturilor brute, care se va întrebuința
« de direcțiune în acest an și pentru care d. ministru al lu-
« crărilor publice va prezinta un proiect de lege special. »

Asemenea Casa școalelor înființată cu resurse extraordinare și menită să ajute construcțiunile școlare, se utilizează la întreținerea elevilor în școlile normale.

Vă semnalez acum o manoperă de comptabilitate pe care mă abțin de a o califica.

Ministrul de război nu trece printre cheltuelile sale sume suficiente pentru plata transportului trupelor pe căile ferate. Evident că aceasta e o greșeală.

S'ar părea că, în ceea ce privește echilibrul bugetar, aceasta nu are nici o însemnătate, căci dacă ministerul de război nu a plătit, căile ferate nu au trecut ca încasate sumele pe cari ele nu le-au primit. Lucrurile nu se petrec însă ast fel : ministerul de război n'a plătit, dar căile ferate trec această sumă în *excedentul bănesc*.

Acest procedeu neadmisibil, mi s'a explicat în următorul mod, destul de original : ministerul de război are comptabilitate simplă, iar drumurile de fer au comptabilitate dublă. (Claritate.)

E regretabil că nu avem mai multe instituțiuni de felul acesta, avind comptabilitate dublă ; căci atunci vă garantez că toate bugetele ar avea excedente ori-cite deficite ar fi în realitate.

Iată unele din expedientele cu cari Camera trecută și-a echilibrat bugetele! Dar pînă aci nu m'am ocupat de cît de budgetul veniturilor. Trec acum la budgetul cheltuelilor. Neapărat, că nu mă voiî apuca, înainte d-voastră, ca să trec în revistă toate bugetele de cheltueli ale diferitelor departamente în timp de patru ani. Ca exemplu voiî lua un singur departament, acela al războiului, pentru că aci pare-mi se că vinele ce vreaî să semnalez sunt mai grele și fiind-că mi se pare că unele apucături trebuiau înfrînată măcar atunci cînd e vorba de apărarea națională.

Să vă arăt, d-lor, cum s'au alcătuit cele 4 bugete din

urmă ale ministerului de război în timpul guvernului liberal.

D-lor, trebuie să fac mai întâi oare care distincțiuni pentru a clasa toate expedientele de la care guvernul precedent nu s'a dat înapoi. Mai întâiu sunt unele lucrări de care poți să te lipsești; de exemplu, poți să nu faci concentrări de trupe. Atunci procedeul este simplu. Se suprimă ori-ce alocație pentru concentrări, precum s'a suprimat timp de 4 ani, cu toate că pentru unele din trupele noastre concentrările constituiesc aproape singura lor instrucție.

Dar sunt d-lor, alte cheltueli cu caracter obligatoriu. Și în privința acestora trebuie să facem o distincțiune: unele sunt obligatorii și nu poți de cit să le plătești cu bani. Un exemplu de felul acesta e remonta pe care neapărat trebuie să o plătești cu bani.

În budget, în cazul acesta, se prevăd alocațiuni cu totul insuficiente și, fiind că remonta totuși trebuie să se facă și trebuie să se plătească, plata se face cu rentă.

Să vedesc. Această alocație bugetară pentru remonță a crescut în cei din urmă 5 ani de guvern conservator de la 339.800 lei la 750.000 lei anual.

În cele patru budgete ale guvernului liberal, această alocație s'a redus la 300.000 lei și atunci s'au plătit cu rentă 200.000 lei în 1897—1898 și 300.000 lei în 1898—99.

Dar sunt și alte cheltueli pe care trebuie să le faci și pe care poți să nu le plătești cu bani.

Această facultate de a nu plăti îi ferește pe liberali și d'aceea usează pe o scară întinsă de acest mijloc.

Dar care sunt acele cheltueli? Cheltuelile de material, când cheltuelile se pot suprima și materialul se poate înlocui cu material de rezervă. În cazul departamentului de care mă ocup, lucrul e mai grav, căci e vorba de rezerve de război.

Vă dau un exemplu cu echipamentul armatei. Aci e o cheltuială obligatorie și nereductibilă. Dacă ai atâtea oameni și fie-care om te costă atîta, ajungi prin înmulțire la o cifră pe care n'o mai poți reduce.

Și această cifră merge crescînd cu creșterea efectivelor.

Așa, alocația pentru echipament trece de la 3.725.000 lei în 1890—91 la 5.486.000 lei în 1896—1897.

Să vedeți însă cum descrește, sub guvernele liberale, această cifră, cu tot sporul efectivelor.

1897—1898	5.479.805
1898—1899	4.360.497
1899—1900	3.672.226

Această scădere se face în paguba unei nevoi reale. Și ca dovadă vă dau aci sumele cu cari s'a scăzut alocațiile calculate în mod nereductibil de administrația războiului.

Iată cu cit s'a scăzut drepturile la alocație pentru echipament:

1896—1897	1.184.214
1897—1899	2.743.724
1898—1899	2.881.139
1899—1900	3.323.529

Ei bine, credeți că trupa a rămas neîmbrăcată? Nu. Dar s'a luat echipamentul din magazii de rezervă, și este în deoabște știut că s'a utilizat garnitura de rășboi.

La materialul artileriei s'a întrebuițat acelaș procedeu. Și aci asemenea se vede că cifra merge în descreștere. Să vă citez cite-va cifre. La capitolul: cumpărare de material la arsenalul armatei, văd următoarele cifre în ultimele budgete:

1894—1895	250.000
1895—1896	210.000
1896—1897	150.000

Și cifra aceasta se menține până ce în 1899—1900 se reduce la 120.000 lei.

Pentru reparația și întreținerea trăsurilor în serviciul armatei, găsesc următoarele alocațiuni:

1894—1895	120.000
1895—1896	100.000
1896—1897	50.000

Și această cifră din urmă rămîne constantă până azi.

La capitolul: reparații de mașini la stabilimentele artieriei:

1894—1895	50.000
1895—1896	20.000
1896—1897	5.000

Și rămînem pînă azi cu 5000 lei anual.

Încă ceva. Pentru tir nu s'a alocat, timp de 4 ani, un franc.

Nu știu ce se petrece la ministerul de război, dar cînd știu că timp de patru ani s'a efectuat tirul și că nu s'a cheltuit nici o centimă pentru cartușe, se poate conchide că rezervele de cartușe sunt atinse și nu cred ca d. Brătianu să mă desmintă în această privință.

D. I. C. Brătianu. N'am obiceiul să intrerup.

D. N. Filipescu. Pe mine nu m'ar supăra de loc întreprerile d-voastră. Dar fiind-că n'o spuneți, o spun cifrele cari ne arată că armata nu are munițiunile ce trebuie să aibă, precum nu are nici echipamentul trebuincios.

Si de aceea anul acesta, în momente atît de grele, d. ministru de resboi trebuie să vină cu un budget sporit cu 5 milioane, spre a completa lipsurile armatei cu chiar resursele ordinare ale budgetului, căci nu vrem să luăm marea răspundere de a lăsa armata în condițiunile în cari ați lăsat-o. (Aplause).

Așa dar, la venituri se suspendă ori să desființează, luîndu-se capitalul lor, toate casele speciale, pe cari, dintr'un spirit de prevedere, noi le-am înființat: casa de amortizare, fond de rulement al căilor ferate, fond de punere în valoare a pădurilor statului, casa școalelor; iar la cheltueli se suplinește lipsurilor de alocațiuni prin sleirea materialelor din magazii. Guvernul liberal lua în bani și lua și în natură. El lua de unde putea. Și cu majorări de evaluațiuni la venituri, cu expediente culpabile, cu proceduri de comptabilitate inadmisibile, s'a sdruncinat echilibrul budgetar. (Aplause).

Aceasta este situația budgetară.

Trec acum la datoria publică. Să examinăm, d-lor, întreaga gestiune conservatoare și liberală din punctul de vedere al creșterii anuităței datoriei publice.

Budgetul 1888—89, avea o alocațiune pentru anuitatea datoriei publice de 66.015.449 lei. Budgetul 1895—96 are o alocațiune de 73.975.262. Vrea să zică un spor de 7.949.813 lei pentru șapte ani.

Să trecem la gestiunea liberală. Budgetul 1895—96 prevede, precum v'am arătat, o alocație de 73.975.262 lei. Această alocație se ridică în budgetul 1899—1900, la cifra de 85.757.479 lei. Adică un spor de 11.782.217 lei pentru patru ani.

Va să zică anual datoria publică, sub guvernul conservator, a sporit cu 1.137.000 și sub guvernul liberal cu 2.955.000 lei. Și încă nu sunt trecute sarcinile împrumutului pe care predecesorii noștri ne-au silit să'l facem acum.

Anuitatea datoriei publice va trebui să se urce anul acesta la 93 milioane și vrem să se știe că nu asupra noastră cade această răspundere d'a fi urcat, în 4 ani, anuitatea datoriei publice de la 73 milioane la 93 milioane, căci noi vom trebui să înscriem această cifră în budgetul nostru, fără a fi votat noi un singur împrumut.

Dar, d-lor liberali, numai aceasta ați făcut? Numai așa s'au îngreuiat sarcinile datoriei publice? Nu; căci nu numai că s'a sporit anuitatea așa cum nu s'a mai pomenit la noi în țară, dar încă s'a prelungit termenul împrumuturilor. Ați făcut o conversiune cu prelungire de termen. De unde mijlocia împrumuturilor convertite trebuia să se stingă în 26 de ani, ați prelungit termenul la 60 de ani. Adică sarcinile acelor împrumuturi vor apăsa 34 de ani mai mult asupra generațiilor viitoare.

Dar d-lor, aci d Brătianu a făcut o obiecțiune care merită a fi luată în seamă. D-sa a zis: Să nu ne imputați toate împrumuturile ce-am contractat, căci unele din ele erau menite să plătească lucrări angajate de d-voastră. D-sa are în parte dreptate, însă cifrele citate de d-sa sunt inexacte.

D-lor, nu se poate și nici o dată nu s'a întâmplat ca toate lucrările începute sub un guvern să se încheie odată cu retragerea aceluiaș guvern.

În 1888, guvernul conservator, în primele lui zile, a tre-

trebuit să contracteze un împrumut de 100 milioane pentru plata lucrărilor angajate de guvernul Brătianu și, dacă peste această sarcină, v'am mai atribui numai cheltuelile de fortificații pe cari a trebuit să le săvîrșim, ați vedea că numai mulțumită acestor două cifre, sarcina ce ne-ați lăsat în 1888 a fost incomparabil mai grea de cît sarcinile ce v'am lăsat în 1888.

Dar este neadmisibil să susțineți că ați cheltuit numai pentru a preîntîmpina cheltueli rezultînd din lucrările noastre.

Să vă dovedim contrariul. Din 260.000.000 rentă votată sub d-voastră, constat că 8.130.000, totalitatea creditelor acordate ministerului de finanțe, sunt pentru lucrări noi, iar nu pentru lucrări angajate de noi.

Gădesc că ministerului cultelor și instrucțiunii publice s'aū alocat resurse extraordinare în sumă de 47 milioane 941.000. Din acestea, 30 milioane pentru Casa școalelor nu ne privesc și 11.626.000 pentru construcțiunii școlare, asemenea nu ne privesc pe noi.

Ministerului de război s'aū acordat 43 000.000 cari absolut toate privesc numai administrațiunea d-voastră.

Trec, acum, d-ilor, la ministerul lucrărilor publice. Aci am căutat—evident fără competență— să disting creditele cari privesc lucrările noi, de creditele cari sunt consecința liniilor ferate votate de precedentul guvern conservator. Dacă m'aș înșela în vre-un amănunt, ași fi mulțumit să fiu rectificat.

Iată cite-va credite pe cari nu cred să ni le atribuiți nouă :

Pentru acoperirea cheltuelelor de instalațiune, utilagiū, personal, administrațiune și vamă la portul Constanța	12.000.000
Pentru consolidarea și restaurarea podurilor metalice pe căile ferate în exploatare	1.000.000
Pentru cumpărarea vapoarelor și întîmpinarea primelor cheltueli necesare exploatarei serviciului de navigațiune maritimă	10.000.000
Pentru cumpărarea de locomotive și vagoane	6.000.000
Pentru reconstrucțiua liniei ferate Cerna-Voda-Constanța	8.000.000

Pentru dierite îmbunătățiri ce sunt de adus liniilor și stațiunilor căilor ferate în exploatare	8.000.000
Pentru facerea studiilor pentru construcțiuni de căi ferate	1.000.000
Pentru acoperirea cheltueleuror suplimentare necesare a se face la portul Constanța	7.500.000
Pentru construcțiuni de remise de mașini, prefaceri de gări și consolidarea căilor	5.000.000
Pentru procurarea de material rulant, cumpărare și comandare de noi vapoare și pentru construcțiunea racordării portului Constanța . . .	17.000.000

Mă opresc, căci cred că lista e destul de lungă.

O singură reflecție asupra portului Constanța.

Portul Constanța era proiectat după un plan făcut de unul din cei mai distinși ingineri hidraulici, de inginerul-șef al portului Marsilia. Ast-fel cum era alcătuit planul, era să avem un port care să facă față nevoilor țării timp de 100 ani, și planul era așa făcut, în cit orî cînd puteam să-l mărim, făcînd peste 50 sau 100 de ani lucrări suplimentare.

Dar d voastră abia veniți la putere, v'ați apucat să îndoiiți întinderea lucrărilor.

D. *Ministru de domenii, N. Fieva*: Le-au întreit.

D. *N. Filipescu*: Toate aceste lucrări nu sunt consecința legilor votate de noi.

Negreșit, însă, că a trebuit să continuați și unele lucrări începute de noi.

Dar pentru acestea nu primim sarcinile financiare ce vreți să ziceți că decurg din lucrările ce ați săvârșit pe baza legilor votate de noi, dar cu un lux cu totul exagerat.

Aci ating cestiunea risipei de care ați fost acuzați și de care ați voit să apărați corpul ingineresc. E nedrept a se acuza de risipă inginerii chiar risipitori. Un inginer care proiectează lucrări mărețe, nepotrivite cu finanțele noastre, dovedește că e un om care se pasionează de meșteșugul lui.

Acela nu are de cit merit, și vină nu are de cit guvernul care nu potrivește luxul lucrărilor cu puterile noastre.

Fără nevoie ați luat apărarea inginerilor cari nu erau în

cauză, în loc să luați apărarea d-voastră care erați în cauză. (Aplauze).

Dar să limpezim cestiunea lucrărilor costisitoare.

Cînd pe o linie cum e linia Birlad-Galați pentru care s'a destinat bunicica sumă de 159 000 lei de kilometru se cheltuiește 300,000 de lei de kilometru, zic că e lux.

Ați depășit cu 30,000 de lei întreprinderea cea mai fantastică, rămasă celebră, aceea a lui Strusberg și aceasta cînd azi materialul de metal e pe jumătate preț ca atunci, și cînd toate transporturile se fac acum pe drumde fer, pe cînd înainte se făceau cu carele.

Dar, cînd pentru linia Curtea-de-Argeș-Pitești, transportați cărămida de la Iași pentru că e mai bună spre a construi cu dînsa cantoarele de pe linia Pitești-Curtea-de-Argeș, oare aceasta nu e risipă?

Dar cînd se fac toate cornișele în piatră cioplită, negreșit că e frumos dar nu e risipă? Cînd faceți linia Birlad-Galați și din 5 traseuri luați proiectul cel mai scump care prevede un tunel ce costă vre-o 6 milioane nu faceți risipă? Nu zic că pentru o linie internațională nu e mai bun acest trasău dar, pentru o linie ca aceasta e admisibilă această cheltuială?

S'a făcut linia Tîrgul-Ocna-Palanca și se zice că pe malul Trotușului, în loc să se facă o curbă paralelă cu șoseaua s'a făcut un tunel și trei poduri pentru a evita o curbă de jumătate kilometru.

Ca exagerațiune de cheltueli vă pot spune că numai pentru transformarea gării din Birlad s'a prevăzut 1 milion 500 mii lei.

Cred că am răspuns la obiecțiunea că sumele ce a cheltuit guvernul liberal ar fi fost pricinuite de lucrările angajate de precedentul guvern.

Acuma cînd am stabilit care e situația împrumuturilor, voi demonstra că, și aci, ca și în politica bugetară a guvernului liberal, au intervenit o sumă de expediente și proceduri neadmisibile.

Aci, procedurile pe cari le semnalez sunt mai grave căci au contribuit să producă acea înrîurire asupra lumii finan-

ciare care pretindeți d-voastră că ar fi produs-o raportul d-lui Scorțescu asupra finului ori menținerea ordinei la Slătina. După cite știți, consorțiul care a realizat împrumutul nu a făcut vre-o obiecțiune în privința raportului d-lui Scorțescu, nici în privința făgăduielei că se va studia — căci nu s'aŭ făgăduit de cit studii — cestiunea cadastrului și a irigațiunilor. Cred, din potrivă, că irigațiunile, cari n'aŭ neapărat nevoie de a fi făcute de stat, pot fi menite a da o mare prosperitate unei părți a țării și în cazul acesta sunt menite a întări, nu a zdruncina, creditul statului.

Ne mai acuzați că am lăsat să resufle cele petrecute într-o convorbire ce M. S. Regele a avut cu doi frunțași politici, convorbire din care ar fi rezultând că situația la 1 Aprilie era rea din cauza numărului mare de bonuri de tezaur. Ce ridicol argument, cînd din situația tezaurului public ori-cine a putut afla că la 1 Aprilie erau 60.000.000 bonuri de tezaur. De altminteri nu țin minte ca presa oficioasă să fi pomenit de acea convorbire. Dar cauzele reale ale greutăților nu sunt aceste cancanuri, ci sporul extra-ordinar al datoriei publice de care v'am vorbit și procedurile prin cari s'a sporit datoria statului. Intre alte proceduri condamnabile e întrebuițarea rentei pentru lucrări absolut ordinare cum, de pildă, remonta, cum v'am spus deja. În această privință vă semnalez un împrumut al ministerului de război, anume cel decretat la 25 Aprilie 1896, prin care se prevede, că această emisiune de rentă va servi pentru efecte de mic echipament, pentru îmbrăcăminte, pentru harnașament, pentru medicamente.

S'a emis rentă pentru procurare de instrumente chirurgicale, bumbac, scufe de bolnavi și obiecte de farmacie. Aceasta n'a putut să impresioneze pe bancherii din Berlin, dar i-a impresionat raportul d-lui Scorțescu?

Dar, d-lor, sunt alte apucături mai grave.

Fiind că presupuneți că lumea financiară este atît de bine în curent cu micile chestiuni ale politiceii noastre de toate zilele, presupuneți negreșit că lumea financiară va fi auzit de programul partidului liberal de la 1892.

În acest program se critică finanțele noastre din cauză

cheltueleur extraordinare exagerate și se preconiza o amortizare mai mare a datoriei publice. Partidul liberal socotea că amortizarea în 40 de ani, și amortizarea excepțională pe care o practicam prin casa de amortizare, erau insuficiente și el se îndatora să amortizeze mai repede datoria publică.

Mă întreb : cum va fi fost impresionată lumea financiară cînd, știind toate acestea, a aflat că partidul liberal prelungeste termenul de amortizare de la 40 la 60 de ani și desființează casa de amortizare, echilibrînd și bugetele cu numerarul disponibil al acestei case? Și fiind-că veni vorba de conversiune voi vorbi de un fapt al cărui moralitate vă las pe d-voastră să o judecați.

Cînd s'a negociat conversiunea, presupun că ministrul de finanțe, care a făcut'o, s'a silit să arate că e drept ca ea să se facă pe cursul pe care s'a făcut și că el s'a angajat să înlesnească, întru cît îl privea, reușita operațiunii.

De aceea presupun, ba chiar știu că a produs o profundă impresie la Berlin faptul că casele dependente de stat, cum e Casa de depuneri, au recurs la următorul procedeu pentru a nu prezinta titlurile lor de rentă la conversiune: s'au cumpărat pe nesimțite efecte funciare 5 la sută, cu cari s'au înlocuit titlurile de rentă 6 și 5 la sută și, cînd a venit momentul de a se schimba aceste titluri pe titlurile noi de 4 la sută, efectele s'au vîndut și ast-fel nu s'au prezentat la conversiune.

Și, d lor, lipsa de scrupul a mers pînă acolo în cit această manoperă a fost dată pe față în chiar Situațiunea tesaurului public de la 30 Septembrie 1898.

Iată în adevăr, ce citesc la pagina 63 :

« În Februarie 1898, hotărîndu-se conversiunea obligațiilor de Stat 6 la sută în titluri rentă amortisabilă purtînd dobîndă de 4 la sută, consiliul de administrațiune, în dorința de a servi depunătorilor Casei de economie dobîndă de 5 la sută, cît se va putea mai mult timp, a crezut priincios să se vînză treptat obligațiunile de 6 la sută și să fie înlocuite cu alte titluri purtînd dobîndă de 5 la sută etc. »

A! Această publicațiune oficială făcută în numele ministrului de finanțe, n'a impresionat cercurile financiare, dar raportul d-lui Scortescu i-a impresionat și de aceea s'a întârziat facerea împrumutului! (Aplause).

Acestea sunt d lor, cauzele greutăților noastre financiare. M'am plins de situația în care ați adus datoria publică. Dar trebuie încă să ne plingem că nu ați consolidat întreaga datorie.

La urma urmelor puteați cheitui cum ați cheltuit, puteați angaja lucrări, cu condiție ca să nu plătiți lucrările cu bonurile de tezaur.

D-voastră însă, ați lăsat nu numai o datorie însemnată dar și o datorie flotantă de 60.000 000 și lucrări angajate de peste 65.000.000 lei, numai pentru anul 1899. Și acum tot d-voastră veniți să ne învinuiți că am făcut împrumutul, cînd și cum am putut să-l facem!

D-voastră, după ce ați adus situațiunea în halul care v'am arătat, ați încercat să faceți un împrumut.

Dar de cînd cu operațiunea Casei de Depunerî, nici restul conversiunii nu l'ați mai putut îndeplini, nici împrumutul nu l'ați putut face, căci vi s'a refuzat. Dovadă că ați tratat o am aci, în această scrisoare a d lui George Cantacuzino :

Monsieur Jules Brun, publiciste, secrétaire du Comité roumain de 1900, chargé de mission par le gouvernement de la République Française.

Je vous donne la présente lettre pour vous accréditer auprès de MM. les Directeurs de la Banque... et du .. de Paris.

Je vous prie de vous mettre, à titre gracieux, à leur entière disposition pour tout ce qui regarde les renseignements économiques et financiers concernant l'Etat roumain.

Recevez, Monsieur etc.

le ministre des finances
signé: **G. Cantacuzène**

1 (13) Avril 1898, Bucarest.

Je confirme la mission M. Jules Brun.

signé: **Pallade**

Va să zică ați încercat să faceți împrumutul și n'ați putut

și veniți acum să ne criticați că nu am făcut noi împrumutul în condițiuni pe cari nu le-ați obținut, cînd nu era încă situația de azi!

Fiind că veni vorba de misiuni financiare, vreau să înlătur unele aprecieri tendențioase. Recunosc meritele d-lui Jules Brun în materie literară, dar cred că nu ating cituși de puțin susceptibilitatea sa, zicînd că d. Ion Kalinderu, care a binevoit să primească o însărcinare care-i permitea să aducă un serviciu țării, e o persoană mai competentă în materie financiară. Si nici nu știu cine ar fi putut mai bine îndeplini o asemenea misiune ca d. Kalinderu a cărui competență, a cărui autoritate și ale cărui relațiuni l'a servit minunat la Berlin. (Aplause).

Partidul liberal a dat și el misiune pentru tratarea împrumutului la diferite persoane, dar, de sigur, că un partid nu putea fi mai bine inspirat de cît a fost partidul conservator adresîndu-se d-lui Kalinderu.

Ni s'a adus însă și învinuirea că nu am contractat împrumutul mai de vreme. D-lor, cea d'intîi preocupare a guvernului, cînd s'a constituit, a fost să contracteze un împrumut. Daŭ cea mai categorică desmintîre orî-cărei informațiuni contrare.

După insistența guvernului nostru de a se face cît mai curînd împrumutul, membrii grupului financiar, cu care tratam, s'aŭ întrunit în luna Iulie la Bruxelles, ca să delibereze asupra condițiunilor împrumutului ce ceream să contractăm. S'aŭ și stabilit condițiunile, în cari eventual, cînd împrejurările din afară ar permite-o, împrumutul s'ar putea face. Aceste condițiuni s'aŭ trimis guvernului nostru și guvernul, contrariu celor ce s'aŭ afirmat, le-a primit. El a trimis în scris acceptarea lui.

Nu ni se dăduse însă o făgăduială formală că se va efectua împrumutul. Se arătase numai condițiunile în cari un împrumut s'ar putea face cînd situația generală s'ar schimba în bine.

Printre criticele ce s'aŭ adus guveruului este și aceea că, în legătură cu împrumutul, ar fi și cele anunțate prin Mesaj cu privire la schimbarea politiceii noastre economice. În loc

de a se vedea că unele proiecte, cum e modificarea legii minelor și a legii drumurilor de fer de interes privat, sunt consecințele principiilor așternute în aceste legi de noi, acum șase ani, se caută a se vedea o condițiune a împrumutului.

Cît pentru celelalte modificări, ce se proiectează a se introduce în legislația noastră economică, ele sunt consecința nu a împrumutului făcut ci, în parte, a împrumuturilor ce în împrejurările actuale, nu se cade să mai facem.

Statul ne mai putîndu-se împovăra cu atîtea sarcini, ca pînă acum, v'ăși întreba prin ce mijloace am putea ajunge la ținta dorită de a se da dezvoltarea cuvenită nevoilor acestei țări dacă nu lăsăm inițiativei private unele din sarcinile actuale ale Statului?

Si este atît de adevărat că condițiuni de felul acesta nu se află stipulate în convențiunea pentru împrumut în cît, în ceea-ce mă privește, vă declar că, eu personal, nu voiîi vota modificarea codului de comerț, anul acesta, de și n'am obiecțiuni temeinice d'a mă împotrivi acestor modificări. Si nu vă indoiiți, cred, că vreaîi să susțin guvernul acesta din răputeri, dar cred că reforma aceasta nefiind atît de urgentă și avînd atîtea alte proiecte grabnice de votat, guvernul ar face bine renunțînd pentru această sesiune la acest proiect, care s'ar putea foarte bine vota la anul și atunci fără nici o bănuială.

Ca să completez tabloul situațiunii financiare, voesc să vă mai arăt și situațiunea deplorabilă a finanțelor comunelor noastre din cauza împrumuturilor exagerate ce li s'au acordat.

Dacă examinați situațiunea Casei de depuneri, puteți vedea că datoria comunelor către Casa de depuneri era :

în anul 1895—96 de 23.906.360 lei

» 1896—97 » 27.488.126 »

» 1897—98 » 30.330.862 »

» 1898—99 » 37.561.669 »

Ceea ce este grav, nu este atît faptul că s'au împrumutat comunele, cît faptul că s'au împrumutat comunele dincolo de puterile lor.

Aceasta a făcut că în momentul de față vedem atîtea comune cu veniturile secestrate. Printre acestea sînt co-

munele Giurgiu, Ploești, Craiova, Huși, Focșani și, pînă acum cîte va săptămîni, Buzăul.

Iată, d-lor, moștenirea pe care am primit-o la 12 Aprilie cînd am venit la guvern.

Dar, d-lor, este curios lucru că, după ce ni s'a tăiat toate resursele, după ce s'a făcut lucrări și s'a contractat altele cari trebuiesc plătite, după ce ni s'a lăsat o datorie flotantă enormă, adversarii noștri au avut pretenția să ne taie și creditul.

S'a pornit o campanie menită a face să se creadă că Statul uzînd de creditul său, păgubește creditul comercial. Spre a se arunca asupra noastră răspunderea suferințelor comerțului, se atribue Statului un rol în materie de credit, care nu e al lui, ci al Băncii Naționale.

După ce am fost puși în situație că numai cu creditul nostru să aparăm situația tezaurului, ni s'a adus o învinuire că uzăm de acest credit.

Dar să vedem pînă unde a uzat statul de creditul său.

La 12 Aprilie, Statul luase pe bonuri de tezaur de la diferite bănci private 20.500.000.

Sub noi aceste împrumuturi s'a ridicat, în momentul cel mai acut al crizei, la 27 milioane.

Prin urmare, în mijlocul acestor greutăți, guvernul nostru a luat de la bănci numai 6 milioane și jumătate peste ceea ce luase la 1 Aprilie guvernul Sturdza. Pentru aceasta s'a căutat a se demonstra că guvernul ar fi avînd vre-o răspundere în criza comercială.

Am sporit dar de la 20¹/₂ milioane la 27 milioane datoriile tezaurului către băncile particulare. În schimb am plătit, în momentul cel mai greu al crizei, toată datoria contractată de guvernul precedent la Casa de depuneri, datorie care se urca la 7 milioane.

Cînd Statul se află în situațiunea în care ne aflăm, ce poate el face pentru a face față nevoilor sale? El se împrumută. Și în primul rînd el se împrumută la Casa de depuneri și la Banca Națională.

V'am arătat că noi, din potrivă, am ajutat în acele mo-

mente Casa de depuneri, rambursînd toată datoria neconsolidată a Statului către dînsa.

Să trecem la Banca Națională.

La Banca Națională guvernul liberal luase pînă la 1 Aprilie 4.000.000; noi am ajuns la 4.800.000. Dacă vreți voi să pune în socoteală, deși nu s'ar cuveni, și 2.000.000 împrumutați pe efecte.

Ce acuzațiuni grave ne aduceți nouă, mai cu seamă dv. cari ne-ați pus în această situațiune de a face față la atîtea nevoi fără să avem de unde să plătim!

S'a căutat să se arate că guvernul e vinovat de criza comercială din cauza nerealizării împrumutului consolidat și din cauza împrumuturilor pe bonuri de tesaur, prea însemnate, făcute la bănci.

Nefacerea împrumutului se zicea mereu că este cauza unică a crizei. Statul, iar nu Banca Națională are, după cum se lăsa a se înțelege, rolul de regulator al creditului.

Nu vrea să preconisez teoria ca Statul să fie mereu împrumutat la Banca Națională. Este un sistem condamabil. Dar vrea să dovedesc că dacă s'ar compara situațiunea Băncii noastre naționale cu aceea a celor-l'alte din alte țări, s'ar vedea că Banca Națională a ajutat Statul în mod mai modest de cît să obicinuește în alte țări, ca băncile de emisiune să ajute Statul în timpuri ordinare, necum în timpuri de criză.

În genere, se privește ca un ce admisibil, firesc, care nu poate da loc la o critică serioasă (deși recunosc că nu e o pildă ce ar trebui întocmai urmată) faptul ca Banca Națională să împrumute Statul pînă la limita capitalului ei social și pînă la limita rezervei ei. Capitalul Băncii noastre este de 12 milioane. Fondul de rezervă se urcă, mi se pare, la 13 milioane. Total 25 milioane.

Se vede dar că ne-am ținut foarte departe de această limită pe care o atinge, în timpuri normale, Statul în cele mai multe țări.

Vă pot dovedi aceasta cu situația Băncii Franței și cu aceea a Băncii Angliei, la o dată oare care. Am aci aceea situație pe ziua de 19 Iulie 1894. Dar la orî-ce altă dată veți vedea că situația e aceeași.

Capitalul Băncii Franței era la acea dată de 365 milioane, iar Statul se afla împrumutat cu 420 milioane. Banca Angliei, la acea dată, avea drept capital și fond de rezervă 225 milioane. Statul era atunci dator Băncii Angliei 250 milioane.

Vorbesc aci de situațiuni normale și nu iaș exemple ca acela al Băncii Spaniei care avind un capital de 165 milioane, făcuse la un moment dat înlesniri Statului pînă la 770 milioane.

Dar, vă rog, să observați că nu vreaș să adresez o critică Băncii. Nu vreaș să propovăduesc un sistem ca acela ca Statul să se împrumute fără măsură la Banca Națională. Vreaș numai să spun că, în comparație cu ceea ce este în alte țări, împrumutul Statului la Banca Națională era foarte modic și prin urmare n'avea cuvînt administrațiunea Băncii Naționale să spună delegațiunii Camerii de Comerț cum că nefacerea împrumutului și exagerarea împrumuturilor contractate la bănci sunt relele cari apasă asupra pieței.

Probabil că aceste acuzațiuni s'aū formulat pentru a se scuza politica financiară a Băncii Naționale în privința căreia ar fi oare-cari critici de adus.

Portofoliul Băncii Naționale, în timpul crizei, a scăzut foarte mult. Se știe că tocmai în timp de criză portofoliul este mai ridicat și în acele momente Banca e chemată să satisfacă multe nevoi.

În momentul de față, toată Europa trece prin o criză monetară. Ei bine, să examinăm, în acest moment, situațiunea diferitelor bănci de emisiune din Europa și să comparăm portofoliul lor de azi cu acel de acum un an. Compar dar situațiunea de azi cu cea de acum un an și nu compar, cum a făcut un ziar liberal, situația de azi cu cea a unei date alese în mod arbitrar în cît să se facă o comparațiune dintre o epocă a anului cînd operațiunile lincezesc și un alt moment, cînd afacerile sunt active.

Iată situația portofoliului a celor mai însemnate bănci din străinătate, din care rezultă că, în acest moment de criză, portofoliul s'a mărit pretutindenți.

Sumele din acest tablou reprezintă milioane.

Banca Franței

10 Noembrie 1898	903
9 Noembrie 1899	1.017

Banca imperială a Germaniei

31 Octombrie 1898	1.132
31 Octombrie 1899	1 240

Banca Angliei

10 Noembrie 1898	665
9 Noembrie 1899	764

Banca Italiei

20 Octombrie 1898	234
20 Octombrie 1899	300

Banca imperială Rusească

16 Octombrie 1898	348
16 Octombrie 1899	574

Banca Națională a României

17 Octombrie 1898	76
16 Octombrie 1899	57

Prin urmare, portofoliul Băncii Naționale a României, scade în aceste momente cu 20 milioane. Așa fiind întreb de cine are drept să se plîngă comerțul: de Stat, care n'are un rol în materie de crize comerciale, ori de Bancă a cărei menire principală e de a ușura crizele? (Aplauze.)

Care este cauza scăderii nunărului efectelor scontate? Cauza este lipsa de aur. Nu critic exclusiv direcția actuală a Băncii, dar zic, că fie organizarea, fie administrația Băncii, n'a fost în măsură de a da Băncii proviziunile de aur de care are nevoie.

Știți că aurul se procură numai cu sacrificii, dar aceste sacrificii trebuiesc făcute.

În această privință Banca Franței ne dă, de cîți-va ani,

o pildă admirabilă de modul cum știe să-și îndeplinească, cu sacrificii, datoria către comerț.

Banca Franței avea în 1881 un stoc metalic aur de 556 milioane care a ajuns în 1891 la 1.120.000 lei, iar în 1895 a atins 2.149.000.000. La noi din potrivă, stocul de aur al Băncii Naționale care la 1891 era de 59.000.000 este azi de 60.000.000.

Banca Franței, pentru a dobîndi rezultatele pe cari le-a atins, a trebuit negreșit, să facă sacrificii uriașe.

Ca dovadă, pot spune că beneficiile Băncii Franței, cari la 1881 erau de 57.090.000 lei, au scăzut din an în an, pînă ce au ajuns în 1894 la 21.496.000 lei.

Asemenea sacrificii nu voește să facă Banca noastră Națională, și atunci, în lipsă de aur, e nevoită să și restrîngă operațiunile. Prin ridicarea scontului și, nu numai prin ridicarea scontului, dar prin tot felul de alte mijloace, ea ajunge să-și apere prea mica ei rezervă metalică.

Nu vreau să critic ridicarea scontului, care era o necesitate în situațiunea în care eram, dar constat că a trebuit să se useze foarte mult de acest mijloc și de alte mijloace.

Revin la comparația cu celelalte Bănci privilegiate din străinătate ca să vă arăt cu cit a sporit scomptul Băncii noastre de acum un an, în luna Octombrie, pînă anul acesta, tot în luna Octombrie, cînd criza ajuns acută.

Banca Franței a menținut scomptul anul acesta ca și anul trecut la 3%. Banca imperială a Germaniei a urcat scomptul de la 5% la 6%. Banca Angliei de la 4% la 5% și l'a mai urcat în zilele din urmă din cauza războiului. Banca Italiei și-a menținut scomptul la 5%. Banca Rusiei a trecut de la 5 1/2 la 6, iar Banca Națională a Romîniei și Banca Bulgariei au ridicat scomptul cu 2%, adică de la 6 la 8! (Aplause).

Eu cred, d-lor, că două remedii se impun față de relele ce am constatat: mai întîi cred că Banca Națională ar trebui să-și sporească capitalul social. Știu că se caută a se obiecta că, cit pentru băncile de emisiune, cestiunea capitalului nu are mare însemnătate. Cu toate acestea cred că neputința în care se afla Banca, în criza actuală de a aduce comer-

tului serviciile ce o bancă privilegiată trebuie să aducă, demonstrează indetul necesitatea ca să se sporească capitalul Băncii.

Dovadă că cestiunea capitalului Băncii nu e lipsită de însemnătate, e ceea ce s'a petrecut astă primăvară în Germania. Guvernul a impus sporirea capitalului social al Băncii Imperiale de la 120 milioane mărci la 150. Și Reichstagul găsind că acest spor e neindestulător l'a urcat la 180 milioane mărci.

Pe lângă aceasta, mai cred că acest capital al Băncii Naționale, precum și fondul de rezervă, ar fi bine să se afle ori în aur, ori în efecte de comerț străine valorind cât aurul, ori în titluri streine de primul ordin cari să se poată ori-cind transforma în aur. Am curagiul s'o spuî aceasta cu toate că știu că mi se va opune un argument care nu ascunde de cât un interes bănesc, dar care se va furișa în dosul unui argument patriotic. Se va zice: «Cum puteți admite ca o parte a capitalului Băncii să fie transformat în rentă streină? Renta romînească e tot atit de solidă ca rentele streine, ca Consolidatele engleze ori ca renta franceză». Nu este vorbă de soliditatea rentei noastre, ci de împărțirea neajunsurilor crizei cu țări, cari nu sunt expuse în același timp, la aceleaș crize, în cât, în momentele de criză cari ne ating pe noi, titlurile streine se pot imediat transforma în aur.

Vă citez, în această privință, părerea unui economist distins, d. Paul Leroy-Beaulieu, care scrie următoarele, fără a crede că prin aceasta discreditează renta franceză:

«Băncile de emisiune ori de deposit ar face bine dacă ar
 «plasa o parte a capitalului lor propriu în fonduri străine
 «de primul ordin a națiunilor cari aū un foarte mare cre-
 «dit, o bună administrațiune și cari, trebuie, după toate
 «probabilitățile, să rămie la adăpostul conflictelor în cari
 «țările și băncile în cestiune pot fi tirite. Ast-fel, Banca
 «Franței și Banca Germaniei s'ar arăta prevăzătoare dacă
 «ar plasa o parte a capitalurilor lor în fonduri engleze ori
 «ale Statelor-Unite și mai ales în acestea din urmă. Ele ar
 «putea atunci mult mai ușor să realizeze aceste titluri ori

« să se împrumute asupra lor în caz de război oî de revoluție care ar atinge Germania or Franța. »

Dacă d. Paul Leroy-Beaulieu nu se sfiște să spue aceasta cu privire la renta franceză, am curagiul a o spune pentru noi. Și cred că ar fi fost o fericire pentru noi dacă aveam titluri consolidate engleze ori rentă franceză pentru 12 mil. capital al Băncei și 13 milioane rezervă. Aceste titluri transformîndu-se imediat în aur, puteam din primul moment al crizei, să avem în schimbul lor o emisiune de 62 de milioane și jumătate.

Știu, d-lor, că cele ce recomand, sunt de natură a micșora beneficiile acționarilor Băncei naționale, dar cred că aceste beneficii, mai ales cînd se trag din privilegiul concedat de stat, trebuie să fie o preocupare secundară pentru o bancă de emisiune. Această preocupare trebuie să fie cu atît mai mică la noi, cu cît Banca dă un dividend de 23 %. (Aplause).

Această necesitate ca Banca să nu fie călăuzită numai de preocuparea cîștigului e atît de invederată în cît, anul acesta, cu prilejul reînnoirii privilegiului Băncei imperiale a Germaniei s'a stabilit, nu pentru că statul german ar fi la com ca să cîștige, ci pentru ca Banca să nu fie preocupată de cîștig, că acționarii Băncei, au drept să preleveze asupra beneficiilor un dividend numai de 3 1/2 la sută, și, peste 3 1/2, trei pătrimi aparțin statului și un sfert numai acționarilor.

Eu cred că Banca Națională ar fi trebuit să se inspire de aceste principii salutare și atunci ar fi dat un ajutor mult mai mare comerțului, în criza prin care am trecut.

În loc de aceasta s'a crezut că se poate disculpa Banca, sgîndărind cestiunea realizării împrumutului de către Stat.

Mi se zicea, și se zicea de cei ce au creat situația actuală, că trebuie să facem imediat un împrumut. Or, statul trebuia să facă un împrumut de 175 milioane, oferind o dobîndă de 5, 6 or 7 la sută. Dacă e vorba de aceasta, Banca Națională, care a fost înființată cu un capital de 30 milioane din care nu s'a vărsat de cit 12 milioane, putea să și completeze mai ușor și mai folositor pentru comerț capitalul. Mai întîi Banca dînd 23 la sută dividend putea mai lesne să găsească bani, apoi cerînd numai 18 milioane, în loc de 175,

operația se putea face mai ușor de cît aceea a statului. Iar deosebirea cea mare pentru comerț ar fi fost că de unde comerțul nu capătă o centimă din împrumutul Statului, Banca putea pentru 18 milioane, să emită 45 milioane bilete cari, pe lângă cele-l'alte emisiuni de cari am vorbit și pe cari le-ar fi putut face pe temeiul aurului ce ar fi trebuit să aibă, ar fi ușurat enorm comerțul. (Aplause).

D-lor, aceasta este situația financiară pe care am moștenit o.

În fața acestei situațiuni, d. Sturdza, într'o scrisoare către un fruntaș politic, a zis că situația e gravă.

Dacă e gravă, atunci și o grea răspundere apasă asupra acelor cari au creat-o. Dar este gravă și situațiunea unui departament ca acela al războiului, despre care v'am vorbit. Pentru aceasta e și mai grea răspunderea guvernului trecut. Dar pentru mine, ceea-se este mai grav de cît toate, este starea mintală a unui partid politic care, dîndu și seama de răspunderea ce apasă asupra lui, denunță gravitatea acestei situațiuni, în scop de a deplasa răspunderile. (Aplause).

Eū, d-lor, vă mărturisesc că atitudinea nu a d lui Brătianu, care a fost de o curtenie perfectă, dar aceea a partidului liberal, care e de o îndrăzneală care contrastează cu limba-giul d-lui Brătianu, mă uimește.

Mă uimește îndrăzneala aceasta a partidului liberal de a veni astăzi, în condițiunile în cari se află, să ia ofensiva în contra noastră, asupra cestiunilor tocmai cari sunt mai cu deosebire dureroase pentru acest partid. Pentru mine această atitudine desvelește o lipsă de simț moral. (Aplause).

Dar cari sunt cestiunile grave cari deșteaptă grijele d-lui Sturdza? Situația financiară? Dar greșelile pe cari vi le-am arătat, îndreptățesc ele pe d. Sturdza ca pe temeiul lor să ceară pentru d-sa puterea? Adică nu e destul ce ați făcut? Ce, trebuie oare ca aceia cari în 3 ani și jumătate au parcurs toată scara greșelilor, a expedientelor și chiar a procedurilor necorecte, să vie să și continue sistemul sub cuvînt de a îndrepta situația? (Aplauze.)

Dar, d-lor, este oare un singur om cu mintea întreagă care să nu priceapă că dacă nu cădeați în Martie, pe ces-

tiunea națională, cădeați de sigur acum pe cestiunea financiară? (Aplauze).

Dar vă închipuiți pe d-nul Sturdza, care nu a putut s'o ducă înainte, copleșit sub povara greșelilor sale, avind să mai suporte toate greutățile situațiunii actuale și cerind sacrificii de la țară, nu pentru a îndrepta o situație pe care fără vină ar fi îndurat'o, ci pentru a plăti propriile sale greșeli?

D. Brătianu a ridicat două cestiuni grave: cestiunea financiară, și cestiunea externă.

În cestiunea externă cari sunt grijele d-voastră? De Cestiunea Națională imi pare bine să constat că nu ați mai spus nimic. (Aplauze.)

Sunteți nedomiriți de ce spun aceasta? Fiind-că astă primăvară, când ați voit să reduceți toată cestiunea așa zisă, și bine zisă, a trădării, la cestiunea neplăței rentei școalelor din Brașov...

D. I. *Brătianu*: Cer cuvintul în cestiune personală.

D. N. *Filipescu*: Ați ridicat atunci această cestiune despre care cred că vi se va da în curind un răspuns pe deplin satisfăcător.

De astă-dată ați lăsat'o și v'ați întins asupra cestiunei Porților-de-Fer. D nu Brătianu ne a spus că partidul liberal s'a arătat energic, hotărit... în vorbă, bine înțeles, cum ați fost și în cestiunea Națională, când erați în opoziție și cam tot de felul acesta e și energia d-voastră în cestiunea Dunării. În adevăr, ziceți că d-nu Sturdza a trimis o notă fulgerătoare la Viena.

Nu știu ce dată are acea notă, dar mi se pare că este de la 1 sau 2 Aprilie.

D. *Ministru de externe*. La 29 Martie.

D. N. *Filipescu*. Ziua căderii. (Aplause, ilaritate).

În aceeași zi, d. Sturdza, își iscălea demisia și tot-odată iscălea nota către guvernul austro-ungar. El și-o fi zis, dacă vor fi scuze le vor face alții. (Aplauze).

Ați mai vorbit, mi se pare, și de cestiunea poliției fluviale. Ni s'a făcut în adevăr de guvernul austro-ungar diferite comunicări în această cestiune. Aceste comunicări,

fiind-că s'au trimes cu 6 luni înainte de căderea d-lui Sturdza, au rămas fără răspuns. (Aplauze).

E drept că a doua zi după căderea guvernului, d. director al regiiei, înainte să demisioneze, a trimes un memoriu ministrului nostru de externe în care se zicea că ar trebui ca guvernul nostru să fie teribil în această cestiune. (Aplauze, ilaritate).

Ceea ce pot să vă spun, d-lor, este că guvernul nostru, nu în momentul cînd părăsea puterea, dar în primele lui zile a refuzat să acorde autorizația cerută de a se exercita poliția fluvială pe teritoriul nostru. (Aplauze, bravo! bravo!). Șease luni ați petrecut în meditațiunii ca să vedeți ce puteți răspunde și n'ați răspuns nimic, iar guvernul nostru, din prima zi, a răspuns cu un refuz. (Aplauze).

Dar să vedem care este situațiunea cabinetului nostru în această cestiune? Dintre toate țările interesate, cabinetul din București se află în capul protestatorilor și pînă acum a obținut deja cite-va reduceri de taxe. Și azi el continuă să protesteze și a avut fericirea, după cum va zice probabil d. ministru de externe, dar eu voi adăoga și dibăcia, ca să asocieze la punctul nostru de vedere și cabinetul din Petersburg.

Ast-fel, astăzi, propunerile guvernului român sunt sprijinite și de guvernul rusesc și noi punem serios temeiul pe sprijinul diplomației rusești. (Aplauze).

Dar acestea vă par insuficiente. Ne lipsește, vi să pare, de pe banca ministerială, acel iscusit diplomat care singur dintre toți miniștri țărilor balcanice, printre cari eram co-prinși, a primit nota Muraview-Goluchowsky, ca un succes și răspundea cu mulțumiri cînd guvernul din Belgrad și cel din Sofia ori refuzau să răspundă, ori răspundeau protestînd. (Aplauze, ilaritate).

Ne lipsește asemenea sentimentul acela de mîndrie națională care făcea pe d. Sturdza să-și inaugureze cu scuze activitatea guvernamentală. (Aplauze).

D-lor, faptul că adversarii noștri vor fi comis greșeli nu ne pot desvinovați pe noi. Suntem ținută să ne facem datoria și v'am arătat că ne-o îndeplinim. Dar aceasta nici nu

scutește pe adversarii noștri de criticile întemeiate ce li se pot aduce.

Și cînd ne atacați pe cestiuni cari deșteaptă amintiri dureroase pentru d-voastră, suntem îndreptățiți a reînprospăta vinele d-voastră.

D. Brătianu v'a zis că cestiunea Porților-de-Fer își are origina în tratatul de la Londra și a adaos că tratatul de la Berlin n'a modificat de cît în mod nesimțitor tractatul de la Londra.

Modificările acestea ale tractatului din Berlin sunt din potrivă atît de însemnate în cît dacă ele n'ar exista, n'ar exista cestiunea Porților-de-Fer. Prin tractatul din Berlin s'a dat mandat Austro-Ungariei ca să facă lucrările de la Porțile-de-Fer și dreptul pentru Ungaria d'a se despăgubi. Pe tratatul de la Berlin guvernul unguresc întemeiază niște pretențiuni absolut neadmisibile. Dar fără dispozițiunile tractatului de la Berlin, Ungaria nu dobîndea nici drepturi netăgăduite, nici prilej pentru pretențiunile cari constituiesc azi cestiunea Porților-de-Fer.

La Berlin se putea discuta introducerea în tractat a unui text nenorocit pentru noi. Azi, nu mai putem discuta de cît interpretarea tractatului.

Nu numai că sub guvernul liberal s'a angajat cestiunea pentru a cărei urmări suntem atacați, dar pretind că vinovat a fost guvernul liberal de atunci.

D-lor, eram după rezboi. Basarabia era pierdută înainte de rezboi și cu știința lui Ion Brătianu.

Declarațiile lordului Derby în Camera comunelor și destăinuirile lui Kogălniceanu, nu mai lasă nici o îndoială în această privință.

Așa fiind, n'am mai putut găsi printre marile puteri un sprijin cît de mic pentru apărarea Basarabiei. Și atunci, fiind-că în țară se pornise un curent care ar fi putut să fie fatal guvernului, s'a inscenat o comedie, și zic că era comedie, fiind că la Berlin nu mai era vorba de a se apăra Basarabia ci de a se apăra situația guvernului liberal. (Aplause).

Ce s'a petrecut? Rusia era exasperată în contra noastră.

Austria era reprezentată la Berlin de către contele Andrassy care acolo se întâlnește cu plenipotențiarul nostru, Ion Brătianu care, cu doi ani înainte, dusese pe tema convențiunii de comerț o campanie ca aceea dusă pe Cestiunea Națională. Prințul de Bismarck ne vestea prin *Jurnalul Germaniei de Nord*, că România nu poate compta pe nici un prieten și că ast-fel nu va putea obține nimic.

Norddeutsche Allgemeine Zeitung ne mai avertiza că ne va costa scump nedibăcia d'a încredința în Bucureștii presidenția consiliului de miniștri, în acele momente, unui democrat-socialist pe cînd șeful casei Hchezollern zăcea pe patul de durere în urma atentatului lui Nobiling.

Cu aceste personaje și în asemenea condițiuni s'a jucat acea comedie. Consecința a fost că nu numai Basarabia a rămas pierdută, dar am pierdut și toate compensațiunile ce ni se ofereau altminteri și am avut să îndurăm și o sumă de consecințe nenorocite printre cari e și stipulațiunea privitoare la Porțile-de-Fer. Cînd asemenea păcate apasă asupra d-voastră, este cu putință ca pentru un mic interes de partid să veniți să scormoniți acest trecut? Dar cînd vă arătăm textul tratatului de la Berlin, ar trebui să vă faceți efectui pe care îi face crucea asupra lui Mefistoreies și să vă svircoliți în remușcări de conștiință. (Aplauze prelungite).

Dar cel puțin dacă agitarea acestei cestiuni ar putea să vă folosească!

Credeți însă că cine-va are să vă crează și are să vă urmeze? Țara vă cunoaște, și, după antecedentele d-voastră, suntem autorizați a vă zice că vreți să faceți un șantaj cu cestiunea porților-de-Fer.

În adevăr ce făgăduiți d-voastră? Făgăduiți succese ce pretindeți că d-voastră le-ați obține în această cestiune.

Cum ați făgăduit realizarea programului Romînilor de peste munți, ați putea făgădui și suprimarea stipulațiunilor tractatului de la Berlin și a tuturilor tractatelor internaționale. Iar pe urmă, în călătoriile de vară, după cură la Karlsbad, cînd alții fac o *nachcur* prin munții încîntători ai Tirolului, or pe malurile fermecătoare ale lacurilor Elveției, iar oare care personaje liberale prin atmosfera nesufe-

rită, vara, a cancelarilor, cu toate că anul acesta s'au mulțumit mai cu puțin, mergînd pe la Essen, la fabrica Krupp, pe la bancheri și pe la antreprenori, atunci în aceste convorbiri puteți foarte bine spune, ca și în Cestiunea Națională—este un precedent și pot să mă prevalez de el — puteți zice: « Noi suntem care ținem în mînă cheștiunea Porților-de-Fer. Numai să venim noi la putere. Noi am ridicat această cheștiune cum ridicasem Cestiunea Națională, noi putem să o înmormintăm. » (Aplauze).

Este gravă acuzațiunea, poate formal nu o fac, dar sunt îndreptățit prin antecedentele d-voastră să bănuiesc că sunteți capabili de aceasta. (Aplauze).

D'acea mi se pare uimitor ca partidul liberal să vie să agite cheștiunea externă după ce asupra ei a căzut și se exploateze greutățile financiare create de dînsul. Și prin ce mijloace, prin ce proceduri duce el această campanie? Lucrul este interesant căci la urma urmelor deosebirea de principii dintre partide la noi sunt mici; deosebirile de tendinți sunt ceva mai mari; iar deosebirile de proceduri sunt fundamentale. (Aplauze).

Prin ce proceduri? Vă voi cita unul singur.

Este pe banca aceasta ministerială un bărbat politic care 30 de ani a fost fruntaș între fruntași în partidul liberal. Cu cîte-va zile înainte a căderii guvernului trecut, d. Sturdza a rugat pe d. Fleva să intre în minister și toată suflarea liberală cerea aceasta: Drapelisti ziceau că fără d. Fleva nu se împacă, iar sturziștii ziceau, la un moment dat, că primesc împăcarea cu d. Fleva, dar nu cu d. Aurelian. Si au cerut d-lui Fleva să refacă virginitatea guvernului Sturdza, s'au întemeiat speranțe ca cu dînsul, cu energia, cu bărbăția lui, guvernul va putea să o ducă cită-va vreme înainte.

Fiind-că însă d. Fleva n'a răspuns la apelul liberalilor și a primit mina pe care 'i-o întindeam noi, s'a deschis în contra lui campania pe care toți o știți. Înțeleg, negreșit, ca să se critice atitudinea d-sale de astă-zî, vă întreb însă, d-lor liberali, cum puteți să 'i suspectați caracterul și cinstea fără să fiți d-voastră însuși atinși? (Aplauze prelungite).

Căci este evident ca atunci cînd adresați prin ziare insi-

nuățini defăimătoare de acelaș fel, d-lui Costinescu, cînd de pe banca ministerială se amenința d. Aurelian ca să nu îndrăznească să facă opozițiune că o va păți, pomenindu-i-se de afacerea Wachtel, cînd d lui Fleva îi aruncați acuzațiuni ca acelea ce de 6 luni alimentează presa liberală, noi suntem îndreptății să spunem că 30 de ani petrecuți în loc de onoare, în partidul d-voastră, nu sunt pentru un om politic o garanție că e măcar un om cinstit în sensul cel mai vulgar al cuvîntului. (Aplauze).

Noi am fi autorziați a zice că toți bărbații politici din partidul liberal sunt necinstiți și că nu le dați pe față păcatele, numai ca să menajați niște tovarășii de luptă de azi. (Aplauze).

Dar nu vreați să dați o lecțiune de morală partidului liberal, vreați numai să stabilesce o deosebire de procedeu între el și noi.

A fost în rindurile noastre un om politic care ne a părăsit. După 20 de ani de servicii aduse partidului conservator, într'o bună zi, d. Păucescu ne-a părăsit amărît, poate cu drept cuvînt, de atitudinea unei fracțiuni a partidului conservator care căuta să facă golul în jurul nostru.

D. Păucescu ne-a părăsit în condițiuni cari ne-ar fi îndreptățit, dacă am fi fost de rea credință, să formulăm oarecari acuzațiuni în contra lui. Căci în ajunul retragerii guvernului Catargi — și cînd zic în ajun, nu zic cu 2—3 zile înainte, ci chiar în ajun — am văzut pe d. Păucescu la clubul conservator și a doua-zi el era la clubul liberal.

Cu rea credință și potrivit cu meșteșug aceste împrejurări, vă închipuiți cîte am fi putut spune. Dar nici unul dintre noi n'a îndrăsnit să arunce o critică cît de ușoară vechiului nostru tovarăș de luptă, căci socotim că, atunci cînd un om a închinat 20 de ani de muncă și de talent partidului nostru, îi datorim măcar atît ca să-i redăm libertatea de acțiune, cînd cum-va dorește să-'și croiască un alt drum.

Și orî cît de dureroasă putea fi lovitura ce despărțirea d-lui Păucescu ne dedea, tot-d'auna am urmărit cu interes actele lui politice, geloși de succesele ce unul dintre ai noștri putea să capete în mijlocul d-voastră. (Aplauze).

Atitudinea d-voastră față de d. Fleva e nedemnă, și de

aceea cînd, uzînd de asemenea procedurii, exploatați cu inconștientă toate cestiunile în privința cărora sunteți vulnerabili, numai pentru a relua puterea, suntem în drept să vă spunem că alături de atîtea cestiuni, de cestiunea financiară, de cestiunea națională, de cestiunea externă, pentru noi mai e o altă cestiune care se pune, e cestiunea morală a partidului liberal. (Aplauze).

Și atunci cînd se pune în așa mod în discuțiune moralitatea unuia din cele două partide, o altă cestiune, o cestiune constituțională se pune de ia sine. Această cestiune e următoarea: Ce poate să mai aștepte țara de la regimul partidelor? (Aplauze).

Intre partidele politice trebuie să fie puncte de deosebire și puncte de contact; puncte de deosebire care justifică și înaltă luptele noastre și puncte de contact care încredințează țara că aceste rivalități nu merg pînă a atinge interesele superioare ale țării. Numai întrunind aceste condițiuni, partidele pot corespunde menirii lor. Cît pentru noi, am căutat tot-d'auna să păstrăm acel contact necesar cu partidul liberal. Ultima noastră opozițiune vă dă numeroase dovezi despre aceasta.

La 1895 cădem de la putere.

O voce: Ne am retras.

D. N. Filipescu: Unde găsim justificarea actului politic care a adus la putere pe liberali în afară de orî-ce manifestație a opiniunii publice? În presa noastră. Nu aveam, vă mărturisesc, în această privință, de cît o jumătate de convingere, dar era un sentiment de mîndrie și de respect față de noi înșine ca să avem acea atitudine, în cît să nu se creadă că un simplu parapon se adăpostește în dosul argumentelor constituționale. De aceea nu în presa liberală, care profesa alte păreri despre primenirea partidelor, ci în presa noastră se poate găsi justificarea căderei noastre la 1895.

Puțin după aceea se produce vizita împăratului Francisc Iosef în București. Negreșit că vizita împăratului Austriei era de natură să deștepte multe reflecțiuni, căci mulți se puteau întreba cum s'ar fi produs acel eveniment dacă nu

se produceau scuzele de la Iași și apostasia d-lui Sturdza. Așa fiind, s'ar fi putut găsi cîți-va energumeni cari să facă numai atît ca să se lipească pe zidurile Capitalei, pe tot parcursul suveranului străin, discursurile incendiare în cestiunea națională ale d-lui Sturdza, pe atunci președinte de consiliu. V'am iertat însă și am fost mosafirii d-lui Sturdza. A venit cestiunea Mitropolitului și țineți minte ce angajamente solemne luasem primăvara de a nu dezarma pînă la soluțiunea cestiunei, dar cînd cestiunea dinastică a fost pusă de boala Principelui Moștenitor, de-odată am depus armele, am suspendat orî-ce activitate politică și am dat guvernului 6 luni de resgîndire, care timp însă el l'a întrebuintat nu ca să găsească o soluțiune demnă a cestiunii, ci ca să plâsmuiască actele cari au adus căderea ministrului Sturdza.

În fine, cînd s'a rezolvat cestiunea mitropolitană, nu v'am dat chiar și mină de ajutor? Atunci se pusese pentru noi cestiunea: Ce vrem? puterea ori pacea în biserică?

Cu toții am zis: Nu vrem puterea, căci puterea o poate avea orî-ce partid politic, pe cînd un act de abnegațiune ca al nostru nu se face orî cînd și, în orî-ce caz, nu sunt capabili adversarii noștri să'l facă.

Si cînd ziceam că nu dorim puterea căci, puterea am avut-o și o vom mai avea, era printre noi un om de 74 de ani care știa că prin aceasta dă cu piciorul puterei cu care nici odată, poate, nu se va mai întîlni. (Aplauze).

D-lor, ziceam că e o datorie ca să fie puncte de contact între partide asupra cestiunilor celor mari și v'am dovedit că din parte-ne ne-am îndeplinit, în opoziție, acea datorie.

Dar acea conlucrare a partidelor în împrejurări grave, trebuie să capete adesiunea nu a unuia, ci a ambelor noastre partide politice.

Ei bine, avem în fața noastră un partid liberal ale cărui apucături sectare fac imposibil orî-ce contact. Ast-fel, țara află că nici măcar în momentele grele, rivalitățile dintre partide nu pot înceta și dorim ca țara să știe că de aceasta e vinovat partidul liberal, nu partidul conservator.

Dar dacă în împrejurări excepționale nu e cu putință nici

o înțelegere, măcar să vedem cum se înfățișează țării rivalitățile dintre partide în activitatea lor de toate zilele.

Ei bine, țara vede că e un partid, partidul liberal care, la putere, comite atâtea greșeli în cât cade de la cîrmă în condițiunile în care a căzut în 1888 și în 1899.

Cînd un partid ajunge în așa hal, e evident că trebuie să recurgă la mijloace eroice de estirpare a guvernului de la putere.

Dar îndurarea acestor mijloace, în loc să fie o lecțiune pentru partidul liberal, devine o pildă pentru el. « Așa zic ei, ați făcut, în contra noastră, așa vrem să facem și noi. » Puțin importă dacă mijloacele întrebuintate erau în raport cu greutatea vinei. Puțin importă dacă în cestiunea mitropolitului, de pildă, putem dovedi cu acte, cu sentințe emanînd de la Sinod, de la Camera de punere sub acuzare, cu mărturisirile chiar ale adversarilor, că am avut dreptate și că numai așa am putut să facem să triumfe o cauză justă. « Așa ați făcut, așa vom face » este răspunsul adversarilor. Ast-fel, regimul parlamentar se reduce la aceea că un guvern orî cît de rău să nu fie combătut, or dacă este combătut, mijloacele legitime de luptă în contra lui, să devie arme obicînuite în contra orî-cărui guvern orî-cît de nevinovat ar fi. « Orî impunitate pentru noi, orî represalii pentru voi. » Aceasta e formula adversarilor noștri. (Aplauze).

Ast-fel în 1888, din prima zi după căderea d-voastră, ați început o campanie mizerabilă acuzîndu-ne că suntem vînduți Rusiei. (Aplauze).

Si azi reîncepeți aceeași tactică și în ce împrejurări o reîncepeți? Ați căzut, orî mai drept, v'ați rostogolit de la putere. În capul guvernului nostru vedeți niște oameni cărora poți să le reproșezi mai curînd indiferența de cît patima oarbă a puterei. Acești oameni se luptă cu o sumă de dificultăți create de d-voastră.

Si pe cîtă vreme guvernul, ocupat numai cu lichidarea aceluî trecut, ar trebui să compeze pe îngăduința tuturilor și pe o atitudine decentă a partidului liberal, vedem cum acest partid speculează toate acele dificultăți create de el însuși, întrebuintînd procedurile cele mai incalificabile cu

ajutorul unei prese desperate și apelpisite, (aplauze) în cit nu mai este politică ci o adevărată piraterie politică. Și toate acestea le faceți în numele cărui ideal? Idealul este a readuce la cîrmă pe sperjurul angajamentelor sale în ces-tiunea națională și d'a-l readuce în numele demnității na-ționale! (Aplauze).

D-lor, acestea fiind relațiunile dintre noi, nu ne putem nici odată întîlni. Si nu ne rămîne [nouă de cît să urmăm drumul nostru indiferenți de atitudinea d-voastră, călăuziți numai de simțul datoriei.

Datoria ne-am îndeplinit-o în opoziție. Vedeti azi cum ne-o îndeplinim la putere. Mesagiul Tronului solicită activitatea noastră asupra unui întins program financiar.

Vom avea mai întîi, să alcătuiem un buget, care nu mai este legea bugetară anuală, ci cată a constitui cea mai în-semnată reformă a acestei sesiuni, un buget care să fie es-presiunea unei politici.

Acest buget se reazemă pe impozite noi care aū ajuns azi a fi o necesitate chiar a creditului nostru, și pe care cred că guvernul va isbuti să le cucerească asupra patriotismului parlamentului și al țarei. Apoi avem de inaugurat o politică de economii și mai ales de economii în lucrările extraordinare. Avem — și aceasta este o părere a mea per-sonală — datoria de a pregăti și rezervele noastre pentru viitor. Cit pentru mine, cred că trebuie cît mai curînd să înfiin-țăm un tezaur național. Dacă țări care nu aū de cît o datorie internă cred că e prudent să aibă asemenea rezerve, la noi mai ales aceasta se impune.

Poate că venitul din vînzarea moșiilor statului să tre-buiască să fie înscris încă în anul acesta de criză în buget. Dar la anul cred că aceasta nu va mai fi și în loc d'a mai spori cu această resursă amortizarea, cred că acest venit ar putea alimenta cu mare folos pentru unele împrejurări grave, un tezaur național.

Trebuie în fine să căutăm să suscităm crearea micilor ca-pitaluri prin economie. Aceasta își propune guvernul a o face prin o nouă legislație asupra societăților cooperative.

Iată programul nostru financiar și, vă declar că nu văd

un alt om care să inspire mai multă încredere că va aduce la îndeplinire acest program de cît d-nu general Manu. Nu știu cine ar putea să reprezinte mai bine ca d-sa, această politică de probitate, de economii, de prudență, de sinceritate, știind s'o urmărească cu energia pe care d. general Manu o desfășură în tot ce face. (Aplauze prelungite).

Aceasta este opera orei prezente. La anul îndeplinirea reformei administrative se va impune.

În jurul acestui program de muncă trebuie să se grupeze toată suflarea conservatoare, mai ales în împrejurările grele prin cari trecem. Măreția acestei opere reșede mai ales în aceste greutăți enorme ce avem de învins. Pe dificultățile orei prezente, pe răspunderile pe cari le luăm, pe pericolele la cari ne expunem, pe impopularitatea momentană la care ne resemnăm, înțelegem să întemeiăm popularitatea de apoi. Incredent în dreapta judecată ce suntem siguri că va veni într'o zi, să ne împlinim cît pentru azi datoria. Spre acest sfirșit, toți cei ce sunt conservatori sunt dator să dea guvernului concursul lor și un concurs necondiționat în împrejurările grave prin care trece țara. (Aplauze prelungite).

Demnities Deputatului

Discuțiunea nu pare aproape epuizată. Cu toate acestea
d. Cantile a fost cea de ultimă în a susține că propunerea
aceasta este anconstituțională, în că vrea să adaugă că va

MĂRGINIREA INIȚIATIVEI PARLAMENTARE

B. Cantile, singurul care a combătut această propunere,
este unul din **IN MATERIE DE CREDITE**

Nu ești ocazia pentru a pune pe d. Cantile în contra-
dicție cu d. ea. Dar erai că interpretez exact cuvintele d-zele
zind că d-za a scos că această propunere este în sine

11. După ce s-a ținut ședința Camerii de luni Marți 1905, ca prima
propunere de lege din sesiunea parlamentară de d. N. Filipescu,
cu numele de 12 d-zele de lege, pentru modificarea Regulamentului
Camerii.

Camera înaintându-se propunerea, Regulamentul Adunării deputa-
ților va modifica astfel:

Art. 25. Șapte deputați pot prezenta Adunării deputaților ori-co-
când de lege sau propuneri.

Cel ce prezintă lege, propuneri sau amendamente, care să pozeze în fața
Adunării ori-co-când, trebuie să ceară și un venit din im-
pune pentru acoperirea actelor electorale.

Propuneri și proiecte de lege se anunță în ședința publică
presedintelui ședinței se constituie, apoi ședinței parlamentare,
într-o comisie de delegați. Acesta și se va raporta asupra legi-
li care în fața d-zele de propuneri a fost admisă de majoritatea
absolută și care este de natură a deveni proiect de lege. A d-zele
se va raporta.

Domnilor Deputați, 1)

Discuțiunea 'mă pare aproape epuizată. Cu toate acestea d. Cantile a fost așa de afirmativ în a susține că propunerea aceasta este inconstituțională, în cit vroesc să adaog cite-va cuvinte, silindu-mă a risipi orî-ce temere că prin această propunere de modificare a Regulamentului călcăm Constituția.

D. Cantile, singurul care a combătut această propunere, este unul din semnatarii propunerii.

N'o spun aceasta pentru a pune pe d. Cantile în contradicere cu d-sa. Dar cred că interpretez exact spusesele d-sale zicînd că d-sa a socotit că această propunere este în sine

1) Discurs rostit în ședința Camerii de la 10 Martie 1900, cu prilejul propunerii presintată din inițiativă parlamentară de d. N. Filipescu, în numele a 32 domni deputați, pentru modificarea Regulamentului Camerii.

Camera încuviințînd propunerea, Regulamentul Adunării deputaților s'a modificat ast-fel :

„ *Art. 45.* Șapte deputați pot presinta Adunării deputaților orî-ce proiect de lege sau propunere.

„ *Orî-ce proiect de lege, propunere sau amendament, care atrage după sine o cheltuială oare-care, trebuie să creeze și un venit din impozit pentru acoperirea acelei cheltuieli.*

„ Propunerile și proiectele de lege se comunică, fără discuțiune prealabilă guvernului și secțiunilor ; apoi, conform regulamentului, merg la comitetul delegaților. Acesta 'și face raportul asupra lor. El este încă dator cînd o propunere a fost admisă de majoritatea secțiunilor și cînd este de natură a deveni proiect de lege să'î dea această formă.“

bună și chiar ne-a afirmat aceasta azi, dar acum 'l-au turburat oare cari scrupule constituționale.

D-lor, luați act de aceasta : singurul dintre colegii noștri care a combătut propunerea vine și vă spune : « Această propunere este necesară ; această propunere din toate punctele de vedere e folositoare, și dacă art. 33 din Constituțiune n'ar exista, eu însăși a'și veni să votez această propunere. » Prin urmare, chiar combătînd propunerea, d. Cantile ne a făcut un neprețuit serviciu.

Singura obiecțiune, care 'l împiedică pe d. Cantile să se unească cu noi, este aceea trasă din interpretarea Constituțiunii.

Nu revin asupra textului care vi s'a pus înainte atit de d. ministru al justiției, cit și de d. Arion, cari v'au arătat clar că neapărat și Corpurile Legiuitoare au inițiativa legilor, dar că această inițiativă este subordonată dispozițiunii din art. 53, care zice :

« Fie-care Adunare determină prin regulamentul său modul după care ea își exercită atribuțiunile. »

Știți că regulamentul nostru este destul de sever în ceea-ce privește modificarea lui, cerînd să fie trei lecturi, după care Camera ia în considerație propunerea cu două treimi. Dar în aceste condițiuni, Camera e liberă ca să statornicească condițiunile în cari înțelege să exerciteze atribuțiunile sale în general, și, în cazul de față, să useze de dreptul de inițiativă pe care i-l dă Constituția.

Dar avem și numeroase precedente cari ne arată în ce mod s'a înțeles în diferite ocași a se îngrădi dreptul de inițiativă.

Știți, d-lor, că dreptul de inițiativă se exercită în două moduri, sau sub formă de propunere sau sub formă de proiect de lege. Dacă ar fi să ne punem pe terenul absolut al d-lui Cantile, ar trebui să susținem că în tot-d'auna un deputat trebuie să poată exercita acest drept, fie sub formă de propunere, fie sub formă de proiect de lege. Cu toate acestea ați văzut că acum două ani, cu ocasiunea modificării legii învățămîntului, proiectul d-lui Haret a stabilit că de pildă nu se poate crea o catedră la universitate prin simplă pro-

punere. Iată o îngrădire a dreptului de inițiativă parlamentară: nu mai poți crea o catedră universitară prin simplă propunere, ci numai prin proiect de lege. Mai mult, chiar prin proiect de lege nu poți crea o catedră, de cît după avizul conform al Senatului universitar. Ce voiți îngrădire mai mare? Nu este vorba aci numai de condițiunile puse de noi și cărora înțelegem să subordonăm dreptul nostru de inițiativă, ci de dreptul nostru care se află ținut în eșec de avisul unui corp străin de Corpurile Legiuitoare.

Dar, d-lor, chiar dispozițiunea actuală a regulamentului, pe care o apără d. Cantile, nu este o știrbire a dreptului nostru cînd să cere ca 7 deputați să subscrie o propunere? N'or fi în drept d. Cantille, fiind dat terenul pe care se pune să reclame dreptul de inițiativă în favoarea propunerilor cari nu întrunesc 7 iscălituri?

Va să zică, cînd este să se facă o propunere se cere anume condițiuni. Asemenea condițiuni propunem și noi și dar, cred că din punctul de vedere constituțional această propunere nu lasă nimic de dorit.

Dar să lăsăm la o parte textul Constituțiunei și să ne întrebăm, dacă această propunere este conformă cu spiritul liberal, care animă Constituțiunea noastră.

Discutînd acum în teorie generală dreptul de inițiativă, a'și pricepe să fim foarte geloși de păstrarea acestui drept cît mai larg, dacă am trăi sub un regim reprezentativ care n'ar fi regimul parlamentar de cabinet. Dar cînd guvernul nu este de cît o delegațiune a noastră, credeți că această delegațiune nu poate să merite încrederea noastră, tot atit cei 7 deputați cari de multe ori se întimplă că pun iscălitura lor, fie de complesență, fie sub oare-care presiune a alegătorilor, și nu este bine să înlăturăm această tiranie care se exercită asupra noastră?

Dacă am trăi sub un regim reprezentativ cum este cel din Austria sau Germania, unde guvernul există în afară de Cameră, neapărat că atunci ar trebui să fim mult mai geloși de drepturile de inițiativă parlamentară. Astăzi, din contra, văd că se slăbește această inițiativă, ea nu mai are

acea importanță în țările în cari guvernul a ajuns să nu mai fie de cît reprezentantul majorității.

În timpul Imperiului, în Franța, cînd guvernul nu era o delegațiune a Parlamentului, s'a dus lupte uriașe pentru lățirea dreptului de inițiativă.

Astăzi, însă, în Franța, și cînd zic azi, zic chiar acum trei zile, s'a votat o dispozițiune care urmărește acelaș scop ca propunerea noastră, cu toate că legea constituțională franceză este mai categorică, căci zice :

« Le pouvoir exécutif a l'initiative des lois *concurramment* avec le pouvoir législatif. »

Din memorie, nu vă dau, poate, textul exact, dar apăs asupra cuvîntului *concurramment* care știu că există în Constituția franceză. Va să zică, nu numai și una și alta dar *aproape în aceleași condițiuni* exercită cele două puteri dreptul de inițiativă, și cu toate acestea, zilele acestea, s'a făcut o deosebire între inițiativa guvernului și inițiativa parlamentară.

Nu mai spun ce se petrece în Anglia, unde s'a interzis dreptul Parlamentului de a face propunerii cari atrag cheltueli și s'a stabilit că, singură Coroana, poate face asemenea propunerii, iar Camera nu are dreptul de cît să le aprobe sau să le respingă, sau să le reducă. Camera nu poate însă adăoga cheltueli. (Intreruperi.)

Dar, d-le Cantile, ce mare deosebire vedeți între inițiativa parlamentară, între valoarea unei propunerii iscălită de 7 deputați și între propunerile din inițiativa guvernului, ca delegat al Parlamentului? Eū găsesc că propunerile guvernului pot inspira aceeași încredere; ba ceva mai mult, propunerile guvernului sunt mai puțin unilaterale și să rezimă pe o responsabilitate mai mare. Zic că ele sunt mai puțin unilaterale pentru că cabinetul, în care sunt reprezentate toate departamentele, examinează nu toate propunerile, în parte, ci cercetează valoarea uneia față de alta, și, din tot ce ar fi de dorit să se facă, alege ce e posibil de realizat.

Și tot-d'odată guvernul face aceasta, ținînd seamă de necesitățile budgetare. El are tot-d'a-una în vedere situațiunea generală financiară, de care el este răspunzător. De

aceea între diferiții factori cari concură la confecționarea legilor, putem stabili o gradațiune. Așa Parlamentul, în toate țările și în toate timpurile, se arată mai darnic la cheltueli și se preocupă mai puțin de creare de venituri de cît guvernul. Așa veți vedea adesea-ori propunerii pornite din inițiativa parlamentară pentru sporuri de cheltueli, și nu veți vedea nici o dată, sau foarte rar, impozite create din inițiativa parlamentară.

Guvernul e mai preocupat de situația generală financiară. Chiar în guvern am putea face o distincțiune între miniștri în ceea ce privește înlesnirea de a face cheltueli. De exemplu, ministrul de finance, este, de sigur, mai pornit pentru a menține echilibrul budgetar de cît colegii lui cari se gîdesc mai întii la îmbunătățiri și în al douilea rînd la necesitățile budgetare. De aceea, în Anglia, nu numai că s'a desființat cu desăvîrsire dreptul de inițiativă parlamentară pentru propunerii cari prevăd sporuri de cheltueli dar încă nici măcar consiliul de miniștri nu hotărăște cheltuelile de propus.

Pentru a se lua precauțiuni și mai mari de economie, se întrebuintează următorul procedeu : ori cînd este vorba de o cheltuelă oare-care, propunerea nu se desbate în consiliul de miniștri, ci într'un comitet special, Comitetul tesaureriei, în care ministrul de finance e secundat, spre a putea rezista colegilor lui, de cîți-va miniștri dintre cei mai influenți, printre cari se află Primul lord al tezaurului.

Numai grație acestui sistem, Anglia a ajuns la situațiunea financiară înflorită de care se bucură astăzi, pe cînd noi din potrivă, grație celui-l'alt sistem, am ajuns la deplorabila situațiune în care ne aflăm. Neapărat că nu pot zice că numai din această cauză am ajuns unde ne aflăm, dar cred că în mare parte inițiativa parlamentară a contribuit la crearea acestei situațiuni.

După cum zice d. Arion, cred că 10--15 milioane apasă anual asupra budgetului nostru din cauza cheltuelilor din trecut cari provin din inițiativă parlamentară. Este destul să vă citez cite-va linii de căi ferate, ca linia Birlad-Galați, cari aū costat o sumă însemnată de milioane.

D. C. T. Grigorescu : A aprobat'o guvernul.

D. N. Filipescu: Neapărat că guvernul ar avea drept să se opună, dar credeți d-voastră că este de demnitatea guvernului să facă cestiune ministerială în materie de pensii și recompense naționale? Fapt este că guvernele nu se opun și în contra acestei stări de lucruri, vrem să luăm măsură.

D-lor, este constatat că aproape 15 milioane anual apasă asupra bugetului, din cauza inițiativei parlamentare. S'aun făcut căi ferate inutile, s'aun votat recompense și pensii scandaloase, s'aun clădit școli absolut nefolositoare.

Dar, d-lor, credeți d-voastre că este un ministru care, văzind că este necesară o linie ferată sau o școală, să aștepte piră ce va propune un deputat cererea ca să se facă acea creațiune, și că nu o va propune el? De aceea, d-lor, cred că este nevoie să luăm măsuri care să oprească pentru tot-d'a-una această risipă, căci dacă n'ar exista această inițiativă parlamentară, n'am fi fost nevoiți astăzi să tăem în toate părțile în buget, să dăm înapoi bugetul nostru.

Și cînd ne găsim într-o asemenea nevoie este înțelept de a pune o stavilă răului, și cred că ar face o tristă impresiune în străinătate respingerea acestei propuneri. S'ar crede că nu ne dăm bine seama de situațiunea prin care trecem, cînd, făcîndu-se o asemenea propunere am respinge-o sub cuvînt că s'ar atinge o prerogativă care, cum v'am arătat, nu se atinge, și sub cuvînt că vrem libertăți parlamentare mai întinse de cît acelea ale Camerii celei mai liberale din lume: Camera comunelor din Anglia.

Eu gîndesc, d-lor, că ne putem mulțumi a avea libertățile pe cari le are Camera comunelor, dar ar fi de dorit să avem tot-d'a-una o administrațiune financiară tot așa de regulată ca aceea a Angliei. (Aplause).

ECHILIBRAREA BUDGETELOR

RAPORT GENERAL

ASUPRA

PROIECTULUI DE BUDGET GENERAL AL STATULUI

PE EXERCITIUL 1900 — 1901

PARTEA I

ECHILIBRAREA BUDGETULUI

D-lor Deputați,

Comisia bugetară, înainte de a intra în cercetarea obișnuită a bugetului, a voit să stabilească caracterul particular al bugetului ce avem onoarea de a supune aprobării dv.

Maî întâiu am înlăturat propunerea de a se echilibra bugetul pe ipoteza unui an agricol rău.

Neapărat, un Stat agricol trebuie să fie maî prudent ca altul în fixarea veniturilor și cheltuelilor sale. Dar el nu poate lua drept normă anii de restriște și nu se poate încumeta de a pune echilibrul bugetar la adăpostul orî-cărei crize agricole.

În deosebî, în strîmtorarea în care ne aflăm, a voi să preîntîmpinăm, prin reduceri de zecimi de milioane, deficitul incalculabil al unui nou an agricol dezastros, ar fi să sdruncinăm toată organizația noastră de Stat și să facem un rău cert, pentru a încerca și totuși a nu isbuti să ne ferim de un rău întîmplător.

Dacă n'am ținut seamă de eventualitatea urei noiî crize agricole, n'am putut însă să n'avem în vedere criza financiară prin care trecem.

N'am cercetat dar izolat budgetul exercițiului 1900—1901; ci 'l-am examinat în legătură cu împrejurările financiare cari se reflectă asupra'i, în dependența situației economice din care el trebuie să răsară și în vederea rezultatelor ce, în anii ulteriori, trebuie să dobîndim prin noua politică financiară pe care azi o inaugurăm.

De am corespuns saū na necesităților situațiunii excepționale prin care trecem, răspund cele 18 și jumătate milioane resurse noui create prin impozite și cele 5 milioane economii realizate la cheltueli.

Mulțumită acestor noui resurse și acestor economii, am putut echilibra budgetul viitor, stabilind cheltuelile la cifra de 236.675.509 lei, 36 bani; iar veniturile la 245.276.437 lei, rezervînd o sumă de 1.553.903 lei, 64 bani, pentru deschidere de credite suplimentare și extraordinare. Echilibrînd în așa condițiunii budgetul, ne rămîne un excedent de 7.047.024 lei.

Față de budgetul exercițiului 1899—1900, budgetul cheltuelilor înfățișează un spor de 9.424.413 lei.

Acest spor se explică prin două cheltueli ce ni s'aū impus în mod obligatoriu, și anume 7.014.612 lei, 80 bani, spor la datoria publică, și circa 2.000.000, spor la prima defabricațiune a zahărului.

De acest spor de cheltueli, care vine într'un an ca acesta să îngreueze budgetul, nu suntem noi răspunzători.

A trebuit să contractăm un împrumut pentru acoperirea datoriei flotante și pentru plata lucrărilor angajate. Iar în ceea ce privește prima de fabricațiune a zahărului, suntem nevoiți a ține seamă de niște drepturi cîștigate pe temeiul legei.

În fața necesității de a spori, pe de o parte, budgetul cheltuelilor, iar pe de alta de a împlini lipsurile de la venituri, lipsurii rezultînd din necesitatea de a prețui mai sincer evaluarea resurselor, atît din cauza situațiunii economice grele, cît și din cauza sdruncinării echilibrului budgetar, am fost nevoiți să creăm resurse noui.

Disponibilitățile pe cari le-am dobîndit, fie prin creare de impozite, fie prin dobîndire de alte resurse, fie prin economii, se urcă la o cifră de circa 30 milioane.

Această cifră se descompune ast-fel:

Din impozite noi	18.535.000 lei
Din sporirea tarifelor de mărfuri de la C. F.	3.500.000 »
Din urcarea prețului tutunului	3.000.000 »
Din economii	5.000.000 »
Total	<u>30.035.000 lei</u>

În ceea ce privește întrebuințarea acestei resurse de 30 milioane, a trebuit să ținem seamă de trei împrejurări: sarcinile trecutului, cari ne impuneau sporirea bugetului cheltuelilor; necesitățile budgetare, cari ne impuneau să împlinim lipsurile rezultând din o mai prudentă evaluare a veniturilor și nevoile tezaurului, cari ne îndatorau să creăm un excedent.

Așa fiind, întrebuințarea sumei de 30.035.000 lei (cari însă trebuie redusă la cifra de 29.535.000 lei, căci 500.000 lei din taxele militare alimentează Casa dotațiunii oastei), s'a făcut în modul următor:

Sporul bugetului 1900—1901 peste evaluările bugetului 1899—1900	9.424.413 lei
Acoperirea lipsurilor rezultând din o mai prudentă evaluare a veniturilor și dotarea mai justă a serviciilor	13.063.563 »
Excedent bugetar	<u>7.047.024 »</u>
Total	29.535.000 lei

Un rezultat atât de neobișnuit, dobândit într'un an atât de excepțional, este cât se poate de satisfăcător.

Negreșit, față de situația Tezaurului ar fi de dorit ca să avem un excedent cât mai mare.

Însă în situația economică în care se află țara, de pe urma crizei agricole din anul 1899, am socotit că nu e nici drept, nici folositor, de a cere țarei sacrificii mai mari.

PARTEA II

V E N I T U R I L E

REFORMA IMPOZITELOR

Istoricul impozitelor

Deja de vre-o 15 ani a început să se ceară reforma impozitelor noastre și sporirea veniturilor Statului.

Toate silințele au fost însă zadarnice. Amînarea acestei reforme a sdruncinat situația noastră bugetară. Ea ne-a ferit însă și de un neajuns. Acest neajuns e că, fiind dată risipa de cheltueli la cari ne am dat, am fi sleit materia impozabilă fără a îmbunătăți situația noastră bugetară.

Nu e mai puțin adevărat, însă, că evaluărei nesincere a veniturilor și dotărei insuficiente a serviciilor publice se pot imputa unele sarcini ale datoriei noastre publice, care a fost anormal sporită de nevoia acoperirii deficitelor și a soldărei unor cheltueli ordinare cu resurse din împrumut.

Timiditatea de care am dat probă întru sporirea veniturilor Statului e una din cauzele relelor de cari suferim azi.

De la marile reforme fiscale ale lui Mavrogheni, săvîrșite între anii 1871 și 1874, tot ce s'a făcut în materie de impozite a semănat mai mult a expedient.

Grație unei politici bugetare nechibzuite și lipsei de cu-

ragiū de a spori resursele Statului, am ajuns într'o situație asemenea celei din 1871, cînd am fost nevoiți să sporim dările în timp de criză și să săvîrșim în pripă o reformă fundamentală a impozitelor.

Pentru a doua oară a revenit partidului conservator sarcina de a salva situația financiară prin mijloace pe atît de eroice pe cît de impopulare.

În 1871 guvernul Catargiu, venind la putere, a găsit situația următoare: drumul de fer Strusberg, contractat pentru suma de 240 milioane și, ca urmare, guvernul nevoit să înscrie în budget o anuitate de 18 milioane; apoi o datorie flotantă de 57 milioane, pentru consolidarea căreia s'a contractat Imprumul Domenial de 78 milioane, a cărui dobîndă și amortisare impunea înscrierea în budget a unei alocații de 8 milioane.

Un ecoū al grijelor ce inspira atunci situația financiară ni'l dă Mesagiul de deschidere al sesiunii Corpurilor legiuitoare din 17 Octombore 1871, care se rostește ast-fel:

« Grație concursului patriotic ce ați dat guvernului Meū, am putut pune stavilă crizei financiare de care eram amenințați.

« Pentru prima oară, astă-zī, ne aflăm în regulă cu un budget votat pe anul viitor, și pentru prima oară, după atitea infructuoase silințe ce s'aū pus în anii trecuți, simțim viua satisfacțiune de a vă anunța că imensa datorie flotantă, care apăsa mai 'nainte asupra tezaurului într'un mod ruinator, se află stinsă prin legea ce ați votat.

« Dar ceea-ce este și mai mult, ceea-ce trebuie să umple inimile noastre de legitimă mîndrie națională, este că imprumul de 78 milioane, ce era destinat a ușura toate dificultățile tezaurului public, s'a realizat numai în țară și prin propriile noastre resurse...

« Ministerul Meū vă va prezinta acum mai multe proiecte de legi, conform cu angajamentele ce aū luat în sesiunea trecută, cari n'aū altă țintă de cît aceea de a se organiza serviciile pe baze stabilite, de a se face toate economiile putincioase, de a se echilibra cheltuelile cu veniturile, de a se introduce cît mai curînd reforme simțitoare în sistemul

de astăzi, pe cari se vor baza bugetele anului 1873 ce sunteți chemați a vota; cu un cuvânt, a se lua măsurile cele mai energice spre a se evita în viitor reîntoarcerea cauzelor regretabile cari, într'un period mai puțin de zece ani, au precipitat țara pentru a treia oară în criza financiară, crize nefaste cari nu aduc după ele de cît ruina contribuabililor și discreditul țarei. »

Potrivit acestui program de lucrări, s'a întreprins de P. Mavrogheni opera de transformare a regimului nostru fiscal.

În 21 Martie 1871 a mijlocit legea pentru constatarea și perceperea contribuțiunilor directe, introducându-se sistemul recensemîntului. De pe urma acestei reforme venitul fonciei s'a urcat, — ceea-ce nici odată de atunci nu s'a mai întîmplat — cu trei milioane într'un singur an.

Prin legea din 25 Noembrie 1871, asupra maximului taxelor comunale, s'a creat venituri pentru comune.

S'a reorganizat serviciul poștelor, creindu-se ast-fel un venit pentru Stat.

Prin legea din 6 Februarie 1872 s'a înființat Monopolul tutunului.

Tot în 1872 s'a votat Legea timbrului și înregistrării.

Prin legea din 28 Martie 1872 s'a creat Administrația domeniilor.

Prin legea din 1 Aprilie 1873 s'a înființat pentru prima oară, la noi, impozitul licențelor.

La 1874 s'a introdus taxa pe grad (legea din 30 Ianuarie 1874).

La 15 Iunie 1874 a mijlocit Legea vămilor, substituindu-se sistemului de taxare ad-valorem principiul taxării pe greutate, care domnea încă din 1860.

Seria de legi de impozite, votate sub guvernul conservator, a deslănțuit o crîncenă campanie de opoziție. Alegerile de Senat, săvîrșite în Martie 1876, alegeri cari au adus căderea cabinetului Catargi, au fost făcute aproape exclusiv pe tema financiară. *Adresa comitetului partidului național-liberal către alegători*, din 8 Martie 1876, nu e de cît un apel la nemulțumirea publică stîrnită de noile impozite.

Acest obicei, de a specula în mod demagogic orî ce lege

de impozit, explică fereala guvernelor noastre de a recurge, de cu timp, la dări.

Impositele create de la 1871—74 au fost fatale guvernului conservator, dar bine-făcătoare pentru finanțele Statului și astăzi toată lumea se înclină înaintea marelui opere financiare a lui Mavrogheni.

Imensele sarcini ce apăsaseră asupra budgetului, cu începere de la 1871, au făcut că tocmai în 1874 s'a putut ajunge la o îmbunătățire a situației budgetare.

Budgetul anului 1874 este primul budget care se înzestrează numai cu propriile sale resurse.

Rezultatele dobândite prin crearea nouilor resurse se pot prețui din chiar următoarele mărturisiri făcute de Ion Brătianu, ca ministru de finance, în *Situația tezaurului public* pe anul 1876:

« Anul 1874 este singurul în care nu s'a făcut împrumuturi.

« Impozitele aplicate în cei din urmă două ani au produs, în cursul anului 1874, aproape 20 milioane, adică monopolul tutunului 8.010.000, timbru 4.461.647 și licența băuturilor spirtoase lei 7.277.188.

« Dacă comptăm încă cite-va resurse noi, precum adaosul la impozitul băuturilor spirtoase lei 812.204, din vânzări de bunuri lei 658.374, din venitul drumului de fier Iași-Ungheni lei 8.564, și din rămășițele exercițiilor închise lei 2.338.711, vedem că suma totală a nouilor impozite și resursele extraordinare au produs în beneficiul exercițiului 1874 aproape 24 milioane ».

Din nenorocire, anul desastroos agricol din 1875 face în acel an să reapară deficitul și datoria flotantă se ridică în 1876 la 30 milioane. Dar anul rău agricol din 1875 lăsase o sumă importantă de rămășițe, din cari, în anii următori, s'a încasat 10 milioane, ceea ce a redus deficitul la 20 milioane.

Mai târziu, însă, impozitele cele noi au ajuns la adevărata cifră a productivității lor. Apoi resursele Statului au căpătat o impulsie mare de la evenimentele anilor 1877 și 1878, adică rezebelul și Independența.

Intreținerea, aprovizionările și transportul trupelor rusești
aŭ fost un izvor de belșug pentru țară și de venituri pentru fisc.

Veniturile căilor ferate urmează următoarea progresiune :

1876	12.790.761 lei
1877	36.693 609 »
1878	28.272.721 »
1879	17.967.287 »

Beneficiile realizate de fisc din cauza războiului se pot
evalua ast-fel :

Căile ferate	27.000.000 lei
Rămășițe	17.000.000 »
Vămi	8.000 000 »
Poștă	5.000.000 »
Bani luați de la Ruși	6.670.000 »
Total	<u>63.670.000 lei</u>

E drept că, în schimb, cheltuelile extraordinare ale răz-
boiului aŭ costat, dupe situațiunile prezintate de adminis-
trația liberală, 56.000.000 lei.

Să vedem acum ce s'a făcut în cei 12 ani de adminis-
trație liberală, de la 1876 la 1888, cu privire la impozite.

Prin legea din 4 Martie 1877 s'a înființat o taxă de 5%
asupra retribuțiunei funcționarilor.

Legea din 18 Martie 1877 a transformat contribuțiunea
personală și a redus'o de la 18 lei la 6 lei.

Prin legea din 23 Martie 1877 s'a introdus taxa propor-
țională la patente.

La 31 Martie 1885 mijlocește o modificare a impozitului
funciar, care crează trei categorii de contribuabili la fon-
cieră, plătind 5% . 6% și 12%.

Timbrul proporțional se urcă de la 5 bani la sută la 10
bani la sută.

Taxa pe spirtuoase, scăzută în 1882 de la 4¹/₂ bani la grad
la 2 bani, se urcă din nou la 4 bani în 1885 și la 8 bani în 1886.

Prin legea din 30 Martie 1886 se mărește taxa porțională
a licențelor de la 10 la 20 la sută.

Tutunul, dupe ce se scade, se urcă iar în 1886—87.

Sarea, scăzută în 1884, se scumpesce în 1885.

De la 1874 pînă la 1888, precum de altminteri și de la 1888 la 1899, nu s'aû mai făcut în materie de impozite de cit neînsemnate prefaceri.

Pînă în 1899 am trăit tot din resursele create de Mavrogheni. Nevoia d'a se spori impozitele nici nu se simțise cu prea multă putere pînă în 1884.

Impozitele create pînă în 1874 și desvoltarea afacerilor ce a urmat după răsboiul ne-aû dat o epocă de prosperitate relativă, care s'a încheiat tocmai în 1884, cînd din nou se rupe echilibrul bugetar.

Deficitul anului 1884—85 atinge cifra de 14.294.756 lei, de și s'a introdus printre resursele ordinare ale aceluî buget suma de 1.254.052 lei, beneficiu din baterea monedei de argint și o sumă destul de însemnată din vînzarea moșiilor Statului.

Deficitul se acoperă în parte cu un excedent rămas de 11.300.000 lei.

Anul 1885—86 dă un nou deficit de 5.493.247 lei.

Acest deficit se acoperă cu un pretins excedent alimentat de produsul alienărei bunurilor Statului și de 4.493.247 lei împrumutați de la Casa de depuneri.

Budgetul 1886—87 dă, ce e drept, un excedent de 11.843 971 lei, dar printre resursele ordinare ale acestuî buget sunt trecute următoarele venituri extraordinare: 4.493.247 lei împrumutați de la Casa de depuneri pentru acoperirea deficitului exercițiului 1884—85 și 3.771.119 lei din vînzări de bunuri a căror produs a fost afectat, conform legei, la stingerea datoriei publice.

Budgetul 1887—88 dă un deficit de 632.356 lei, de și s'aû încasat ca resurse ordinare 1.131.896 lei din împrumul realizat pentru acoperirea creditului militar de 30 milioane lei.

În fine, budgetul 1888—89 dă un deficit de 2.096.570 lei.

Situația financiară devenise destul de îngrijitoare pentru ca să fie nevoie d'a se avisa la mijloacele d'a se crea resurse noi.

Totuși, guvernul liberal n'a cutezat să se atingă de sis-

temul nostru de impozite și, față de nevoile mereu crescînde ale Statului, echilibrul bugetar s'a sdruncinat din ce în ce mai adinc.

În aceste împrejurări a venit la cîrmă, în Martie 1888, guvernul conservator.

În cei 7¹/₂ ani de cîrmuire a conservatorilor, impozitele n'au suferit vre o prefacere fundamentală.

Totuși, în cei șase ani d'intîi ai acestui guvern, s'a putut asigura echilibrul bugetar, cel puțin ast-fel cum se înțelege la noi echilibrarea bugetelor.

Acest rezultat s'a putut dobîndi cu atît mai greu, în primul an, cu cît anuitatea datoriei publice a fost simțitor sporită prin împrumutul de 100 milioane nominal, ce guvernul din 1888 a fost nevoit să contracteze.

Acest împrumut a fost necesar pentru a se putea efectua următoarele plăți: 10.523.565 plăți făcute în anul 1887—88 peste emisiunile realizate; 23.343.027 plata bonurilor de tesaur emise în 1887; 55.042.598 plăți de făcut în anul 1888—89 pentru lucrări angajate în 1887.

Totuși s'a putut face față situațiunei, mulțumită următoarelor disponibilități: 8 milioane anual de la desființarea agiului, drept urmare a legilor monetare votate în 1889; 3 milioane de la stingerea împrumutului Oppenheim și 1.130.000 lei mijlocia pe an de la conversiunea din 1890 a obligațiunilor de Stat 6 la sută.

În timpul celor șapte ani și jumătate de guvern conservator nu s'a introdus vre-o modificare esențială în impozitele noastre.

Singurele legi de impozite, votate în decursul acestor ani, au fost următoarele:

Legea din 23 Martie 1889, asupra băuturilor spirtuoase, lege prin care taxa de 8 bani la grad se reduce la 5 bani la grad.

Legea din 27 Iunie 1891, prin care se desființează taxa de 5 la sută asupra salariilor funcționarilor.

Legea din 29 Mai 1893, pentru constatarea și perceperea contribuțiunilor directe.

Legea din 1 Iunie 1893, asupra clerului mirean, a cărei

art. 41 sună ast-fel: « Pentru acoperirea acestor cheltueli, taxele azi în uz se transformă într'o dare de 4 lei pe an asupra tuturilor contribuabililor de rit ortodox din comunele rurale, pînă ce se va aduce o lege de impozit care să înlocuiască aceste dări printr'un impozit general.»

Legea din 4 Iunie 1893, asupra maximului taxelor și contribuțiunilor comunale, prin care s'au sistematizat diferitele taxe municipale înființate prin diferite legi speciale și s'a sporit maximul pînă la care comunele pot crea taxe de accis fără aprobarea legislativă.

Cu aceste resurse echilibrul bugetar s'a putut menține pînă în 1894.

Aceasta rezultă din următoarele cifre:

Anul 1889—90	excedent	1 078.283 lei
» 1890—91	»	8 236.926 »
» 1891—92	»	11.742.201 »
» 1892—93	»	3.563.592 »
» 1893—94	»	20.336.176 »
» 1894—95	deficit	10.365.499 »
» 1895—96	»	16.655 248 »

Așa dar, aceste șapte exerciții au dat excedente în sumă de 45 milioane și deficite în sumă de 27 milioane.

Situația bugetară începuse a deveni îngrijitoare în anii din urmă și necesitatea de a se crea resurse noi devenea imperioasă.

Atunci veni la putere partidul liberal care,—după ce dusesese o campanie de agitație în cestiunea impozitelor și se dedase la manifestațiunii de stradă în contra legii maximumului,—pretindea să inaugureze, în atarî împregiurări, o politică de degrevări.

Prin *Apelul către țară al comitetului executiv al partidului național-liberal*, din 21 August 1894, se făgăduise desființarea legii maximumului.

Prin *programul partidului național-liberal* din 8 Noembrie 1892 se luase angajamentul de a se desființa cu desăvîrșire impozitul personal.

Nici una din aceste două făgădueli nu s'au realizat S'a

desființat însă taxa clerului, fără a se înlocui această dare prin veră-o altă resursă.

Echilibrul bugetar se afla cu desăvârșire sdruncinat.

Dar, înainte de a cerceta situația bugetară, voesc să consemnez aci cele câte-va modificări ce s'au introdus în regimul nostru fiscal de la Octombrie 1895 pînă la Aprilie 1899.

În decursul acestor trei ani și jumătate s'au votat următoarele legi:

Legea din 28 Februarie 1896, prin care s'a desființat taxa clerului.

Legea din 20 Aprilie 1896, prin care s'a sporit la spirtoase taxa de 5 bani de grad la 8 bani.

Precum am zis, cu resursele de cari dispunea fiscal, bugetul se afla definitiv desechilibrat. Deja exercițiile 1894—95 și 1895—96 se soldaseră cu deficite. Exercițiul 1896—97 se încheiă cu un excedent fictiv de 3 217.991. În adevăr, pentru a se ajunge la acest rezultat, a trebuit să se înscrie printre veniturile ordinare următoarele resurse:

Din anuitățile bunurilor vîndute, conform legilor din 1881, 1889 și 1896, lei 2.000.000.

Din venitul efectelor casei de amortizare, lei 300.000.

Numerariul disponibil al casei de amortizare, lei 3.600.000.

Bugetul 1897—98 dă un deficit mărturisit de 6.496.756 lei. Deficitul real e însă de 9.696.756 lei, căci în cursul aplicării acestui buget s'a votat de Cameră, la 14 Ianuarie 1898, un fond de credite suplimentare alimentat, între altele, și cu 3.200.000 lei din excedentul anului anterior, care își avea isvorul în Casa de amortizare.

Bugetul 1898—99 dă un excedent de 11.566.161 lei, 87 bani. Dar nu se ajunge la acest rezultat de cit prin desființarea, pe acel an, a Fondului de rezervă al căilor ferate, prin neplata transporturilor militare, de și suma datorită drumurilor de fer se trage ca încasată la venitul căilor ferate. Apoi se reduce dotațiunea diferitelor capitole ale cheltuielilor ministerului de război, luîndu-se la îmbrăcăminte 2.881.139 din garnitura de război și sleindu-se munițiunile de război.

În fine, bugetul 1899—1900, ale cărui socoteli nu sunt

încă încheiate, va da un deficit, care se prevede de a fi de minimum 30 milioane.

În așa condițiunii, guvernul conservator din 11 Aprilie 1899 se vede nevoit a crea resurse noi de circa 18 milioane, chiar în timpul de criză cumplită prin care am trecut în 1899.

Nouile impozite

Încep prin a înfățișa aci tabloul nouilor impozite, împreună cu cifrele veniturilor ce se presupune că ele vor produce în anul 1900—1901 :

<i>Taxa de 5%</i> , asupra salariilor funcționarilor	4.000.000
<i>O zecime adițională la impozitele directe</i>	3.085.000
<i>Modificarea legii potentelor</i>	800.000
<i>Modificarea legii timbrului și înregistrării</i>	2.200.000
<i>Sporirea taxei spirt. aselor de la 8 la 12 bani de grad</i>	2.000.000
<i>Taxa de consumațiune de 30 bani la kg: de zahăr</i>	2.250.000
<i>Taxa de consumațiune asupra petrolului.</i>	2.200.000
<i>Monopolul hirtiei de țigaretă</i>	1.500.000
<i>Total</i>	18.035.000

Dacă adăugăm *taxele militare*, cari s'au înființat în anul acesta și cari se presupune că vor produce, în anul 1900—1901, 500.000 lei, avem un total de venituri, din nouile impozite, de 18.835.000 lei.

Veniturile din taxele militare nu alimentează însă budgetul general, ci Casa dotațiunei oastei.

Toate aceste venituri sunt evaluate, pe anul 1900—1901, la 18.835.000 lei, ținându-se seamă de urmarea crizei care apasă încă asupra anului viitor. Se poate afirma însă, fără temere de a greși, că în anul de apoi produsul nouilor impozite va atinge cifra de 25 milioane.

Pentru a ne da seamă de care e sporul impozitelor directe și care e adausul la impozitele indirecte, constatăm următoarele, dacă ținem seamă că cele 2.200.000 lei de la timbru și înregistrare se descompun în 1 milion lei de la timbru, care e trecut la impozitele indirecte și 1.200.000 lei de la impozitul pe moșteniri, care se cade a figura printre impozitele directe

Impozite indirecte, adică spirtoase, zahăr, petrolul, 1.000.000 lei de la timbru, și monopolul hirtiei de țigaretă 8.950.000.

Impozite directe 9.085.000 lei.

Așa dar, de și în toate țările, precum și la noi, impozitele indirecte covârșesc cu mult impozitele directe, reforma fiscală din 1899 a sporit într-o proporție mai mare impozitele directe de cât impozitele indirecte, cruțându-se ast-fel pe cât se putea populațiunea săracă.

Să vedem, acum, în ce mod se înfățișează nouile impozite directe și prin ce legătură ajung ele a întocmi un tot armonic.

Toate partidele s'au rostit la noi în contra unui impozit general pe venit, care, fiind date moravurile noastre politice și administrative, ar fi un instrument de prigonire.

De aceea, cât pentru moment, nu ne putem gândi de cât la prefacerea diferitelor impozite directe cari ating feluritele izvoare de avuție.

Dările directe, în ființă, pînă la reforma din 1899, lăsașă neatinsă două feluri de venituri, și anume: salariile funcționarilor și venitul mobilier.

Taxa asupra lefilor funcționarilor

De aceea s'a creat, mai întii taxa de 5% asupra lefilor funcționarilor. Cînd îți seamă că sarcina cea mai grea ce apasă asupra budgetului nostru este întreținerea biurocrației, care ne costă anual 62 milioane ¹⁾, nu mai încapе îndouială că introducerea, mai ales la noi a acestui impozit, care există în multe țări, a fost pe deplin justificată.

Acest impozit ține la noi locul cedulei E din *Income-Tax* englez. După cum se știe, cedula E privește pe funcționari și pe pensionari, cari sunt taxați din oficiu prin reținere asupra retribuțiunilor lor.

Taxa de 5% poate fi asemenea semuită cu cedula C din impositul asupra bogăției mobiliare din Italia. Această cedulă coprinde veniturile ce isvorăsc exclusiv din munca omului, precum veniturile profesionale și salariile.

1) Aceste 62 milioane reprezintă cheltuelile de personal din bugetele de cheltueli încorporate în budgetul general, prin urmare nu e coprins personalul căilor ferate.

Maî ales în timpul de criză prin care trecem, nici un impozit nu era maî indicat de cît această taxă, care prelevează o reținere pe venitul singurei clase neatinse de criză.

Încă o clasă care, pe lângă funcționari, nu se află supusă vre-unei dări directe, e aceea a detentorilor de titluri mobiliare.

Modificarea legii timbrului și înregistrării

Prin *modificarea legii timbrului și înregistrării*, modificare menită a da fiscului un spor de venit de 2.200.000 lei, s'a dispus ca moștenirile mobiliare să fie supuse la o contribuție maî mare ca averea imobiliară.

Așa dar, s'a înființat un impozit de 1% asupra moștenirilor directe, cari pînă aci erau scutite; s'a sporit cota la moștenirile în linie colaterală și, fie în linie directă, fie în linie colaterală, s'a agravat taxarea moștenirilor mobiliare.

Nimic maî drept de cît această deosebire dintre averea mobilă și cea imobiliară. Aceasta din urmă e supusă impozitului fonciar. Din potrivă, averea mobilă nu e atinsă de impozit și ar fi foarte anevoie de a se crea la noi un impozit mobilă. Așa fiind, e firesc ca averea mobilă, care e ferită de taxare, să fie maî greu impusă, cînd, din 30 în 30 de ani, trece dintr'o mină într'alta.

S'a obiectat în contra acestei dispozițiunii că ea va da loc la fraude și că nu e pildă în Europa ca averea mobilă să fie maî greu taxată de cît averea imobiliară.

La prima obiecțiune se poate răspunde că ea ar ținti la scutirea cu desăvîrșire a averii mobiliare de impozitul pe moșteniri, sub cuvînt că averea mobilă s'ar putea transmite de la mină la mină. Cu toate acestea, nimeni nu cere o atare scutire, cu toate că, în adevăr, această impunere poate da loc, de altminteri ca maî toate impozitele, la oare cari fraude. De aceea, întru cît taxarea chiar maî grea a averii mobiliare, față de averea imobiliară, se ridică numai la 3% în linie directă, socotesc că temerile de fraudă nu trebuiesc exagerate.

Cît pentru întimpinarea că distincțiunea făcută în paguba averii mobiliare nu se regăsește în vre-o altă legislație, voiî răspunde că aceasta nu este exact și voiî da o sin-

gură pildă. La sfârșitul secolului trecut, în Anglia, impozitul pe moștenire atingea numai averea mobilă. Averea imobiliară era cu desăvârșire scutită de taxa pe moșteniri.

În 1796 Pitt a propus supunerea succesiunilor imobiliare la aceeași taxare ca averea mobilă. Proiectul însă a căzut și averea imobiliară a continuat a fi scutită pînă în 1853, cînd Gladstone a șters deosebirea ce exista între averea teritorială și avutul mobil al Angliei.

De altminteri, legislația străină n'ar trebui să aibă o prea grea înrîurire în cazul de față. În adevăr, deosebirea de taxare a averii mobiliare și a averii imobiliare prin impozitul pe moșteniri, e îndreptățită numai prin deosebirea de tratament a averii mobiliare și a celei imobiliare față de impozitele noastre în general, cari lasă neatinsă averea mobilă. Această deosebire nu există în mai toate regimurile fiscale din Europa. De aceea, o apăsare mai mare a moștenirilor mobiliare poate să nu fie justificată în celelalte țări; ea însă e îndreptățită la noi.

Fără a intra în alte amănunte, putem zice că, prin coprierea funcționarilor printre contribuabilii ce plătesc impozitele directe și prin înființarea taxei pe moștenirile directe, făcînd să contribue mai larg la acest impozit averea mobilă, pînă aci scutită de orîce sarcină, s'a u întregit diferitele categorii de contribuabilii supuși la impozitele directe.

Pe de altă parte, s'a adus în această sesiune a Corpurilor Legiuitoare oare-cari îndreptări la impozitele directe în ființă.

Modificarea legii patentelor

Așa, s'a votat o *modificare a legii patentelor*. Dintre toate impozitele directe existente, impozitul patentelor este acela care corespunde mai puțin necesităților actuale. Legea patentelor datează din 1863 și e destul a se ști atît pentru a să pricepe că acest impozit nu mai poate ține seamă de prefacerile adinți ce comerțul nostru a îndurat în acești din urmă 37 de ani.

Dar, în fața crizei ce a bîntuit comerțul nostru în anul acesta, era cu neputință a se săvîrși reforma completă a regimului fiscal în ce privește beneficiile comerciale.

De aceea, ne-am mărginit a supune impozitului beneficiile *băncilor și societăților anonime pe acțiuni ori în comandită*.

Această reformă ne va da un venit nou de circa 800.000 lei.

Rămîne ca, în împrejurări mai priincioase, să desăvîrșim această reformă, menită a da Statului încă un beneficiu de cel puțin două milioane.

Cu prilejul acestei reforme socotesc că va trebui să supunem la o justă contribuțiune beneficiile arendașilor.

Prin legea azi în vigoare, arendașii plătesc o taxă derizorie de 2 lei la mie după arenda anuală, și aceasta pînă la maximum 740 lei.

În alte țări, unde absenteismul nu a luat proporțiunile îngrijitoare ce a luat la noi, arendașii constituie o categorie a parte și foarte însemnată de contribuabilii.

Să cercetăm în această privință dispozițiunile din *income-tax* din Anglia.

Cedula A din acest impozit coprinde proprietatea clădită și neclădită. Ea corespunde dar impozitului nostru funciar.

Cedula B privește beneficiile exploatațiunii solului. Și pentru a se vedea cit de greu apasă acest impozit, voi spune că se presupune că beneficiile arendașilor reprezintă în Anglia jumătate și în Scoția o treime din prețul arenzei.

La noi, legea patentelor supune pe arendași la o taxă de abia 2 la mie, fără a putea covîrși suma de 740 lei.

Această îngăduință pentru un intermediar inutil, care e o piedică pentru progresul agricol și un element de învrăj-bire între țărani și proprietari, îmi pare a fi una din nedreptățile cele mai neînțelese ale regimului nostru fiscal.

Revenind acum la reformele cari privesc budgetul 1900—1901, constat că, pe de o parte, s'aun îndreptat unele din neajunsurile impozitelor noastre directe; iar că, pe de alta, s'aun încorporat printre contribuțiunile supuse dărilor directe unele categorii de venituri ce scăpaun pînă aci de ori-ce taxare.

Avem ast-fel un sistem de impozit pe venituri complet și întocmit cu dreptate.

Zecimea adițională la impozitele directe

Această constatare ne permite să ne dăm seama de caracterul *zecimei la principalul impozitelor directe*, pe care Corpurile Legiuitoare au votat-o în vederea echilibrării bugetului.

De este această dare dreaptă sau nu, rezultă nu din prețuirea zecimei ce se superpune impozitelor noastre directe, ci din dreptatea cu care sunt alcătuite impozitele noastre directe, peste cari se superpune această zecime.

Am dovedit, cred, că baza, pe care s'a pus această zecime adițională, e sănătos clădită și, așa fiind, adaosul unei zecimi nu mai e de cît o cestiune de oportunitate bugetară.

Toate țările, cari dispun de un regim bine alcătuit de impozite directe, dispun de înlesnirea de a putea ori-cînd spori ori reduce, după necesitate, produsul impozitelor directe, prin mecanismul foarte lesnicios al adăogirei sau reducerii zecimelor. În Anglia, votarea unui nou penny la *income-tax*, în Franța, adăogirea cîtor-va centime la principalul contribuțiunilor directe, sunt expedientele cele mai obicnuite impuse de necesitățile echilibrării bugetelor.

La noi, crearea unei resurse noi de 3.085.000 lei, prin adăogirea unei zecimi adiționale, a fost o necesitate impusă de împrejurările financiare grele, de cari am avut nevoie să ținem seamă.

Aceasta e fisionomia pe care o înfățișează sistemul nostru de impozite directe în bugetul exercițiului 1900—1901.

Impozitele indirecte

În ceea-ce privește impozitele indirecte ele au fost sporite cu 8.950.000 lei.

Sporirea taxei pe alcool de la 8 la 12 bani de grad de fiecare decaltru a fost prețuită în bugetul 1900—1901 la două milioane.

Este cert însă, că sporul din băuturile spirtoase va fi mult mai însemnat în viitor.

Din cauza crizei însă, s'a înscris în buget ca venit din băuturile spirtoase numai 20 milioane.

În anul 1898 — 99, pe cînd taxa era numai de 8 bani, fiscul a încasat 23.781.938 lei de la băuturile spirtoase.

Majorarea cuantumului taxei pe alcool este din cele mai justificate din punctul de vedere al dreptății impozitului și va fi, în viitor, din cele mai productive pentru fisc.

Dacă comparăm taxa actuală sporită cu taxele ce se plătesc în alte țări asupra unui obiect de consumațiune atît de vătămător ca alcoolul, constatăm că impozitul nostru este încă puțin urcat.

Iată, în adevăr, taxele pe hectolitrul de spirt din cîte-va țări:

Austro-Ungaria	98 lei
Germania	112 »
Romînia	120 »
Belgia	128 »
Italia	140 »
Franța	156 »
Rusia	215 »
Norvegia	225 »
Statele-Unite	249 »
Olanda	253 »
Anglia	470 »

Dacă suprataxa asupra spirtului se justifică prin modicitatea impozitului, azi existent, asupra unei băuturi atît de neigienice ca alcoolul, *suprataxa de consumațiune asupra zahărului* e îndreptățită de niște considerațiuni de ordin exclusiv financiar.

Precum se știe, s'a înființat acum cîțiva ani o primă de fabricațiune de 16 bani la kilogramul de zahăr. Mulțumită acestei încurajări, s'a întemeiat și sunt încă pe cale de a se întemeia mai multe fabrici. Foloasele ce, din punctul de privire economic, țara va trage din crearea industriei zaharinerie, vor trebui însă plătite cu însemnate sacrificii, ce vor apăsa încă mulți ani asupra budgetului nostru.

Iată, după toate probabilitățile, pagubele ce budgetul va trebui să suporte în anul 1900—1901 :

În anul 1898—99 s'a consumat 21.300.000 kilograme zahăr din cari 15.900.000 kilograme zahăr importat și 5 milioane 400 mii zahăr fabricat în țară.

Consumația anului 1899—1900 va fi, după datele ce avem pînă acum, de circa 16.000.000 kilograme.

Se poate presupune că consumația zahărului va fi în anul 1900—1901 de 18.000.000 kilograme, din cari 15 milioane produse în țară și 3 milioane importate.

La 15.000.000 kilograme trebuind să se plătească 16 bani de kilogram, drept primă, avem mai întâi o pagubă bugetară de 2.400.000 lei, pe care o reprezintă prima de fabricațiune.

Pe de altă parte, mai avem un venit mai mic de la vămă, din cauza importului mai scăzut al zahărului.

Această pagubă se poate evalua ast-fel :

În anul 1898—99, 15 milioane kgr. zahăr importata produs, prin aplicarea taxei vamale de 35 bani la kgr., 5.250.000 lei.

Dacă nu vom importa la anul de cît 6 milioane kilogr. vom avea un venit vamal numai de 1.050.000 lei, ceea ce reprezintă, față de venitul din 1898—99, o pagubă de 4 milioane 200 mii lei.

Așa dar, va trebui, la anul, să plătim 2.400.000 lei drept primă de fabricațiune și să păgubim de la vămă 4.200.000 lei, ceea ce reprezintă un sacrificiu bugetar de 6.600.000 lei.

Peste doi, trei ani, cînd industria romînă a zahărului va îndestula, precum se poate prevedea, întreaga consumațiune internă, paguba fiseului se va ridica de la 7—8 milioane.

Pentru a micșora puțin această pagubă, s'a votat în sesiunea aceasta sporirea taxei de consumațiune a zahărului de la 15 bani la 30 de bani de kilogram, ceea ce ne va da un venit de circa 2.250.000 de lei, drept s'abă despăgubire a pierderii de 6.600.000 lei ce o va suferi fiseul.

Taxa de consumațiune asupra petroleului. Această taxă, înființată într'un scop curat fiscal, va ajuta echilibrarea budg-ului cu o sumă de 2.200.000 lei, care se presupune a fi venitul ei pe anul 1900—1901.

În fine, *monopolul hârtiei de țigaretă* va produce, după cum se poate prevedea, un venit brut de 1.500.000 lei, iar un venit net de 1 milion lei. Putem spera că, după primul an, cînd avem instalațiile de făcut și cînd depozite de hârtie de țigaretă se află încă în țară, venitul net va fi cel puțin în-
doit de acela ce'l prevedem pentru execuțiul 1900—1901.

POVARA IMPOSITELOR ÎN ROMÂNIA

Fiind date sarcinile noi ale impozitelor noastre, se cade să ne întrebăm cit de greu apasă aceste sarcini asupra contribuabililor, și dacă putem să ne bazuim în viitor pe o nouă sporire a dărilor.

Voiu întemeia calculele mele pe cifrele budgetului 1900—1901.

Pentru a stabili cifra produsului impozitelor, voiu extrage, din cifra totală a veniturilor, venitul neimpozitar al Statului.

Acest venit neimpozitar se urcă la cifra de 72.122.437 lei și se descompune ast-fel:

Monopolurile 17.000.000. Această cifră reprezintă costul cumpărării de material și costul de fabricațiune. Această cifră trebuie, dar, scăzută din venitul monopolurilor, căci, chiar dacă Statul n'ar taxa tutunul, sarea, etc., consumatorul tot ar plăti prețul materiei prime și al fabricațiunei. La această sumă trebuie să adăogăm 19.148.000 lei venitul net al domeniilor, adică după ce am scăzut din venitul total cheltuelile. Mai punem 9 810.000 lei venitul poștelor și telegrafelor, care reprezintă justul preț al unui serviciu, și 21.964.437 lei venitul căilor ferate. În fine, trecem în socoteală 1.400.000 lei dividendul Băncei Naționale plătit Statului, 1.200.000 lei dividendul creditului agricol și 1 600.000 lei excedentul casei de depuneri. Face un total de 72 122.437 lei.

Dacă din cifra totală a veniturilor, prevăzută de guvern în proiectul de budget pe 1900—1901, și care se ridică la 245.276.437 lei, scădem 72.122.437 lei, ne rămîne 173 157.000 lei, sumă care constituie sarcina ce anual apasă asupra contribuabililor.

Pentru a ne da seama de totalitatea sarcinilor contribuabililor, s'ar cădea să adăogăm și produsul veniturilor din impozit al județelor și comunelor.

După budgetele anului 1896—97, veniturile județelor și comunelor sunt următoarele:

Veniturile județelor	11.858.967
» comunelor	<u>63.914.000</u>
Total	75.772.967

Această țifără e astăzi, după patru ani, ceva inferioară realității.

Dacă admitem că veniturile ce nu isvorăsc din impozit se urcă la 15.772 000 lei, de sigur că facem o ipoteză care e mai mult dincolo de cit dincoace de adevăr. Prin urmare, nu greșim zicind că venitul din impozitele comunale și județene se ridică la 60 milioane.

In rezumat, căpătăm următoarele țifre:

Venituri din impozit ale Statului	173.154 000
» » » » comunelor și jud.	<u>60.000.000</u>
Total	233.154.000

Ca să ne dăm seama care este sarcina din impozit a fiecărui locuitor, impart cifra de 173.154.000 lei, venit din impozit al Statului, și 233.154 000, venit total din impozit, cu 5 500.000, care represintă numărul locuitorilor.

Ajung, ast-fel, la resumatul următor:

Fie-care Romîn plătește drept impozit către Stat 31 lei.
 »   »   »   »   »   »   »   »   comună
 și județ 42 lei.

Acum să facem o comparațiune cu alte State: Pentru aceasta mă voi servi de cifrele d-lui Paul Leroy-Beaulieu, *Traité de la science des finances*, ediția 6-a.

Belgia

(Anul budgțar 1896)

Venituri din impozit ale Statului	182.000.000
» » » comunelor	86.000.000
» » » provinciilor	<u>11.729.000</u>
Total	279.729.000

Făcînd împărțirea cu cifra de 5.500 000 care reprezintă populația, căpătăm următorul rezultat:

Fie-care Belgian plătește drept impozit către Stat 31 lei.

» » » » » total . . 48 »

Anglia

(Anul bugetar 1896)

Venituri din impozite ale Statului	2.144.000.000
» » taxele locale	1.300.000.000
Total.	<u>3.444.000.000</u>

Impărțind cu cifra populației de 40 milioane, găsim :

Fie-care Englez plătește drept impozit către Stat 53 lei.

» » » » » total . . 86 »

Francia

(Anul bugetar 1898)

Venituri din impozite ale Statului	2.871.000.000
» » » » comunelor și județelor	790.000.000
Total.	<u>3.661.000.000</u>

Socotind populația Franței la 38.500 000 locuitori, avem următorul rezultat :

Fie-care Frances plătește drept impozit către Stat 74 lei.

» » » » » total . . 95 »

Italia

(Anul bugetar 1896 - 97)

Venituri din impozit ale Statului	1.260.000.000
» » » » comunelor și județelor	427.000.000
Total.	<u>1.687.000.000</u>

Față de o populație de 26.800 000 locuitori, avem următorul rezultat :

Un Italian plătește drept impozit către Stat 47 lei.

» » » » » total . . 62 »

R e s u m a t

	Impozit căt-re Stat	Impozit căt-re Stat, co- mună și județ
Un Român plătește . . .	31	42
Un Belgian " . . .	31	48
Un Englez " . . .	53	86
Un Francez " . . .	74	95
Un Italian " . . .	47	62

D. Raphaël Georges Lévy, după niște date mai recente, căci el se bizue chiar pe bugetele anului 1900, stabilește, în *Revue des Deux Mondes* de la 15 Noembre 1899, în modul următor sarcinile din impozit plătite de contribuabilii principalelor State din Europa :

Un Belgian plătește către Stat	30 lei impozit.
Un Prusian " " "	30 " "
Un Austriac " " "	44 " "
Un Holandez " " "	44 " "
Un Englez " " "	60 " "
Un Frances " " "	75 " "

Aceste cifre n'au o însemnătate de cit întru cit sunt puse în raport cu avuția fie-cărei țări. E știut că Italia este o țară oberată de impozite, de și un Italian plătește Statului 47 lei impozit pe an, pe cînd un Frances plătește 74 lei, căci bogăția Franciei e nepotrivit mai mare ca aceea a Italiei. De asemenea un Român, care plătește 31 lei, e mult mai împovărat de sarcini către Stat de cit un Belgian care plătește 31 lei ori de cit un Holandez care plătește 44 lei.

Din nenorocire, ne lipsesc elementele necesare pentru a evalua avuția Romîniei și a o compara cu aceea a celor-alte țări.

În adevăr, ne lipsesc cele două elemente de prețuire, în deobște întrebuintate, și anume un impozit general pe venit după care s'ar putea deduce venitul global care plătește acel impozit și taxele de moștenire, cari permit ca, înmulțindu-se capitalul moștenirilor prin termenul mijlociului al vieții, să se deducă capitalul totalității locuitorilor.

În așa condițiune, sunt nevoit a lua drept termen de comparațiune niște elemente a căror valoare e foarte aproximativă.

Comerțul exterior

Totalul importului și exportului

România (anul 1897)	579 milioane, ceea ce face de cap de locuitor	105 lei
Belgia („ 1896)	3.444 „ „ „ „ „	593 „
Anglia („ 1897)	17.125 „ „ „ „ „	428 „
Francia („ 1897)	9.940 „ „ „ „ „	258 „

Trebuie ținut seamă că anul 1897 a fost în România un an rău pentru export din cauza recoltei slabe. În anul 1898 totalul importului și exportului a fost de 673.031 000 lei.

Operațiunile Băncilor naționale

Bilete emise în 1898

România	161.271.000, ceea ce face de cap de locuitor	30 lei
Belgia	685 110.020 » » » »	124 »
Francia	3.855.268.000 » » » »	101 »

Efectele de comerț negociate

România	673.090.000 ceea ce face de cap de locuitor	122 lei
Belgia	3.244.600.000 » » » »	586 »
Francia	9.934.000.000 » » » »	260 »

Deși aceste date sunt foarte incomplete, se poate totuși ghici cât e un Român mai sărac de cât un Belgian, care totuși plătește același impozit către Stat.

Evaluarea veniturilor pe exercițiul 1900—1901

Contribuțiuni directe și taxe asimilate

Fonciera. — Mijlocia venitului celor trei ani anteriori (ani 1896—97, 1897—98 și 1898—99) e de 15.795 013 lei. Rolurile pe anul 1899—1900 ne dau constatări pentru suma de 16.419.000 lei. Așa fiind, ne-am crezut îndreptățiți a evalua venitul foncierei la 16.000.000 lei, și cred că această prevedere nu va fi desmintită, mai ales cînd ținem seamă că 18 luni, adică două recolte, contribuiesc la împlinirea acestui venit.

Căi de comunicațiune. — Constatările pe anul curent sunt superioare sumei de 6 milioane. Cu toate acestea, de temere ca din cauza crizei să nu fie mulți insolvăbili, comisia bugetară a redus cifra propusă prin proiectul guvernului de la 6.000.000, la 5 850.000 lei.

Licențe de băuturi spirtoase. — Mijlocia celor din urmă trei ani e de 5.343.433 lei. Incasările în cele 9 luni d'întîiu ale anului curent sunt de 3.724.682 lei. Putem dar prevedea că chiar în anul curent vom incasa 5.000.000 lei.

Această cifră am păstrat-o și pentru anul viitor.

Patente. — Mijlocia celor trei ani e de 3.482.598. Incasările pe 9 luni din anul curent sunt de 2.048.445 lei. Pentru exercițiul viitor am evaluat această parte a venitului patentelor la 3.200.000 lei, iar venitul cel nou al reformei patentelor la 800.000 lei. Comisia bugetară a înscris dar pentru anul viitor patentele cu un venit de 4.000.000 lei, reducînd ast fel 200.000 lei din cifra propusă de guvern.

Zecimi de percepere. — Față de evaluările de mai sus, o zecime represintă 3.085.000 lei. Fiind dat că s'a votat de Corpurile Legiuitoare înființarea unei a doua zecimi, am înscris la acest venit 6.170 000 lei.

Amenzi dupe legea licențelor. — Am păstrat 10.000 lei.

Taxa de 5 la sută asupra salariilor.—Acest impozit nou fiind deja aplicat de la 1 Ianuarie, l-am putut evalua, dupe rezultatele ce deja a dat, la 4.000.000 lei.

Contribuțiuni indirecte

Venitul vămilor. — Media încasărilor pe 3 ani a fost de 33.650.917 lei. Evaluările pe 1899—1900 au fost de 34.000.000 lei. Aceasta autorizase pe guvern să înscrie la vămii un venit de 32.000.000 lei. Deficitul însă din lunile din urmă a făcut pe d. ministru de finance să ceară, și pe comisia bugetară să admită, reducerea acestei cifre la 27.000.000 lei. În adevăr, de și evaluările pe exercițiul 1899—1900 au fost de 34.000.000 lei, încasările pe 9 luni au fost numai de 18.859.654 lei. Mai ales în lunile din urmă deficitul a fost foarte mare. Am crezut dar că e nevoie să facem o reducere la evaluări de 7 milioane față de evaluările anului curent.

Vinzure de timbre. — Media pe 3 ani a fost de 7.727.507 lei, iar încasările pe timp de 9 luni au fost de 5.715.764 lei. Ne-am crezut dar autorizați a admite o evaluare de 8.800.000 lei, ceea ce reprezintă 7.800.000 lei din veniturile vechi ale timbrului și 1.000.000 lei isvorind din reforma legii timbrului.

Vize de timbre. — Am păstrat alocația de 1.400.000 lei propusă de guvern.

Taxe de înregistrare. — Media pe 3 ani e de 5.368.778 lei. Am admis 5 milioane și am adaus 1.200.000 lei cit va produce taxa cea nouă pe moșteniri, în cit am înscris în total 6.200.000 lei.

Amenzi și contravențiuni de la legea timbrului. — Am înscris 100.000 lei.

Taxa băuturilor spirtoase. — Media pe 3 ani a fost de 16.490.716 lei. S'au încasat în 9 luni 10.954.352 lei. Comisia bugetară a admis pentru anul 1899—1900 o alocație de 20 milioane. În anul acesta s'au consumat timp de 9 luni 112 milioane grade de spirt. Dupe această analogie se va consuma în anul întreg 150 milioane grade, cari, socotite pe 12 bani de grad, face 18 milioane; aceasta e alocația ce am admis pentru spirt. Două milioane prețuim că va produce berea. În total avem 20 milioane, cifră pe care am admis'o și care în anii următori va produce mult mai mult.

Taxa asupra hectarelor de vii și pruni. — Am menținut cifra propusă de guvern de 1.059.000 lei, care e puțin inferioară mediei pe trei ani de lei 1.079.000 lei.

Amenzi de contravențiunii la legea spirtoaselor: 1.000 lei.

Taxa de consumațiune asupra zaharului. — Am luat ca medie de consumațiune pe an 18 milioane kilograme. Taxa fiind acum de 30 bani de kilogram avem un venit de 5.400.000 lei, pe care însă l-am redus cu 400.000 lei, în cât am admis o alocație de 5 milioane lei.

Taxa asupra petroleului. — În proiectul de budget al guvernului s'a prețuit că această nouă dare va produce 2 milioane. Comisia a sporit evaluația la 2.200.000 lei, socotind că se consumă în țară 3.200 vagoane pe an. Această cantitate, socotită pe 7 bani kilogramul, ar da 2.240.000 lei.

Monopolurile Statului

Vinzarea tutunurilor. — Media pe 3 ani a fost de 38.185.062 lei. Incasările pe 9 luni au fost de 27.779.071 lei, ceea ce ne-a indrituit să prevedem pentru anul viitor 40.500.000 lei, mai ales că s'a urcat prețul tutunului.

Vinzarea hirtiei de țigaretă. — Am prevăzut ca venit brut pentru anul acesta 1.500.000 lei, căci anul acesta abia înființându-se monopolul și fiind încă depozite în țară nu putem spera să dobîndim mult mai mult.

La amenzi și venituri extraordinare ale regiilor am sporit evaluația din proiectul guvernului de la 75.000 lei la 100.000 lei, căci anul acesta, în 9 luni, deja am incasat 102.761 lei.

La cele-alte venituri ale monopolurilor am păstrat alocațiunile din proiectul de budget al guvernului

Veniturile ministerelor

La veniturile ministerelor am introdus foarte puține schimbări și anume:

La mine și carieri de piatră (ministerul domeniilor) am redus alocația din proiectul guvernului de la 1.150.000 lei la 1.000.000 lei.

Ratele datorite pentru vânzarea orzului (la ministerul domeniilor) am prevăzut 435 000 lei.

La venitul net al căilor ferate (ministerul lucrărilor publice) am prevăzut 21.952.437 lei, ceea ce ne dă un spor, față de anul curent, de 5.460.437 lei, din care trei milioane și jumătate sunt dobândite de la o ușoară majorare a tarifelor de mărfuri și restul de la economii realizate la bugetul cheltuelilor.

La subvenția județelor pentru posta rurală (ministerul de interne) am redus alocația de 730.000 lei la 500.000 lei, din cauză că noua lege a postelor și telegrafelor a redus subvenția județelor și comunelor.

La venitul efectelor Casei de amortisar, (rubrica veniturii diverse) am redus 300.000 lei, de oare-ce guvernul a fost autorizat să dispue de efectele Casei de amortisare.

La venituri întâmplătoare (rubrica Diferite venituri) am urcat cifra de 900.000 lei la 2 milioane, din cauza venitului ce vom trage din baterea monetei de nickel.

Originea datoriei nerisrite publice

Un lucru general in toate celelalte tari este ca o specie de datorie a statului este, in primul rand, datoria de a asigura un nivel de trai decent pentru cetatenii sai. Aceasta datorie este, in primul rand, o datorie de natura morală si este, in al doilea rand, o datorie de natura juridică. Aceasta datorie este, in al treilea rand, o datorie de natura financiară si este, in al patrulea rand, o datorie de natura politică.

PARTEA III

DATORIA PUBLICA

Origina datoriei noastre publice

Un tablou general al datoriei noastre publice și o specificare a întrebuințării tuturilor fondurilor dobândite prin împrumut nu există. Mulțumită datelor ce 'mă-a procurat d. Pictorian, directorul comptabilităței generale a Statului, pot publica aci tabloul datoriei noastre publice de la 1864 pînă azi și o specificare mai mult sau mai puțin amănunțită a întrebuințării fondurilor dobîndite prin împrumut.

Datoria publică la 1 Aprilie 1900

Datoria publică a Romîniei la 1 Aprilie 1900 se urcă la suma de lei 1.448.941.306, bani 90, din care :

750.839.600,— în titluri de rentă amortisabilă 4% ;

466.982.500,— » » » » » 5% ;

175.000.000,— în bonuri de tesaur 5% ;

50.982.971,30 capitalul de construcțiune al liniei Suceava-Roman-Iași ;

5.136.235 60 împrumut efectuat la Casa de depuneri.

1.448.941.306,90

Totalul împrumuturilor contractate de la 1864

Împrumuturile contractate de guverne de la 1864 pînă în prezent, represintă un capital nominal de lei 2,420.644.863,34 S'a'u convertit datorii pentru un capital

nominal de . . . . . » 660.689.212,13

Capital nominal rămas . . . . . » 1.759.955.651,21

S'a'u amortisat pînă la 31 Martie 1899 » 311.014.344,31

Datorie în flință la 1 Aprilie 1900 . » 1,448.941.306,90

Cursul de emisiune al împrumuturilor noastre

Împrumutul de 175.000.000 în bonuri de Tesaur, nefiind realizat, îl lăsăm d'o-cam-dată la o parte și, considerînd numai cele-l'alte împrumuturi, constatăm că capitalul nominal rămas de . . . . . lei 2,245.644.863,34
a produs pentru Tesaur efectiv . . . » 2,009.818.069,11

Lei 235.826.794,23

reprezintă diferența de curs între valoarea nominală și cursul realizat de tesaur.

Această diferență însă trebuie raportată numai la împrumuturile pentru cari s'au emis titluri și, în acest cas, situația se presintă ast-fel :

Împrumuturi contractate pe valoare efectivă

OBIECTUL ÎMPRUMUTULUI	SUMA făcută venit la tesaur
Poduri de fer	12.027.285 —
Calea ferată București Giurgiu	13.755.000 —
» » Lemberg-Cernduți-Iași	51.535.640 —
» » Virciorova-București-Roman	248.130.000 —
» » Iași-Ungheni	3.770.215 41
Casa de depuneri	9.985.320 83
Reparațiunea Teatrului național	300.000 —
Bilete ipotecare	26.260.000 —
Obligațiuni 6 % C. F. R.	237.500.000 —
Cumpărări de porumb	1.137.590 81
Monopolul chibriturilor și cărților de joc	1.288.174 —
Reparațiuni de șosele	1.542.705 73
Deficitul exercițiului 1885—86	4.493.247 98
Răscumpărarea fabricii de chibrituri	1.068.219 93
Cumpărare de porumb	3.000.000 —
Împrumuturi unificate la casa de depuneri	13.303.526 62
Renta 5 % 1893	6.500.000 —
Lei	635.596.926 31

Imprumuturi contate pe valoare nominală

IMPRUMUTUL	Suma emisă	Suma încasată
Imprumutul Stern . .	22.889.437 03	17.963.700 —
» Oppenheim	31.610.500 —	18.500.000 —
» domenial .	78.000.000 —	58.500.000 —
Renta 5 % ^o perpetuă . .	44.600 000 —	28.990.000 —
Oblig. 6 » conv. rurală	31.600.000 —	26.548.802 50
» 5 » căi ferate .	47.948.000 —	44 103.125 —
Renta 5 » am. 1881-88	436.525.000 —	391.290.671 97
Impr. 4 » 1889 . . .	32.500.000 —	25.898.347 68
» 4 » 1889 . . .	50.000.000 —	41.095.039 42
» 4 » 1890 C. . .	274.375.000 —	231.160.937 50
» 4 » 1891 . . .	45.000.000 —	37.600.082 62
» 5 » 1892 . . .	75 000.000 —	70.268.386 94
» 5 » 1893 . . .	50.000.000 —	46.785.586 04
» 4 » 1894 . . .	120.000.000 —	98.052.234 08
» 4 » 1896 . . .	90.000.000 —	75.405.904 40
» 4 » 1898 . . .	75.000.000 —	67.377.183 15
» 4 » 1898 C. . .	105.000.000 —	94.681.141 50
	<u>1 610.047.937 03</u>	<u>1.374.221.142 80</u>

Capitalul emis și făcut		
venit la tesaur integral .	635.592.926 31	635.596.926 31
Capital nominal emis .	1.610.047.937 03	
» efectiv încasat .	—	1.374 221.142 80
	<u>2.245.644.863 34</u>	<u>2.009.818.069 11</u>
	nominal	realizat

Resultă dar că imprumuturile emise revin pe un curs mediu de **85,35 %**.

Din aceste cifre rezultă că, în genere, am emis împrumuturile noastre mult prea jos față de pari. Intru aceasta guvernele noastre au fost păgubitor înriurite de ignoranța publicului, care se încintă prea mult de dobînzile mici. Am fi fost foarte mult folosiți dacă am fi emis împrumuturi cu dobîndă mai mare, căpătînd în schimb un curs mai ridicat. Chiar dacă, efectiv, am fi plătit o dobîndă puțin mai mare, tot am fi avut un câștig, căci paguba ar fi fost trecătoare

și în puțină vreme cursurile trecînd peste pari am fi putut să convertim.

Cursurile de emisiune ale împrumuturilor noastre de Stat au fost cauza că n'am tras din conversiunii toate foloasele ce altminteri am fi putut căpăta.

Situația împrumuturilor amortisabile convertite și în ființă

Din capitalul nominal împrumutat de 2.420.644.863 lei 34 bani, o parte s'a amortisat în mod normal și o parte s'a stins prin convertire în noui împrumuturi.

Restul se găsește în ființă, reprezentînd un capital de emisiune de 1.596.420.960 lei, 83 bani, din care se va amortisa pînă la 1 Aprilie 1900 capital nominal 147.479.653 lei, 93 bani, ast-fel că datoria în ființă la 1 Aprilie viitor va fi de 1.448.941.306 lei, 90 bani.

Din acest punct de vedere, capitalul împrumutat de 2.420.644.863 lei, 34 bani, se specifică ast-fel:

a) *Împrumuturi emise și stinse prin amortisare*

Împrumutul Stern	22.889.437	03
Construcțiil de poduri de fer	12.027	285 —
Calea ferată București-Giurgiu.	13.755.000	—
Împrumutul Oppenheim	31.610.000	—
Calea ferată Iași-Ungheni	3.770.215	41
Obligațiunii 5% C. F. R.	47.948.000	—
Împrumutul unificat la casa de depuneri	13.303.526	62
	<u>145.303.964</u>	06

b) *Împrumuturi emise și stinse prin conversiune*

Împrumutul C. F. Vîrcior.-București-Roman	248.130.000	—
Împrumutul domeniial	78.000.000	—
Reparația Teatrului național	300.000	—
Renta 5% perpetuă	44.600.000	—
Report	<u>371.030.000</u>	—

Report	371.030.000	—
Bilete ipotecare	26.260.000	—
Obligațiuni de Stat 6 ^o / _o (Conversia rurală)	31.600.000	—
» 6 ^o / _o căi ferate	237.500.000	—
Împrumut pentru cumpărare de porumb	1.137.590	81
Monopolul chibriturilor și cărților de joc	1.288.174	—
Repararea șoselelor degradate prin inundații	1.542.705	73
Acoperirea deficitului exercițiului 1885—86	4.493.247	98
Rescumpărarea fabricelor de chibrite	1.068.219	93
Cumpărare de porumb	3.000.000	—
	<u>678.919.938</u>	<u>45</u>

c) Împrumuturi în fință

Capitalul de construcțiune al C. F. R. Suceava-

Roman-Iași	51.535.640	—
La casa de depuneri	9.985.320	83
Renta amortisabilă 5 ^o / _o 1881—88	436.525.000	—
» » 4 ^o / _o 1889	32.500.000	—
» » » 1889	50.000.000	—
» » » 1890	274.375.000	—
» » » 1891	45.000.000	—
» » 5 ^o / _o 1892	75.000.000	—
» » » 1893	50.000.000	—
» » » 1894	6.500.000	—
» » 4 ^o / _o 1894	120.000.000	—
» » » 1896	90.000.000	—
» » » 1898	75.000.000	—
» » » 1898	105.000.000	—
Bonuri de tesaur 5 ^o / _o 1899 pe 5 ani	175.000.000	—
	<u>1.596.420.960</u>	<u>83</u>

Adunind cele trei totaluri căpătăm cifrele următoare:

145.303.964 06

678.919.938 45

1.596.420.960 83

2.420.644.863 34

(Aci urmează, în Raport, un tablou arătând destinația împrumuturilor).

Infrebuințarea sumelor împrumutate

Să vedem acum, ceea-ce este încă mult mai interesant, anume pe ce s'au cheltuit sumele împrumutate.

Specificate pe natură de cheltueli, emisiunile în sumă totală de lei 1.732.533.015, bani 89, capital nominal, împreună cu împrumuturile de 47.980.000 pentru obligațiunii C. F. R. și lei 9.985.320, bani 83, contractat la casa de depunerî pentru achitare de construcțiunii de căi ferate, în total lei 1.790.466.336, bani 72, au fost întrebuințați ast-fel :

<i>NATURA CHELTUELELOR</i>	<i>Suma cheltuită pînă lu 30 Septembrie 1889</i>	<i>TOTAL</i>
Lucrări publice		
a) <i>Căi ferate</i>		
Calea ferată Bucuresci-Giurgiu	13.755.000	—
Capitalul de construcțiune al liniei Suceava-Iasi.	51.535.640	—
Capitalul de construcțiune al liniei Suceava-Iasi.	248 130.000	—
Capitalul de construcțiune Iasi- Ungheni	3.770.275	41
Construcțiia liniei Mărășesci-Buzău. Diferite construcțiunii de căi ferate.	9.000.000	—
Diferendul Godillot	274.382.364	22
Diferendul Godillot	800.000	—
Obligațiunii 5 la sută C. F. R.	44.103.125	—
Împrumut la casa de depunerî pen- tru C. F. R.	9.985.320	83
		655.461.665 46
b) <i>Poduri</i>		
Poduri de fer.	12.027.285	—
Poduri în general.	22.474.359	25
Podul peste Dunăre.	34.995.844	95
		69.497.489 20
c) <i>Gări</i>		
Gări și diferite clădiri pentru C. F. R.	4.335.227	22
Gara centrală	8.416.112	80
		12.751.340 02
d) <i>Materiale</i>		
Material rulant, vagoane, mașini.	28.219.276	65
		28.219.276 65
e) <i>Studii de căi ferate</i>		
Studii de căi ferate	1.350.851	03
		1.350.851 03
De reportat	—	—
		767.280.682 36

NATURA CHELTUELILOR	Suma cheltuiii pînă la 30 Septembrie 1900	TOTAL
Report . . .	—	767.280.682 36
<i>f) Dokuri și intreposite</i>		
Dokuri și intreposite la Brăila și Galați	17.156.852	17.156.852
<i>g) Porturi</i>		
Portul Constanța	8.519.914 26	8.519.914 26
<i>h) Căi de comunicație</i>		
Căi de comunicație	26.348.545 46	
Repararea șoselelor degradate . .	1.778.389 75	28.126.935 21
<i>i) Navigațiune</i>		
Cumpărare de vase și șantierul de la Turnu-Severin	7.657.037 15	
Navigațiune maritimă	12.568.360 87	20.225.398 02
<i>j) Construcțiuni școlare</i>		
Repararea Teatrului național . .	300.0000	—
Construcțiuni, reparațiuni de clă- diri școlare și bisericesti . .	47.531.030 77	
Dotarea casei școlaelor	2.760.740 49	
Școala de poduri și șosele . .	800.000	51.391.771 26
<i>k) Construcțiuni publice</i>		
Repararea ministerului de finanțe și construcțiuni de localuri vamale	319.676 18	
Construcțiuni în serviciul regiei .	4.670.299 21	
Construcțiuni la palatul regal Co- troceni și stabilimentul de țesă- torie	6.830.621 99	
Inființare de tîrguri de vite și ri- mători	1.742.018 34	
Captare de ape minerale	1.000.000	—
Construirea de ferme, școala ve- terinară de meserie și alte insti- tute dependente de ministerul do- meniilor	8.258.215 09	
Palatul legislativ	2.442.404 25	
Tipografia Statului	849.178 25	
Construiri de penitenciare	3.465.935 85	
Spitale și ospicii	3.787.570 89	
De reportat . .	—	896.701.553 11

NATURA CHELTUELILOR	Suma cheltuită pînă la 30 Septembrie 1000		TOTAL
Report . . .	—	—	896.701.553 11
Palatul poștelor	3.764.924	15	
Terenuri pentru telegrafe și poste	183.594	87	
Institutul bacteriologic	99.981	15	
Palatul de justiție din București	6.484.133	51	
" " " " Craiova	300.000	—	
Teren pentru clădirea palatului minist. de externe	252.500	—	
Teren pentru localul minist. lucr. publice	110.000	—	44.561.053 73
Pentru datoria unei instituții publice			
a) <i>Dotațiuni</i>			
Capitalul creditului agricol	17.870.680	70	
" regiei monop. Statului	11.095.303	93	
Ajutor creditului rural Iași	1.369.000	—	
Cumpărarea pădurilor și moșiilor cedate com. Iași	6.500.000	—	
Fond de rulement pentru căile ferate	8.650.000	—	45.484.984 63
b) <i>Monete</i>			
Transformarea în aur a monetei de 5 lei	6.394.228	35	
Estragerea biletelor ipotecare	25.740.862	85	32.145.091 20
c) <i>Prime</i>			
Prime fabricelor de zahăr	500.000	—	500.000 —
d) <i>Monopolul chibriturilor</i>			
Aplicarea legii monopolurilor chibriturilor	1.238.174	—	
Răscumpărarea fabricii de chibrituri	1.068.219	93	2.356.393 93
Pentru armată			
a) <i>Construcțiuni militare</i>			
Construcțiuni militare	32.125.400	—	
Răscumpărarea fabricii Lăculețe	2.234.101	57	34.359.501 57
De reportat	—	—	1.056.107.578 17

NATURA CHELTUELILOR	Suma cheltuiii pînă la 30 Septembrie 1900	TOTAL
Report . . .	—	1.056.107.578 17
b) Fortificațiuni, armament, echipament		
Cheltueli cu armata în 1864 . . .	3.600.000	—
" " " din biletele	15.448.999	90
Fortificațiuni	105.000.000	—
Complectarea armamentului și neu-	29.938.189	54
tralitatea țării	48.136.685	25
Imbrăcăminte, echipament, mate-	4.582.382	13
rial de război	15.000.000	—
Transporturi militare	10.250.045	98
Puști cu repetiție		231.956.302 80
Imbunătățiri în serviciul artileriei		
și flotilei		1.284.054.820 70
Deficite		
Deficitul anului 1885—86	4.493.247	98
Deficit din scăderile acordate aren-	6.580.548	13
dașilor	884.074	—
Tributul otoman	1.377.777	77
Anuitatea Zarifi	555.577	90
" Stern		
Cheltueli ordinare ale budgetului	2.911.757	20
1865	1.801.965	—
A doua anuitate Zarifi	252.000	—
Diferințe de curs la împrumutul	18.500.000	—
Stern	58.500.000	—
Deficite Oppenheim	28.990.000	—
Imprumutul domenal pentru defi-	1.811.000	10
cite budgetare	32.464.647	16
Imprumutul rentă 5%		159.122.595 24
Cheltueli ordinare 1879 și 1880 din		
bilete ipotecare		
Deficite anterioare anului 1877		
Diverse		
Cumpărare de porumb	6.137.590	81
Conversiunea ruralelor	31.600.000	—
Conversiunea domenialelor	56.021.200	93.759.590 81
—	—	1.539.548.527 02

Resumat de întrebuințarea sumelor împrumutate

În resumat, împrumuturile reale (fără împrumuturile de conversiune), în sumă de lei 1.790.466.336, bani 72, capital nominal au fost contractate pentru facere de lucrări publice nextraordinare, precum: căi ferate, căi de comunicație, porțuri, poduri, dokuri și întreprizite, diferite construcțiuni, capital a diferite administrațiuni producătoare de venituri, pentru monete, pentru formarea unui serviciu de navigațiune maritimă și fluvială, pentru organizarea și înzestrarea armatei pe timp de pace și războiului, pentru acoperire de deficite, etc., pentru cari se cheltuisse pînă la 30 Septembrie 1899 suma de lei 1.536.937.007, bani 02, specificate ast-fel:

NATURA CHELTUELILOR	Suma cheltuită pînă la 30 Septembrie 1899	TOTAL
<i>Lucrări publice</i>		
Căi ferate	555.461.665	46
Poduri de fer peste Dunăre etc.	69.497.489	20
Gări, cantoane, ateliere	12.751.340	02
Material rulant, vagoane, mașini etc.	28.219.276	65
Studii de căi ferate	1.350.851	03
Dokuri și întreprizite	17.156.852	—
Portul Constanța	8.519.914	26
Căi de comunicație.	28.122.935	21
Navigațiune fluvială și maritimă	20.225.398	02
Construcțiuni școlare, institute de cultură, biserici, monastiri	51.391.771	26
Construcțiuni administrative	44.561.053	73
		937.262.546 84
<i>Dotățiunea unor institute publice</i>		
Dotățiuni precum: capitalul regiiei, credtul agricol, fondul de rulement al căilor ferate, etc.	45.484.984	63
Monete	32.135.091	20
Prime	500.000	—
Înfînțarea monopolului chibritur.	2.356.393	93
		80.476.469 76
<i>Pentru armată</i>		
Construcțiuni militare	34.359.501	57
Fortificațiuni, armament, echipament, etc.	231.956.302	80
		266.315.804 37
De reportat	—	—
		1.084.054.820 97

NATURA CHELTUELIILOR	Suma cheltuiii pînă la 30 Septembrie 1899		TOTAL
Report	—	—	1.084.054.820 97
<i>Deficite</i>			
Deficite și înscrieri între veniturile budgetare	159.122.595	24	159.122.595 24
<i>Diverse</i>			
Porumb locuitorilor în lipsă de hrană	6.137.590	81	
Conversiunea ruralelor	31.600.000	—	
„ domenialelor	56.022.000	—	93.759.590 81
			1 536.937.007 02
Imprumutul de 175.000.000 lei în bonuri de tesaur, fiind contractat pentru acoperire de cheltuieli ex- traordinare efectuate deja și în curs de execuțiune, rămîne fond disponibil pentru plățile după 30 Septembrie 1899			
Disponibilul se calculează ast fel :			
Imprumutul de 175.000.000 lei va produce circa	156.625.000	—	
Plăți la 30 Septembrie peste emi- siunile realizate	88.134.406	44	
	68.490.593	56	68.490.593 56
			1.605.447.600 58

Pentru care s'a emis capital nominal

1.790.466.636 lei, 72 bani cu 185.018.736 14
mai mult de cît suma realizată, ținînd seamă numai de
împrumuturile speciale fără împrumuturile de conversiune.

O concluzie plină de învățăminte reese din aceste cifre.

În genere, datoriile publice ale Statelor europene își au
origina în cheltuiile de război. Datoria publică a Angliei
se datorește aproape exclusiv războaielor. Asemenea în Franța
cea mai mare parte a datoriei sale isvoraște din cheltuiile
de război. În a doua linie vin cheltuiile pentru lucrări
publice.

E o constatare îmbucurătoare aceea pe care o putem face,

cum că războaiele nu ne-au impus vre-o sarcină, căci Războiul Independenței ne-a produs mai mult de cât ne-a costat.

Cheltuelile pentru armată făcute în timp de pace apasă asupra datoriei noastre publice cu suma de 266.315.804 lei din 1.790.466 lei.

Această cifră e relativ minimă, și, dar, putem constata cu mulțumire că cea mai mare parte a datoriei noastre publice a fost întrebuințată în lucrări publice (aceasta pentru o sumă de 841.309.721 lei) sau în dobîndirea unui utilagiū, care, mai regulat, trebuia plătit din resurse ordinare, de și faptul că am făcut apel la credit își are la noi scusa în aceea că, după pilda tuturilor țărilor tinere, a trebuit în pripă să împlinim toate lipsurile noastre. Totuși am fi avut o sarcină mai ușoară a datoriei publice dacă nu se întreprindeau unele lucrări publice inutile, din cari cea mai mare parte s'au făcut după urma unor propuneri pornite din inițiativă parlamentară.

O altă constatare, mai puțin îmbucurătoare, este aceea că multe cheltueli, ce au un caracter cu totul ordinar, au fost făcute cu resurse din împrumut.

Material rulant de căi ferate, construcții și reparări de șosele, echipament și munițiuni pentru armată, construcțiuni și chiar reparațiuni de edificii s'au plătit cu rentă.

În fine, o învinuire din cele mai grele ce se poate aduce administrațiunii noastre financiare, reese din însemnătatea deficitelor cari, în mare parte, au fost acoperite cu resurse din împrumut.

Din tabloul de mai sus se vede că de la 1864 și pînă azi am acoperit cu rentă 159.122.595 lei deficite.

Această cifră e însă inferioară realității. Așa, de pildă, cei 31.600 000 lei conversiunea ruralelor a acoperit în parte sume încasate de Stat și abătute de la destinația lor pentru a plăti cheltueli ordinare ori deficite.

Precum se vede, cifra deficitelor acoperite cu rentă e deja foarte mare. Totalitatea însă a deficitelor, dacă adăugăm și pe acelea acoperite cu excedente, e absolut excesivă și aruncă un blam foarte aspru asupra modului cum am înțeles de la 1864 pînă azi echilibrul bugetar.

Datoria publică în 1900

Prin proiectul de buget pentru 1900—1901, dotațiunea serviciului datoriei publice se ridică la 92.772.092 lei 36 bani.

Această cifră e respectabilă, fără a fi totuși prea mult îngrijitoare.

Se consideră de regulă că, atunci cînd anuitatea datoriei publice trece de 35 la sută din bugetul general al unui Stat, prudența se impune. Iar cînd anuitatea trece peste 45 la sută, situația devine îngrijitoare.

Anuitatea datoriei publice represintă la noi 37 la sută din bugetul general.

Mai îngrijitor de cit această constatare este mersul prea repede crescînd al datoriei publice în acești din urmă șase ani, în cît e de temut că, porniți cu atîta repeziciune, să nu ne putem d'o-dată opri în loc.

Iată, în adevăr, care e progresiunea :

Anul 1894— 95	70.263.150 lei
» 1895— 96	73.975.261 »
» 1896— 97	76.476.137 »
» 1897— 98	79.235.109 »
» 1898— 99	81.807.072 »
» 1899—900	85.757.479 »
» 1900—901	92.772.092 »

În trecut, fie-mi permis a constata, cu oare-care satisfacție, că, examinînd progresiunea anuităței datoriei publice, de la 1880 pînă azi, se poate vedea că, de la exercițiul 1888—89 pînă la exercițiul 1894—95, sub guvernul conservator, anuitatea datoriei publice a rămas aproape staționară.

Faptul că în alocația pentru anul 1900—1901 nu e trecut nimic pentru amortisarea ultimului împrumut de 175 milioane și împrejurarea că exercițiul 1899—1900 va lăsa un însemnat deficit, precum și că lucrări însemnate, menite a fi plătite din împrumut, se află angajate, nu ne lasă speranța că anuitatea datoriei publice se va opri măcar cîți-va ani la cifra de 92.772.092 lei.

Este însă neapărat nevoie ca să usăm cu mult mai multă sgricenie de creditul nostru.

Situația datoriei publice — de vom ști să înfrinăm mersul ei crescînd — e de natură a ne povățui prudența fără a ne inspira temere.

Pentru a ne da seamă de situație, să facem o comparație cu datoriile altor State:

	<i>Exercițiul bugetar</i>	<i>Anuitatea datoriei publice</i>	<i>Budgetul general</i>	<i>Proport. % a datoriei față de buget</i>
Anglia . . .	1897	630.000.000	2.570.000.000	24
Belgia . . .	1900	127.940.000	452.000.000	28
Francia . . .	(cifre propuse de comisia budgeta)	1.247.785.000	3.522.000.000	36
Romînia . . .	1900—1901	92.772.092	245.000.000	37
Italia . . .	1896—1897	768.064.124	1.602.000.000	39 $\frac{1}{2}$

Iată acum la cîtă franci de cap de locuitor revine datoria publică în diferite țări:

	<i>Franci de cap de locuitor</i>
Rusia	5.—
Prusia (copriuzînd și datoria către imperiū) . . .	13.80
Anglia	15.50
Romînia	16.50
Austria	18.—
Belgia	22.—
Francia	32.—

Aceste cifre ne desvelesc o situațiune puțin îmbucurătoare.

Trebue însă să ținem seamă de o împrejurare de natură a schimba această înfățișare puțin îmbucurătoare. Această împrejurare e că noi amortizăm foarte mult în comparație cu cele-lalte țări.

În următorul tabloū arăt pentru cîte-va țări suma globală a anuității datoriei publice, față în față cu cifra amortizării:

	<i>Exercițiul bugetar</i>	<i>Anuitatea datoriei publice</i>	<i>Amortizarea</i>
Romînia . . .	1900—1901	92.772.092	18.298.723
Anglia	1897	630.000.000	185.000.000
Belgia	1900	127.940.000	5.090.358
Prusia	1896—1897	278.037.535 mărci	33.557.456 mărci
Francia . . .	1900	1.247.785.000	107.000.000

Scăzînd din anuitatea datoriei publice a Romîniei suma destinată amortizării, constatăm că datoria publică reprezintă numai 30 la sută din budgetul general și că datoria publică apasă în România cu cîte 13 lei numai, iar nu cu 16 lei și 50 bani de cap de locuitor.

În schimbul acestei împrejurări favorabile, e o alta care trebuie socotită în paguba noastră, anume aceea că toată datoria Statului nostru e externă.

Nu vreaș să stăruiesc mai departe asupra consecințelor indestul de cunoscute ale unei mari datorii externe.

Iată acum un tablou din care se pot vedea epocile cînd se sting prin amortizare diferitele noastre împrumuturi:

Împrumuturile amortizabile și epoca stingerii lor

SPECIFICAREA ÎMPRUMUTURILOR	Data contractării	CAPITAL nominal	ANUITĂȚILE de plată în 1900 — 1901	Data stingerii împrumuturilor
Împrumutul de la Casa de depuneri	1872	9985320	83 525000	— 1912
Renta amortisabilă 4% din 1890	1890	274375000	— 14604080	— 1923
Renta amortisabilă 5% din 1881—88	1881—88	399055000	— 22309625	— 1931
Renta amortisabilă 4% din 1889 internă	1887	32500000	— 1575844	— 1933
Renta amortisabilă 4% din 1889 externă	1889	50000000	— 2424440	— 1933
Renta amortisabilă 4% din 1891	1891	45000000	— 2181860	— 1934
Renta amortisabilă 5% din 1892	1892	75000000	— 4231350	— 1936
Renta amortisabilă 5% din 1893	1893	50000000	— 2820500	— 1937
Renta amortisabilă 5% din 1894	1894	6500000	— 367150	— 1938
Renta amortisabilă 4% din 1894	1894	120000000	— 5818720	— 1939
Renta amortisabilă 4% din 1896	1896	90000000	— 4363750	— 1940
Renta amortisabilă 4% din 1898	1898	180000000	— 7937130	— 1958
Capital de construcții une al căel ferate Suceava-Roman-Iași	1968	51535640	— 3865173	85 1961
Total		1385676366	83 73025623	85

Precum se vede, în 31 de ani, se stinge jumătate din datoria noastră amortisabilă.

Acest fapt e din cele mai îmbucurătoare, de și ne arată că am exagerat importanța ce trebuie dată amortizării și că nu trebuie pe viitor să facem sacrificii mai mari pentru stingerea datoriei publice, mai ales pe cită vreme continuăm a contracta împrumuturi.

ANUL	VALOAREA	VALOAREA	VALOAREA	VALOAREA
1900	1901	1902	1903	1904
10000000	10000000	10000000	10000000	10000000
9000000	8000000	7000000	6000000	5000000
8000000	7000000	6000000	5000000	4000000
7000000	6000000	5000000	4000000	3000000
6000000	5000000	4000000	3000000	2000000
5000000	4000000	3000000	2000000	1000000
4000000	3000000	2000000	1000000	0
3000000	2000000	1000000	0	0
2000000	1000000	0	0	0
1000000	0	0	0	0
0	0	0	0	0

Crisa din 1899 și împrumutul de 175 milioane

Crisa din 1899 a fost una din cele mai grele prin care a avut a trece țara noastră.

Comerțul a îndurat cele mai mari suferințe și Statul a trecut prin momente critice pînă ce a putut, în toamna anului 1899, să-și consolideze datoria flotantă prin împrumutul de 175 milioane.

Cred dar util de a consemna aci istoricul acestui împrumut care, ca popoarele fericite, mai bine nu avea istorie.

Carī aū fost elementele crisei din 1899 ?

Mai întîiu o crisă monetară europeană cum nu se mai văzuse de 20 de ani; apoi în România un an agricol desastros cum nu se mai ținea minte. Ambii acești factori adăugîndu-se și multiplicîndu-se unul prin altul aū creat o stare de lucruri care a surprins Statul nostru cu un budget desechilibrat și o datorie flotantă ce ajunsese la o cifră ce nici odată nu fusese încă atinsă.

Voiū cerceta în parte fie-care din acești factori.

Crisa monetară

Mai întîiu crisa monetară generală. Carī sunt cauzele acestei crise? Voiū enunța aci numai pe cele două mai de căpetenie : avîntul prea mare luat de întreprinderile industriale

în unele țări, printre cari Germania, și plasările enorme de capitaluri în afacerile coloniale.

Scăderea prea mare a dobinzilor efectelor de Stat și abuzul ce s'a făcut în ultimii ani de conversiuni a slăbit căutarea efectelor cu dobândă fixă și capitalurile s'a îndreptat mai de grabă spre afacerile industriale cari servesc dividende variabile și mai puțin sigure, dar în genere mai remuneratorii și une-orî chiar foarte însemnate.

De aceea imobilisările excesive de capitaluri în afaceri industriale și coloniale au produs o lipsă de numerar și o depreciere a efectelor de Stat, cari au început a se manifesta încă din toamna anului 1898.

« În luna Iunie 1898 se observa încă o mare abondență de bani, scrie d. Raffalovich în *le Marché Financier de 1898*, pag. 9. Banca Angliei scoboara scontul la 3 la sută, iar la 3 Iulie la 2¹/₂. »

O mare greșeală s'a făcut de guvernul român că nu s'a folosit de acele împrejurări pentru a realiza un împrumut și a consolida datoria flotantă. Urmările acestei greșeli le vom vedea mai departe.

Merg însă înainte cu descrierea situațiunei târgului și împrumut următoarele aprecieri opereii mai sus citată a d-lui Raffalovich: « În luna August banul este lesnicios la Paris, deja ceva mai restrîns în Septembre la Londra. Cei două mari factori, cari vor înriuri bursele pînă la sfîrșitul anului, sunt, de o parte, scumpirea capitalurilor și, de alta, încordarea relațiunilor dintre Francia și Anglia. Eftinătatea excesivă a capitalurilor a dispărut; ea se menține mai multă vreme la Paris, care e rezervorul de unde se alimentează Berlinul și Londra. Asistăm la ridicări repetite a scontului, cari sporesc procentele la 4 la sută la Londra, la 6 la sută la Berlin... Luna Octombree e cu deosebire agitată la Londra. Consolidatele englese cad, la un moment dat, mai jos de 109, renta 3 la sută francesă la 101,20, italianul la 91 » (pag. 9).

Tot d. Raffalovich, cercetînd mai departe, în special situația pieței Berlinului, scrie :

« Valorile de plasare, fondurile de Stat și obligațiunile au

fost în scădere; în Decembre 1897, titlurile 3% germane, cari ajunseseră la pari în 1896, valorează 97 $\frac{1}{2}$; ele se coboară la 95 în Iulie 1898 și la 93 în Septembrie; după aceasta ele se mai ridică puțin. Sindicatele de bancheri cari luaseră fie efectele 3% prusiene la 96, fie efectele 3% saxone, fie împrumuturi d'ale orașelor, au îndurat zile foarte grele. Treizeci de milioane de 3% prusian, luate de un sindicat, nu erau încă vindute la sfârșitul anului. Pe cînd Württembergul, în 1896, emisese titluri 3% pe cursul de 96, el nu obține de cît 91 $\frac{1}{8}$ în 1898. Băncile ipotecare cari adoptaseră tipul de 3 $\frac{1}{2}$ la sută sunt nevoite a reveni la tipul 4% » (pag. 263).

Contractiunea monetară, care începuse a se manifesta la sfârșitul anului 1898, s'a accentuat din ce în ce mai mult în 1899. Pe lângă cauzele crizei mai sus arătate, s'au adaus două evenimente politice cari au apăsât greu asupra țîrgurilor: mai întiiu afacerea Dreyfus, care neliniștea lumea financiară de teama unui desnodămint revoluționar și tensiunea raporturilor dintre Anglia și Transwaal, urmată de declararea de război și apoi de înfrîngerile Englezilor, înfrîngeri cari, chiar la sfârșitul anului 1899, nu îngăduiau încă să se prevadă care va fi sfârșitul operațiunilor din Atrica de Sud.

Cursurile efectelor de Stat, înrîurite de aceste evenimente, au mers mereu scăzînd. Cred util de a consemna aci cursurile principalelor efecte europene la diferitele epoce ale anului.

	1 Ianuar. 1899	Iulie 1899	5 Octom. 1899	31 Dec. 1899
Consolidate engleze	110 $\frac{15}{16}$	108 80	104 75	99 $\frac{5}{8}$
3% perpetuă francesă	101 82	103 50	100 50	97 $\frac{1}{2}$
3% rusc 1891	94 80	91	88 50	86 25
4% unguresc	103 90	103 90	100 50	98 80
Italian	95 07	92 60	91 70	93 50
3% prusian	94 40	—	—	88 70

Iată acum și situația târgului financiar român pe anul 1899:

		2/14 1899	20/10 1899	1/10 1899
<i>Fonduri publice</i>				
Rent. amort. (împr. 32½ mil.)	inter. 1889	4 ⁰ / ₁₀	91	88
" " " 50	exter. 1889	"	92	90½
" " " 274	" " 1890	"	92	91
" " " 45	" " 1891	"	92	91
" " " 120	" " 1894	"	92	91
" " " 90	" " 1896	"	93	90
" " " "	" " 1898	"	93	90
" " " "	emis. 1881	5 ⁰ / ₁₀	100½	100½
Imprumut. orașului București	emis. 1895	4½ ⁰ / ₁₀	98	100
" " " "	conv. 1898	4½ ⁰ / ₁₀	99	99
Scrisuri funciare rurale	5 ⁰ / ₁₀	5 ⁰ / ₁₀	99¾	97
" " " 4	"	4	89¾	84¼
" " " urbane 5	"	5	96¼	93¾
" " " Iași 5	"	5	92	89¾
<i>Acțiuni</i>				
		Val. nom.		
Bancă Națională	500	2.550	—	2.680
Societatea de construcțiuni	200	85	—	85
Societatea de basalt	250	390	—	400
Banca agricolă	500	375	—	363
" Națională, " soc. de asigurare.	200	510	—	480
" Dacia România, " soc. de asigurare.	200	440	—	445
" Patria, " societate de asigurare	200	135	—	140

Iată acum și progresiunea scontului de la 31 Decembrie 1898 pînă la 31 Decembrie 1899:

	1893	1899
	0/0	0/0
Belgia	4	5
Franța	3	4½
Germania	6	7
Anglia	4	6
Austria	5	5½
Rusia	6	6
Italia	5	5
Spania	5	5
Olanda	2½	5
România.	5	9

Crisa agricolă

În mijlocul acestei crise monetară europene, am avut nenorocirea să fim isbiți de o crisă agricolă de o intensitate cum nu se mai ținuse minte.

Spre a ne da seama cât de grea a fost lovitura pe care lipsa de ploii a dat-o agriculturii noastre, voiți arăta aici care a fost exportul produselor agricole în anul 1898 și care a fost acela din anul 1899:

Exportul anului 1898:

	<u>100 kilograme</u>	<u>Le I</u>
Grâu	580.260.419	81.236.459
Secară	117.388.743	11.738.874
Porumb	1.119.253.945	89.540.316
Orz	363.533.623	29.082.690
Ovăz	94.988.838	7.599.107
Mei	53.609.473	5.360.948
Total		<u>224.558.394</u>

Exportul anului 1899:

	<u>100 kilograme</u>	<u>Le I</u>
Grâu	177.406.508	24.836.899
Secară	34.206.281	3.380.628
Porumb	591.579.151	47.332.332
Orz	65.245.001	5.219.593
Ovăz	23.998.248	1.919.854
Mei	35.325.213	2.532.515
Total		<u>85.221.821</u>

În resumat, în 1898, față de un import de 389.908.439 lei, am avut un export de 283.181.567 lei, din care cele șase articole agricole, arătate mai sus, reprezintă 224.558.394 lei.

Așa dar, chiar în timp normal, balanța de comerț arată un spor de peste 100 milioane la import peste export.

În 1899 articolele enumerate mai sus, cari în anul precedent reprezintă un export de 224.558.394 lei, au dat un export numai de 85.221.821 lei.

Și trebuie să se observe că exportul din anul 1899 s'a compus mai ales din stocul rămas disponibil din anul pre-

cedent. În ceea-ce privește porumbul, de pildă, în anul 1899, s'a vîndut recolta anului 1898 și lipsa anului 1899 o vom resimți încă în anul 1900.

Față de aceste cifre, nu este exagerat a spune că, în raport cu importul, am avut, din cauza lipsei de export, o lipsă de aur de circa 150 milioane.

Criza financiară

Elementele crizei ce am cercetat pînă aci aû atîrnat de niște împrejurări protivnice ce nu erau în putința nimănui de a le înlătura. Din nenorocire, grație unei lipse de prevedere uimitoare, am fost surprinși de acele evenimente în mijlocul unei crize financiare cum nu se văzuse la noi de la 1871.

Datoria flotantă ajunsese în ziua de 1 Aprilie 1899 la 60 milioane, cifră ce nici o-dată nu fusese încă atinsă în România. Mai erau lucrări angajate pentru circa 65 milioane numai pentru anul 1899—1900. Aci vorbesc numai de acele angajamente făcute pe basă de contracte, ce nu se mai puteau anula. Echilibrul bugetar, precum arăt aiurea, era cu desăvirșire sdruncinat și în luna Ianuarie 1900, deficitul, datorit în parte relei recolte a anului 1899, se prețuia a fi de 30 milioane.

În această situație guvernul Cantacuzino luînd răspunderea situațiunei la 11 Aprilie 1899, a avut drept prima preocupare să consolideze datoria flotantă.

Negocierea împrumutului de 175 milioane

La 23 Aprilie 1899, d. A. Beldiman, ministrul nostru la Berlin, telegrafia deja următorul răspuns d-lui general Manu, ministru de finance:

« Am văzut pe d. Hansemann. După părerea lui, momentul actual nu e de loc favorabil unui împrumut. El va cerceta situația financiară cu cei-alți membri ai sindicatului, spre a putea să ne arate aproximativ epoca cînd emisiunea unui împrumut ar avea mai mulți șorți de isbindă ».

La 18 Mai, d. preşedinte al sindicatului, d. Hansemann, răspunzînd unei scrisori a ministrului nostru de finance, scria :

« Cît pentru emisiunea unui nou împrumut, rog pe Excelenţa Voastră să 'mi permită să amîn încă cît-va timp răspunsul meu. »

La 26 Iulie, d. Hansemann mai scrie d-lui ministru de finance :

« Tîrgul francez nu e în măsură d'a absorbi material de oarecare însemnătate ; pentru acest cuvînt amicii noştri din Paris, au dat sfatul ca să amînăm pînă în toamnă ori-ce apel la acel tîrg ».

Amînarea pe care ne-o cerea grupul financiar prin care am realizat mai toate împrumuturile noastre de Stat, se întemeia pe speranţa că situaţia monetară din Europa se va îmbunătăţi. Din nenorocire s'a întîmplat, în contra tuturor prevederilor, ca această situaţie să devie, din potrivă, şi mai critică.

D. general Manu, ministrul nostru de finance, avu atunci, cam prin mijlocul lui August, o întrevedere cu d. Hansemann, aproape de Kissingen. Apoi reprezentanţii diferitelor case, cu cari tratam, avură o conferinţă la Bruxelles în ziua de 2 Septembrie stil nou, spre a discuta cestiunea împrumutului român.

Se comunicară atunci ministrului nostru de finance condiţiunile în cari reprezentanţii grupului adunaţi la Bruxelles preţuiaş că ar putea eventual să emită un împrumut.

Iată aceste condiţiuni :

Mai întiiu se stabileşte că în acele circumstanţe este imposibil de a se face o emisiune de titluri 4%. Împrumutul va trebui să se facă numai în 5%. Termenul lui va fi de 60 ani.

Suma totală a împrumutului se fixează la cifra de 175 milioane, şi cu condiţiunea d'a nu se mai emite nici un alt împrumut timp de trei ani.

Comunicarea făcută guvernului nostru mai stipula că : « Presupunînd că tîrgul european va fi degagiat de temerile ce apasă asupra Europei, temeri cari, de o cam-dată, înlătură ori-ce putinţă de emisiune de bonuri de tesaur ori de împrumut cu emisiune, s'a luat în perspectiva d'a primi

emisiunea unui împrumut cu opțiune pentru jumătate, de tipul 5 la sută, pe cursul de 93 $\frac{1}{2}$ ori de 92 fix. Acest împrumut s'ar face îndată ce sindicatul va fi în putință de a deschide o subscripție publică, ceea ce astăzi nu e posibil din cauza afacerii Dreyfus și a temerilor de război în Transwaal.»

«Sindicatul exprimă totuși speranța că tirgul va fi ușurat de evenimentele politice ce se împotrivesc pentru moment oricărei emisiuni.»

Această comunicare poartă data de 6 Septembre stil nou.

La 8 Septembre ministrul nostru de finance trimite răspunsul său, care coprinde următorul punct capital:

«Am luat notă că sindicatul ne propune tipul de 5 la sută.»

«Vă rog d'a realiza angajamentul sindicatului.»

La 20 Septembre, d. Hansemann răspunde:

«Trebue să vă fac atent că în conferința de la Bruxelles un angajament de a participa la un împrumut de 175 milioane n'a fost luat cituși de puțin. Această afacere a făcut numai obiectul unui schimb de vederi.»

Și apoi adăuga:

«Astăzi, când situația s'a înrăutățit, nu mai poate fi vorba de a menține acele condițiuni.»

Această stare de lucruri a mai dăinuit încă cîte-va săptămîni.

În luna Octombrie reprezentanții caselor ce compuneau sindicatul s'au întrunit din nou la Berlin spre a discuta cestiunea împrumutului român.

La această conferință România a fost represintată prin d. Ion Kalenderu care, mulțumită întinselor sale relațiuni și amintirilor ce lăsase la Berlin, unde negociase altă dată rescumpărarea căilor noastre ferate, a putut aduce neprețuite servicii Statului român.

La 7/19 Noembrie s'a încheiat la Berlin împrumutul de 175 milioane lei capital nominal, în bonuri de tezaur 5 la sută, pe cinci ani, luat de sindicat pe cursul de 91, saū, deducîndu-se comisionul, pe cursul de 89,50.

Iată principalele condițiuni ale acestui împrumut:

Rambursarea se va face la 1 Decembre st. n. 1904 saū

și mai înainte, după aprecierea guvernului, în total său în parte.

Sindicatul ia ferm 100 milioane capital nominal și restul prin obțiune, în modul următor :

33.000.000 pînă la 29 Decembre 1899 ;

23.000.000 » » 28 Februarie 1900 ;

19.000.000 » » 16 Maiu 1900.

Art. 18. Exceptîndu-se emisiunea unui împrumut pentru consolidarea datoriei contractate prin bonurile de tesaur rambursabile în 5 ani, de care e vorba în presenta convențiune, guvernul român se obligă a nu procede la verî o altă emisiune de împrumut, nici la verî-un împrumut interior or exterior, nici la un împrumut pe bonuri de tesaur, nici de a garanta alte valori înainte de rambursarea sumei totale a acestor bonuri de tesaur, și aceasta nici într'un cas înainte de 1 Decembre st. n. 1902 ; se exceptează cazul de forță majoră, precum răsboiul ori alte asemenea calamități.

O asemenea clausă există în mai toate împrumuturile noastre.

Așa, prin convențiunea din $1^{8/30}$ Martie 1896 pentru împrumutul de 90 milioane, se stipulează că guvernul român nu va procede pînă la $1^{8/30}$ Iunie 1897 la nici o emisiune de fonduri de Stat romine său valori garantate de Stat.

În cazul de față, fiind dată natura împrumutului, s'a stipulat un termen ceva mai lung.

Acesta este aproape singurul împrumut de Stat emis în Europa în anul 1899. În adevăr, situația piețelor era așa de rea, în cit aproape nu s'a emis împrumuturi de Stat în cursul acestui an.

Afară de împrumutul român, nu sciū că s'ar fi emis alte împrumuturi de cit un împrumut al Statului german și altul al Statului bulgar.

Împrumutul german fusese emis la începutul anului, cînd crisa nu devenise încă intensă. În Februarie 1899 imperiul german și regatul prusian aū emis un împrumut de 3 la sută

în sumă de 200 milioane mărci, împrumut ce fusese luat ferm pe cursul de 91 $\frac{3}{8}$ de Deutsche-Bank.

Abia emis acest împrumut, a căzut mai jos de cursul de emisiune.

Cît pentru Statul bulgar, după lungi negocieri și după ce el a ajuns quasi la cursul forțat, el a isbit să plaseze în luna Decembre un împrumut abia de 30.000.000 în condițiunile următoare:

Sindicatul ia 30.000.000 în bonuri de tesaur 6 la sută. Bonurile de tesaur vor fi amortisabile în interval de 5 ani. Totuși grupul financiar nu a luat ferm de cît emisiunea de 25.000.000 pe cursul de 89 la sută; soldul de 5.000.000 va fi emis în comptul guvernului bulgar. Banca Națioală va avea supravegherea serviciului împrumutului, dar grupul financiar și-a rezervat dreptul de a numi un delegat cu începere de la 1 Ianuarie 1901. Împrumutul este garantat cu impositul asupra tutunului, al cărui venit este evaluat la 10 milioane franci pe an.

Situația în care se afla în anul 1899 tesaurul român, nevoit cu orice preț a realiza un împrumut în străinătate, amintesc împrejurările prin cari, în Franța, a trecut guvernul Restaurațiunei, cînd acesta a contractat împrumutul din 1817, care a salvat Franța.

Franța a trebuit să îndure toate condițiunile impuse de bancherii din Anglia și Olanda și să ia angagiamentul de a și reduce deficitul bugetar și totuși a fost nevoe de intervenția guvernului engles și a împăratului Alexandru, pentru ca, casele Baring și Hope să iscălească împrumutul care a scăpat Franța de un desastru financiar.

« Lucru straniu, scrie un istoric al Restaurațiunei, lucru straniu dar, din nenorocire, deslușit de urele politice, abia aceste împrumuturi atît de greu dobîndite erau realizate și invinuirile în contra ministerului izbucniră cu putere. Nicî acușatiunile cele mai exagerate, nicî calomniile cele mai grosolane nu fură cruțate guvernului. El prădase Franța.

străinătății, și în ce condițiuni ! El traficase în mod rușinos cu onoarea și interesele noastre ! »

Un distins financiar, d. du Puynode, apreciind, după 60 ani, acea operațiune, comentează, ca și toți oamenii cari judecă azi, fără patimă, acea pagină a istoriei Franciei, în modul următor acele nejustificate acușățiu-ni: « Iată lecțiu-nile de economie financiară și de sinceritate politică ce se dedeaū Franciei, acusiūd aproape de trădare pe nisce oameni ca Ducele de Richelieu, al căruī admirabil și devotat patriotism nu va fi nici o-dată în destul lăudat. »

Considerațiuni generale asupra budgetului cheltuelilor

Comisia budgetară a stabilit cheltuelile pe exercițiul 1900—1901 la cifra de 238.229.413 lei.

Așa dar budgetul nostru a ajuns la o cifră mai mult de cît îndoită în 20 de ani.

Această progresiune e una din cele mai mari printre bugetele celorlalte State.

Sporirea veniturilor în așa proporție e o dovadă înbucurătoare de avîntul bogăției publice.

Intrebuițarea însă a acestor resurse nu poate fi ferită de critici, căci biurocrația, mai mult de cît serviciile productive, a absorbit cea mai mare parte a sporului resurselor noastre.

O repede privire a bugetelor de cheltueli ale diteritelor serviciilor de acum 20 de ani și pînă azi, ne poate deja în-tări în această credință.

Dăm aci cifrele comparative ale bugetelor 1880—1881 și 1899—1900:

	1880 — 1881	1899 — 1900
Datoria publică	46.736.202	85.757.479
Război	24.788.879	45.930.325
Culte	10.385.587	28.468.709
Finance	11.475.198	27.421.167
Interne	9.212.267	18.552.465
Lucrări publice	7.803.334	5.682.070
Justiție	4.213.722	6.698.216
Domenii	—	7.139.490
Externe	1.468.363	1.796.660
Consiliul de miniștri	30.248	71.300
Total	116.113.802	227.517.881

Voiu căuta însă să arăt în mod mai convingător de ce ipertrofiie biurocratică suferă budgetul nostru.

Pentru aceasta, voiu publica, mai întâiu, un tablou de cheltuelile de personal ale budgetului 1899—1900.

**Tablou de cheltuelile de personal ale budgetului
1899 — 1900**

Ministerul de resbel	18.821.980
" " finance	5.980.740
" " culte	13.700.868
" " interne	11.364.082
" " lucrări publice	1.847.030
" " justiție	6.233.796
" " domenii	3.121.500
" " externe	914.640
Consiliul de miniștri	<u>32.760</u>
	62.017.376

Așa dar, din un budget de 228.805.000, cheltuim:

85.757.479 lei pentru datoria publică;
62.017.376 " " personal;
81.031.624 " " serviciile publice propriu zise.

Această proporție este aproape aceea a uneia din țările cele mai biurocratice din lume, Franța, unde totuși partea aferentă personalului e și mai mare ca la noi.

Iată cum se împart chetuelile Franței în budgetul anului 1896:

1.255.000.000 datoria publică;
1.200.000.000 personal;
1.045.000.000 servicii publice propriu zise.

Ori-cum ar fi, cheltuelile de personal sunt, la noi, exagerate, mai ales dacă ținem seamă că în cifra privitoare la personal nu sunt coprinse cheltuelile de biurou, chiriile și alte cheltueli mărunte cari sunt complimentul necesar al sacrificiilor ce facem pentru personal.

Dacă pentru aceste cheltueli afectăm încă 10 milioane, abia ne rămîn vre-o 70 milioane pentru îndestularea serviciilor propriu zise.

Cu această minimă resursă trebuie să plătim trupa, echipamentul, munițiunile, hrana armatei. Tot de aci plătim personalul de muncitori și materialul cu care se execută lucrările publice, asemenea și materia primă și fabricațiunea monopolurilor. Suma enormă ce o cheltuim pentru personal e merită numai să pue în mișcare personalul de lucrători care utilizează materialul și face cu adevărat lucrările de folos.

De aceia, ținta noastră a fost de a realiza cât mai multe economii de la personal. Aceasta trebuie să fie și preocuparea noastră de căpetenie în viitor, căci o prefacere radicală a sistemului nostru de administrație nu se poate realiza dintr'o dată.

Călăuziți de acest gând, am voit înainte de toate să punem pentru viitor o stavilă risipei. Și fiind că cheltuelile cele mai puțin justificate sunt în genere acelea cari izvorăsc din propunerile pornite din inițiativă parlamentară, am socotit că este înțelept a îngreuna execuțiul acestui drept de inițiativă. Nu este exagerat a spune că peste 15 milioane anual apasă asupra budgetului de pe urma construcțiunilor de căi ferate și a înființărilor de școli, recompense naționale, etc., datorite inițiativei parlamentare.

Pentru aceste cuvinte, am avut onoarea de a presinta, împreună cu 33 colegi din Cameră, o propunere pentru modificarea regulamentului Adunării deputaților.

În urma acestei propuneri, votată de Cameră în ședința de la 10 Martie curent, articolul 43 al regulamentului Adunării a fost modificat ast-fel :

« Art. 43. Șapte deputați pot presinta Adunării deputaților ori-ce proiect de lege sau propunere.

« Ori-ce proiect de lege, propunere sau amendament, care atrage după sine o cheltuială oare care, trebuie să creeze și un venit din impozit pentru acoperirea acelei cheltueli.

« Propunerile și proiectele de lege se comunică, fără discuțiune prealabilă, guvernului și secțiunilor; apoi, conform regulamentului, merg la comitetul delegaților. Acesta 'și face raportul asupra lor. El este încă dator, cînd o propunere a fost admisă de majoritatea secțiunilor și cînd este de natură a deveni proiect de lege, să'î dea această formă. »

Aceasta privește, însă, viitorul.

Cît pentru present, nu ne era permis, în împrejurările prin cari trecem, să continuăm a face pentru biurocrația noastră sacrificiile ce le-am făcut pînă aci.

Cu toate că de 10 ani s'a afirmat necontentit, de persoanele cele mai autorizate în materie financiară, că este imposibil a se face economii, totuși comisia bugetară a isbutit să realizeze circa 3 milioane și jumătate economii numai la personal.

Sacrificiul pe care l-am impus corpului nostru de funcționari este cu atît mai însemnat cu cît, prin noua taxă de 5% asupra salariului slujbașilor, s'a mai tăiat încă 4 milioane din apunamente.

Am redus dar lefurile, prin bugetul ce avem onoare a supune aprobării d-voastre, cu aproape 7 milioane și jum.

Cele 3 milionane și jumătate, economii de personal, le calculez aproximativ ast-fel:

Finanțe	280.000
Instrucțiune publică	400.000
Interne	240.000
Lucrări publice	400.000
Căi ferate	1.640.000
Justiție	302.000
Domenii	200.000
	<hr/>
	3.462.000

Economiile de material le putem evalua la circa de 1.500.000 de lei.

Putem, dar, prețui economiile la un total de circa 5.000.000 de lei.

Bine înțeles, nu vorbesc de cît de economiile permanente, iar nu de economii cum ar fi reducerea alocațiunei pentru îmbrăcăminte trupeî, cari nu sunt de cît amînări de cheltueli.

Specificarea economiilor se poate vedea mai amănunțit în capitolul următor și mai ales în expunerea de motive a bugetului special al fie-cărui departament.

INZESTRAREA DIFERITELOR SERVICII

Datoria publică

Budgetul datoriei publice e, în anul curgător 1899—1900, de lei 85.757.479, bani 56. Pentru exercițiul viitor, suntem nevoiți să înzestram acest budget cu o alocație de 92.772.092 lei, 36 bani, adică cu un spor de 7.014.612 lei, 80 bani.

Acest spor isvorăște din un adaus de 1.000.000 lei la subvențiunea dată de Stat casei pensiunilor civile, 300 000 lei la pensiunile militare și o adăugire de 5.714.612 lei, 60 bani, la anuitățile datoriei publice.

Pentru acoperirea datoriei flotante și plata cheltuelilor angajate, am fost nevoiți să contractăm un împrumut de 175.000.000 lei, care încarcă budgetul datoriei cu o anuitate nouă de 8.750.000 lei, și pentru anuitatea rentei școalei de la Brașov a trebuit să înscriem o alocație de 38 500 lei.

Pe de altă parte, anuitatea datoriei publice se micșorează cu lei 3 264.512, bani 12, prin stingerea împrumutului de lei 47.948.000, obligațiunii 5 %.

Diferența între acel spor și această reducere ne dă aproximativ suma de 5.714.612 lei.

Nu voiî insista dar asupra celorlalte urcări și scăderi cari se echilibrează, dînd încă un spor de 190.624 lei, cu care se împlinește exact cifra de 5.714.612 lei, cu care suntem nevoiți a spori anuitatea datoriei publice.

Ministerul de război

Cheltuelile ministerului de război s'au fixat pentru exercițiul 1900—1901 la cifra de 45.940.609 lei, adică cu un spor față de anul curent de 10.284 lei.

Această dotațiune, redusă anul acesta din cauza strimtorării financiare, e insuficientă pentru a preîntîmpina nevoile ordinare ale armatei și e disproporționat de o mică față de budgetul general al Statului și față de sacrificiile ce fac celelalte State pentru armată.

De oare-ce se obicinuește, în necunoștință de cauză, a se prețui ca exagerate sacrificiile ce facem pentru apărarea națională, cred util a arăta aci cota-parte din budgetele generale ale celorlalte țări europene, atribuită întreținerii armatei.

România.—Budget general 238.229.413. Budgetul armatei (armata de uscat și marină): 45.940.609. Față de budgetul general, budgetul ministerului de război reprezintă $\frac{1}{5}$.

Efectivul armatei permanente e de 59.067 oameni. Efectivul armatei permanente și al armatei cu schimbul: 118.222. Un soldat al armatei permanente costă 850 lei. Un soldat (fără distincție de armată, permanentă sau cu schimbul) costă 420 lei.

Francia.—Budget general (anul 1899): 3.404.563.000 franci. Budget al armatei (armata de uscat și marină): 953.096.510 franci. Raport față de budgetul total: $\frac{1}{3}$.

Efectivul armatei de uscat: 573.743 oameni. Efectivul marinei: 43.936 oameni. Un soldat costă 1.540 franci.

Anglia.—Budget general (anul 1899): 2.778.925.000 franci. Budget al armatei (marină și armata de uscat): 1.180.300.000 franci. Raport față de budgetul total: $\frac{1}{2}$.

Efectivul armatei permanente de uscat e de 233.675 oameni. Efectivul marinei: 109.217 oameni. Un soldat al celor două armate costă 3.440 lei.

Italia.—Budget total (1898): 1.696.791.355 lei. Budget al armatei: 385.308.429 lei. Raport față de budgetul total: $\frac{1}{4}$.

Efectiv al armatei de uscat: 255.589 oameni; efectiv al marinei: 24.621 oameni. Un soldat costă 1.370 lei.

Germania.—Budget total (1899): 1.943.163.000 lei. Budget al armatei: 972.874.961 lei. Raport față de budgetul total: $\frac{1}{2}$.

Efectiv al armatei de uscat: 591.507 oameni. Efectiv al marinei 25.953 oameni. Un soldat costă 1.570 lei.

Rusia. — Budget total : 4.715.197.938 lei. Budget al armatei : 1.151.081.678 lei. Raport față de budgetul total : $\frac{1}{4}$.

Efectiv al armatei de uscat : 896.000 oameni. Efectiv al marinei : 41.915 oameni. Un soldat costă 1.220 lei.

Precum se vede, nici una din aceste țări nu afectează apărării naționale mai puțin de $\frac{1}{3}$ din budgetul total, cât consacram noi pentru întreținerea armatei.

Se mai poate observa că cu aceeași cheltuială întreținem o armată proporțional mai însemnată și că un soldat ne costă mai puțin de cît costă pe cele-lalte state.

Aceasta se datorește sistemului nostru de trupe cu schimbul. Tot odată această considerație ne interzice să sperăm că vom putea micșora efectivul armatei permanente, fie prin reducerea contingentelor, fie prin reducerea anilor de serviciu.

Serviciul se îndeplinește la noi cu efective extrem de reduse, și anume : cu 86 oameni de companie, 137 de escadron și 77 de baterie montată ; pe cînd în Franța și Germania, unde regimentele sunt complet permanente și unde serviciile de garnisoană sunt mult mai reduse ca la noi, găsim efectivele următoare : în Germania, compania numără 150 oameni, escadronul 138, bateria montată 127 ; în Franța campania 125 oameni, escadronul 150 și bateria montată 180 oameni.

Precum se vede, avem abia 86 de oameni pentru a încadra companii pe picior de război de 250 oameni. Dar pe lângă aceasta, serviciu ca cel de pompieri, paza fruntariilor, a penitenciarelor, etc., cari în alte țări se îndeplinesc de corpuri speciale, la noi se îndeplinesc de armată.

Așa dar, economii serioase ca acelea ce pot rezulta din reduceri de efective sunt imposibile.

Pe de altă parte, însă, va trebui să facem, într'un viitor cît mai apropiat, însemnate sacrificii pentru prefacerea materialului de artilerie. Pe lângă că materialul actual e uzat, avem nevoie să înzestrăm armata cu tunuri cu tragere repede.

În fine, pentru echipament și munițiuni, va trebui să înzestrăm budgetul în mod mult mai larg, atît pentru a face față, prin resursele budgetare, tuturor nevoilor anuale, cît pentru a împlini golurile însemnate cari există, fiind-că în

patru ani d'arîndul s'a luat, în lipsă de alocații budgetare suficiente, din munițiile și din garnitura de război.

Cercetînd mai de aproape modul alcătuirii budgetului 1900—1901, constatăm că, afară de un spor neînsemnat de 10,284 lei, acest budget se prezintă, ca total, în aceleași condițiuni ca budgetul curent.

Dacă însă, ca cifră globală, budgetul acesta nu se deosebește de cel precedent, s'a în introdus simțitoare modificări în felul de dotațiune al diferitelor capite.

Incep cu sporurile.

La echipamentele trupelor am prevăzut un spor de 257.774 lei; la *materialul artileriei* un adaos de 630.000 lei, la *marină* 61.284 lei și la *remontă și furage* 226.496.

Capitolul *echipamentului* a fost sporit cu 257.774, și acest spor e încă insuficient. Acest capitol budgetar, neîndestulător dotat în budgetele precedente, obliga administrația războiului să se atingă de garnitura de război ori să recurgă pentru împlinirea nevoilor trupeii la resurse din împrumut.

Insuficiența în trecut a acestei dotațiuni e cu atît mai vădită cu cît pe lingă sporul ce'l prevedem anul acesta, mai beneficiem acum și de următoarea împrejurare: tariful îmbrăcămîntei fie-cărui om s'a redus anul acesta, prin noua convenție cu fabricile de postav, prin prețurile mai reduse ale pînzei și prin condițiunile mai avantajoase date la licitația pentru cizme, harnașament, etc. Prin aceste reduțiuni, un elev din școala de fiî de militari, de pildă, care costa 225 lei 45 b. nu mai costă acum de cît 198 lei.

Aceste împrejurări și sporul de 257.774 lei ne permit a înzestra acest capitol în mod satisfăcător, de și încă insuficient.

În anul acesta, din cauza stîmătorărei financiare, se vor păstra, prin reparațiuni, mai mult timp efectele de cazarmă și de serviciu și tot-odată s'a amănat confecția unor efecte, cum, de pildă, corturi mari, harnașamentul de schimb, etc. de cari nu e neapărată nevoie.

La materialul artileriei am prevăzut un spor de 630.000 pentru muniția consumată la tragerea anuală.

La remontă și furage sporul e de 226.496 lei fiind că finul

a costat mai mult și urcarea prețurilor se va resimți și anul acesta, căci aprovizionarea se face din Septembrie în Septembrie.

În fine, la *marină*, avem un spor de 61.284 lei, datorit faptului că avem 6 ofițeri noi de marină și că se adaogă cîți-va soldați la apărarea fluvială.

Precum se vede, nici unul din aceste sporuri nu rezultă din vre-o creațiune nouă. Ele satisfac nevoi la cari în anii trecuți se făcea față cu rentă, iar anul acesta cu economii rezultînd din cele-lalte capitole ale acestui budget.

Să vedem acum cari sunt economiile pe cari comisia bugetară, în înțelegere cu guvernul, le propune pentru exercițiul viitor.

Cele două reduceri de căpetenie s'au făcut la *școli* și la *corpurile de trupă*.

La *școli* s'a făcut o economie de 373.424 lei.

În genere, reducerile la școli s'au făcut fiind-că, pe de o parte, cadrele de ofițeri sunt aproape complete, iar pe de altă parte, s'a sporit într'un mod excesiv și contrariu reglementelor, numărul elevilor în școalele militare.

Ca dovadă, iată numărul ofițerilor cari au eșit din școalele militare în cei șapte ani ĩn urmă:

1893	121
1894	129
1895	126
1896	178
1897	141
1898	195
1899	180

Sporirea excesivă și nereglementară a numărului ofițerilor, înmulțirea împinsă pînă la ridicol a numărului generalilor și amiralilor, sporirea soldelor ofițerilor, pe cînd se goleaă, din cauză de lipsă de resurse, magazile armatei de îmbrăcăminte și de munițiuni, sunt fapte cari zugrăvesc în așa mod sistemul inaugurat în 1895 în cit ele mă scutesc de a'l mai califica.

Pentru a opri înmulțirea peste măsură de mare a ofițerilor, s'au făcut următoarele modificări:

La *școalele de fiți de militari* reglementul prevedea 400 elevi. În anii din urmă se sporise totuși numărul elevilor la 470. Noi l'am redus la 330, hotărînd ca, în anul acesta, să nu se admită elevi în clasa I din școala din Craiova.

La *școala de ofițeri* reglementul prevedea 200 de elevi. Această limită se întrecuse și se sporise numărul la 244. Pentru anul viilor am prevăzut 184.

Pentru a se ajunge la acest rezultat, se va lua dispoziția următoare: pînă aci se primeau în școală elevi din școalele civile ale Statului și elevi din școalele de fiți de militari.

De aci înainte nu se vor mai primi de cît elevi din școalele de fiți de militari.

La *școala de artilerie și geniu* erau 70 elevi. Reglementul nu admitea de cît 60. Noi am redus efectivul la 50.

La *corpurile de trupă* economia ce am realizat față de bugetul curent e de 578.124 lei.

Pentru a ajunge aci, s'a hotărît ca să se dea concedii pînă la 6 luni, și anume în infanterie pînă la $\frac{1}{2}$ din efectiv, și în cele-alte arme pînă la $\frac{1}{4}$ din efectiv.

Cele-alte reduceri sunt mai neînsemnate și se va vedea justificarea lor la bugetul special al ministerului de război.

Ministerul de finance

Bugetul de cheltueli al acestui minister, ast-fel cum 'l presintăm, e oglinda credincioasă a grelei noastre situațiuni budgetare.

Intr'un an cînd s'ar fi convenit ca să reducem bugetele de cheltueli ale tuturilor departamentelor, suntem nevoiți a presinta bugetul ministerului de finance cu un spor, față de anul trecut, de 3.355.725 lei, și acest spor nu înseamnă că n'am realizat și serioase economii.

Acelaș lucru se petrece mai la toate ministerele, dar anomalia pe care o semnalez e mai bătătoare la ochi cînd e vorba de ministerul de finance.

Cheltuelile acestui departament pentru 1900—1901 însumază cifra de 30.776.892 lei. Aceste cheltueli se ridicau în 1899—1900 la 27.421.167 lei.

Sporul cel mai însemnat, ce a trebuit să primim, e acela al primei de fabricațiune a zahărului.

În budgetul curent prima pentru zahăr nu figura de loc la ministerul de finanțe și era trecută la ministerul de domenii cu cifra minimă de 488.833 lei.

Ea a fost trecută acum la ministerul de finanțe. Evaluându-se această cheltuială în mod sincer și astfel în cât să nu avem a recurge, ca în trecut, la credite suplimentare, am stabilit o alocație de 2.400.000 lei. Această cifră e calculată pe o producțiune anuală de 15 milioane kilograme de zahăr. Avem dar, dintr'un singur condeiu, un spor la ministerul de finanțe de 2.400.000 lei.

O altă categorie de sporuri isvorăște din repercuțiunea automatică a impozitelor noi.

Iată care sunt, printre aceste sporuri, cele mai de căpetenie:

Cheltueli pentru înființarea monopolului hîrtiei de țigaretă	500.000
Retribuțiunea controlorilor la fabrici (mai ales din cauza taxei pe petrol).	60.600
Indemnissări pentru constatarea impozitelor și pentru agenții provisorii pe lingă fabrici	15.000
Remise perceptorilor; de și s'au redus remisele la unii perceptorii, totuși acest capitol a trebuit să fie sporit, mai ales că în anul curent el a fost insuficient dotat	500.000

Am mai fost nevoiți să admitem cîteva sporuri, printre care principalele sunt:

Restituiri de taxe de amenzi și oare-care alte sume rău încasate	12.000
Plata echipagiului serviciului fluvial, care se plătea cu rentă.	49.000
Materialul serviciului fluvial	175.000
Materiale de fabricație pentru fabrici, materiale de exploatare și saci pentru saline, materiale de lucru și exploatare pentru șantier	175.000
Retribuțiune și indemnissări de transport ale per-	

sonalului de urmărire de la serviciul exterior al regiei 142.320

Față de aceste adevărate, oare-cu-in obligatorii, sporul general al budgetului ministerului de finance ar fi fost și mai însemnat dacă nu realizam în acelaș timp toate economiile posibile.

Aceste economii, pe cari comisia budgetară, împreună cu d. ministru de finance, le-a săvârșit, rezultă mai ales din reduceri la personal și pot fi privite ca economii permanente.

Iată principalele reduceri realizate la personal :

Retribuțiunea personalului Camerei deputațiilor	14.984
Retribuțiunea personalului Curței de conturi	42.000
Retribuțiunea administratorilor financiari	38.400
Retribuțiunea personalului exterior al vămilor	32.160
Retribuțiunea personalului administrațiunei centrale a monopolurilor	20.400
Retribuțiunea personalului manufacturilor de tutun și fabricei de chibrituri	15.240
Retribuțiunea personalului de la saline	10.000
Indemnșări de transport, delegațiunii și însărcinări în serviciul general al regiei	45.000
Retribuțiunea personalului inspectoratului și al comandei vaselor	74.280
Retribuțiunea personalului șantierului de la Severin	18.840
Pe lângă aceste economii s'a'u mai realizat și următoarele :	
Prin desființarea scoalei speciale de finance	16.000
Hirtie pentru fabricația timbrelor fiscale	10.000
Inlocuirii, reparațiunii și întreținerii de mașine, construcțiunii, îmbunătățirii, achizițiunii de terenuri, sondagii și studii privitoare la gismentele de sare	30.000
Prime pentru contrabande	11.000
Material la serviciul fluvial	20.090
Zecimi cuvenite comunelor urbane din vânzarea chibriturilor și cărților de joc	80.000
Materialul fabricei de pulbere de la Lăculețe	195.500

Ministerul cultelor și instrucțiunii publice

Budgetul acestui departament apasă asupra budgetului general al Statului cu o alocație la cheltueli de 29.895.777 lei.

Această sarcină e doboritoare pentru budgetul nostru ; cu deosebire ea e îngrijitoare prin progresiunea înspăimântătoare urmată de cheltuelile ministerului instrucțiunii publice.

În budgetele celor-alte State, cele două sarcini mai grele sunt acelea ale datoriei publice și ale ministerului de război.

La noi, dacă comparăm progresiunea timp de 20 de ani a budgetelor datoriei publice, ministerului de război și ministerului instrucțiunii publice, găsim următoarele cifre :

	1880—1881	1899—1900
Datoria publică	46.736.202	85.757.479
Război	24.788.879	45.930.325
Instrucțiunea publică	10.235.587	28.468.709

Așa dar, nici budgetul datoriei publice, nici budgetul ministerului de război n'au ajuns să se înduociască în 20 de ani.

Budgetul ministerului instrucțiunii publice, însă, s'a întreit aproape în acest timp.

Sacrificiile nepotrivite ce facem pentru ministerul instrucțiunii publice ar fi încă tolerabile, dacă ele ar fi reprezentate prin o contra-parte utilă țării.

Dacă, de pildă, am desvolta în mod egal budgetele ministerelor de război și de lucrări publice, ori budgetul agriculturii, comerțului și industriei, am avea în schimb o sporire a forțelor noastre militare, ori o creștere a puterilor noastre de producțiune.

În schimbul, însă, a urcării budgetului instrucțiunii publice, avem o scădere a nivelului cultural al țării.

Chiar fără a cerceta roadele învățămîntului nostru public, se pricepe că desvoltarea budgetului școalelor putea să ne dea un învățămînt mai extensiv, nu însă o cultură mai solidă ; căci în 20 de ani s'a putut întrei numărul școalelor, nu s'a putut însă forma educatorii cu aceeași repeziune.

E de ajuns, spre a învedera temeinicia acestor adevăruri, să aruncăm o privire asupra stărei noastre culturale.

Eminescu constata, încă de acum 17 ani, că toți cei cu o puternică cultură clasică, începînd cu Cipariu și Cihac, n'au eșit din școalele noastre. Și astăzi sutele de tineri cari merg în străinătate sunt o protestare brutală în contra școalelor noastre. La noi, marea majoritate a absolvenților facultăței de litere nu capătă altă însușire de cît aceea a înșirării negramaticale de vorbe. Studiul desinteresat al antichității s'a prefăcut într'o meserie lucrativă, avînd drept singură țintă ocuparea unei catedre sau a unui loc de judecător de ocol, sau de medic de plasă. Școala clasică, în loc de a produce elementele de elită, menite prin cultura lor a stăpîni spiritul public, nu mai produc de cît o miserabilă vegetațiune bugetară.

Învățămîntul extensiv a avut drept urmare superficialitatea. Clasicismul, abătut de la menirea lui educativă și înălțătoare, în loc d'a fi mărginit la elementele de elită, —pentru acestea însă studiul antichității trebuind să fie deplin—nu mai e de cît o pregătire pentru funcționarism, și, așa fiind, nu mai dă de cît o spoială literară.

Spoială și funcționarism, iată cele două rele cari decurg de pe urma actualului nostru învățămînt. Și—lucru de necrezut—aceste două rele, cu urmări sociale amenințătoare pentru Stat, sunt opera săvîrșită că buna știință însuși de Stat, mulțumită unei abateri de la regimul școlar în ființă în toate țările din Europa—afară de Grecia—vrea să vorbească de gratuitatea învățămîntului secundar și superior.

Budgetul Franciei pe 1900 prevede o alocație pentru licee de 36 milioane franci. Din această sumă 19 milioane sunt plătite de familiile elevilor, 15.500.000 lei de Stat și 1.500 000 lei de județe și comune.

La noi Statul singur plătește și pentru bogați și pentru săraci învățămîntul secundar. De asemenea el plătește integral costul învățămîntului universitar.

Dar cestiunea merită să nu fie discutată numai din punctul de vedere bugetar. Urmările sociale ale sistemului

gratuității sunt și mai vătămătoare de cît consecințele financiare.

Vechiul cuvînt că «Romînul se naște bursier, trăește funcționar și moare pensionar» n'ar fi putut căpăta tăria de adevăr a unei axiome *naționale*, dacă învățămîntul secundar și superior nu era gratuit.

Ce voiți să facă tinărul venit din fundul unui sat, sărac, bogat numai de idealuri mărețe, înflăcărat de mirajul unor strălucitoare perspective?

El intră în Universitate și, în acelaș timp, el intră și în slujbă. Ocupația de copist la minister îi va răpi trei sferturi din vreme și 'i va stoarce forțele intelectuale, făcîndu-l, mai curînd saū mai tîrziu, impropriu studiilor înalte.

Studentul funcționar — care însumează aproape trei sferturi din populația universitară — nu poate fi de cît un pseudo-student.

Pentru nenorocitul care pășește pe calea pe care îl îndrumază Statul, nu pot rezulta de cît amărăciuni. Pentru societate rezultă numai un spor de elemente birocratice și un plus de superficialitate culturală. Și toate aceste neajunsuri n'ar exista prin ele însuși. Statul însă le dă ființă, le întreține, le hrănește cu sacrificii ce apasă greū asupra bugetului.

Acest regim școlar, de ale cărui rele toți ne dăm seamă, fără a avea curagiul să dăm pe față leacul, a creat ceea ce se obișnuiește a se numi: proletariatul intelectual.

Proletarul intelectual e o plagă, ori_unde el s'ar afla. Franția, chiar fără învățămînt gratuit, suferă încă de o enormă armată de proletari intelectuali.

Cîtă deosebire există însă între acești proletari ai Franției și între sutele de postulanți de slujbe de la noi, se poate vedea din cele ce un scriitor, cu drept cuvînt remarcat de cîți-va ani în Franția, d. Henry Béranger, a publicat de curînd în *Revue des Revues*: «Proletarii intelectuali, zice el, sînt niște oameni cari s'au născut săraci, fi de țărani, de lucrători, de mici amploiați saū de înalți funcționari fără avere; oameni cari sînt sîrguitori, inteligenți, cari au dobîndit o știință însemnată (la noi nici atît) prin muncă și privațiuni;

oamenii cari cer să intre în cadrele sociale cu beneficiul gradelor universitare; oameni, în sfârșit, cari nu sînt nici boemi, nici refractari, nici declassați, ci, din potrivă, înregimentați, supuși aspiranței la burghesie și cari sfîrșesc prin a fi candidați ai foamei. Aceștia sînt proletarii intelectuali. Ei au cerut de la instrucția lor să-i hrănească și instrucția nu 'i-a hrănit. »

Nu 'i-a hrănit instrucția, fiind că nu putea să-i hrănească. De aceea s'a căutat a se pune stavile năvălirii lor în școale. S'a părut că nu e destul ca învățămîntul secundar și superior să nu fie plătit. D. Spulier, fostul ministru de instrucțiune publică al Franciei republicane, a restrîns chiar numărul burselor, grație cărora săracii meritoși capătă gratuitatea învățămîntului.

Fără a avea gratuitatea, Francia posedă acea nenumărată legiune de flămînzii, cari, cel puțin în majoritate, cum spune Béranger, « nu sînt nici boemi, nici refractari, nici declassați, » ci sirguitorii, inteligenți și inzestrați cu o știință însemnată. La noi, însă, superficialitatea înlocuește știința; la noi mai toți fug de muncă și aleargă după slujbă.

Proletarii noștri intelectuali alcătuiesc ast-fel elementele anarhice: demagogii revoluționarii și literații ratați cari, atît asupra politicei, cît și asupra literaturii, vor întipări, tot mai cu putere, pecetia existenței lor amărîte.

Cu jelaniile lor necurmăte, ei contribue la deprimarea spiritului public și la slăbirea energiei naționale.

Și proletariatul acesta tinde să coprindă în el elemente din ce în ce mai numeroase și din ambele-sexe.

Pe lingă proletariatul bărbaților, amenință să se adauge și acela al femeilor. Ast-fel, la Universitatea noastră, numărul studentelor se urcă aproape la două sute. Acum un an nu erau nici o sută două-zeci.

În fie-care an năvălesc elemente noi, mai mult sau mai puțin doritoare de cultură, toate însă gonind o slujbă a Statului. Mai anii trecuți, pentru patru catedre de institutoare s'a'u presintat la concurs două sute patru-zeci de candidate, toate titrate.

Îmulțindu-se tot mai mult concurenții lor, recrutați chiar

și printre absolvenții școalelor profesionale, cari și aceștia rîvnesc tot după slujbe, proletarii noștri, rod al învățămîntului gratuit, vor fi siliți, spre a-și ține viața de azi pe mîine, să alerge la toate expedientele mai mult sau mai puțin ertate de morală și de codul penal.

Să-mi fie dar îngăduit a denunța ca o primejdie națională această nesăbuită alcătuire a învățămîntului nostru public, care sleiește puterile noastre financiare spre a săvîrși o operă antisocială.

În afară de aceste rele, sistemul pe care se întemeiază școala noastră mai are o lipsă, care face și mai primejdi-oasă gratuitatea învățămîntului secundar și superior.

Școala modernă, dar în deosebi școala noastră, e lipsită de temelia educației morale. În ultimele vremuri s'a scris atît de mult asupra acestei cestiuni, mai ales în Franța, în cît regenerarea școlii a devenit una din preocupările de căpetenie ale pedagogilor ca și ale oamenilor de Stat.

La un congres, ținut la Nantes, fostul ministru radical frances, d. Léon Bourgeois, zicea: « Instrucția universală nu e nimic dacă educația morală și civică nu vine să o fecundeze... Toate revisuirile de Constituție vor fi zadarnice, cîtă vreme revisuirea constituției intelectuale și morale a fiecărui dintre noi nu va fi implinită. »

Și, în adevăr, școala lipsită de reazăm moral ținteste la rezultate d'adrechtul opuse celor ce ar trebui să dea. Mulțumită numeroaselor studii făcute asupra acestei cestiuni, astăzi se știe de toată lumea cultă că școala noastră contribuie la sporirea numărului criminalilor, căci instrucția înarmează mai puternic întru cele bune pe omul moral, dar și întru cele rele pe omul nărăvit din fire.

O școală numai cu instrucție și fără educație la temelie nu este de cît o stațiune pe drumul pușcăriei.

Croită pe acest tipar, școala noastră a ajuns un mediu primejdios pentru tineretul nostru. Nu vrea să tăgăduesc meritele multora din membrii corpului nostru didactic. Mi-e permis însă să constat că numai la noi se văd profesori numiți în universitate în urma unor concursuri cari dau tot-d'auna loc la scandaluri, dîndu-se la polemici desonorante

cu elevii și colegii lor și nevenind cu săptămânile la cursuri. De n'ar fi de cît faptul de a nu'și preda neștiința, răul n'ar fi mare. Ceea ce e vătămător e pilda de lipsă de conștiință care se întipărește în mințile fragede ca în o ceară moale. Sînt profesori cari își primesc apunțamentele fără a'și face datoria; sînt examinatori cari trebuie aduși cu birja de studenți la examene; sînt comisii examinatoare pentru a căror constituire trec luni întregi; sînt recomandații cari asupra juriilor au efecte miraculoase și asupra tineretului au efectul de a înrădăcina credința că prin protecție poți ajunge la toate.

Așa fiind, ne este oare permis să continuăm a face sacrificii peste puterile noastre spre a întreține un regim școlar care nu mai are în favoarea lui de cît argumentul răsufat al învățămîntului democratic?

Dar gratuitatea nu e de loc democratică. Demagogică, poate. Anti-democratică însă, de sigur.

E în adevăr straniu de ce se împodobi cu o pretinsă dragoste de popor sacrificiile ce se cer țaranului pentru ca, din produsul căilor de comunicație, să întreție în școală un număr mic de privilegiați, dintre cari unii sînt bogați și mulți sînt streini.

De aceea nădăjduesc că oborirea gratuității va deveni una din revendicările clasei țărănești, care, în schimbul acestei salutare reforme, ar putea căpăta o ușurare a dărilor.

Negreșit, pricep că, pentru un interes superior, Statul să abată toate barierele fiscale înaintea celor săraci și tot odată meritoși. În folosul adevăratei culturii înalte e o datorie ca, bogat sau sărac, să contribue pentru ca elementelor de valoare să se dea învățămîntul grătuit prin dispense, ba chiar învățămîntul subvenționat, prin acordare de burse.

Așa dar, învățămînt primar cît de întins, grătuit pentru toți, pentru că se dă la toți. Mai departe, înlesniri cît de mari pentru intrarea în școlile profesionale, menite a crește elemente productive. Învățămîntul clasic și modern, însă, rezervat elementelor de elită.

Acestea îmi par a fi principiile generale ce ar trebui să

predomnească în organizarea învățămîntului nostru. Dar aceste principii nu sîi puteau găsi aplicația în bugetul acesta.

Nădăjduesc că cestiunea reorganizării învățămîntului secundar și superior, de care e sesizat Parlamentul, va fi o ocașie pentru a schimba radical direcțiunea ce predomină azi în învățămînt.

Pe cită vreme însă dăinuște starea actuală de lucruri, nu ne putem aștepta de cit la o lățire a răului și la o sporire automată a bugetului instrucțiunii publice.

Cu tot dorul comisiei bugetare de a realiza economii, reducerile aũ tost neînsemnate și aũ fost covișite de sporurile impuse de legile ce privesc regimul nostru școlar.

E drept că sporul cel mare, ce l constatăm în capitolul instrucțiunii publice, spor de 1.427.068, e datorit trecerii școalelor profesionale de la ministerul domeniilor la ministerul cultelor. Școlile profesionale ne costă 1.425.710 lei, ast-fel că sporul real al bugetului instrucțiunii publice, față de acelaș budget pentru anul curent, e numai de 2.358.

Dacă acest spor n'a fost depășit, cauza e că am reușit a realiza cite-va mici economii :

În *administrația centrală* s'a redus personalul tehnic și s'aũ suprimat sub-directorii.

La *serviciul de inspecțiune* s'aũ micșorat diurnele inspectorilor, s'a suprimat revisorul școlar al Capitalei.

La *materialul școalelor* s'a micșorat subvenția dată Academiei.

La *învățămîntul pedagogic* s'aũ micșorat sumele acordate pentru îmbrăcămîntea internilor și unele fonduri de întreținerea școalelor. O economie mai mare s'a făcut prin reducerea diurnelor directorilor, prin suprimarea supraveghetorilor și prin micșorarea sucursalelor clasei I divisionare.

La *seminare* avem un minus datorit micșorării unora din alocațiunile de întreținere ale internatelor.

La *învățămîntul superior* avem o economie de 223.000 lei, dobîndită prin suprimarea sporului de lefi de la profesorii universitari, prevăzut de lege, și din mici reduceri de la personalul și materialul institutelor și laboratorilor.

Cele-lalte reduceri sunt neînsemnate.

Toate aceste economii au fost însă compensate prin sporuri impuse de lege.

Așa, la *învățământul primar*, avem un spor de 140.000 lei, datorit nouilor creațiuni făcute în anul trecut și nouilor termene de gradatie, conform legii.

La *învățământul secundar* avem un spor destul de însemnat, datorit aplicării legii învățământului.

La *învățământul profesional* avem un spor de 76.000 lei, impus prin noi termene de gradatie și prin completarea catedrelor de la școlile profesionale, cari fuseseră înființate în anii trecuți.

În fine, avem la material cite-va sporuri, pe cari nu le-am putut evita, fără a ne expune, ca în trecut, la necesitatea de a deschide credite suplimentare.

Precum se vede, reducerile sunt de așa natură în cât nu putem spera să împingem mai departe economiile. În schimb, însă sporurile cresc în mod automatic și vor primejdiu budgetul, dacă nu le vom pune o stavilă prin modificarea legii învățământului.

Ministerul de interne

Am evaluat cheltuelile ministerului de interne la cifra de 19.138.890 lei, adică cu un spor de 586.495 lei, față de evaluările pentru exercițiul 1899—1900.

Acest spor se datorește reînființării jandarmeriei, pe jumătate suprimate de guvernul precedent.

Excelentele roade ce a dat această instituțiune au împedat pe partidul liberal să desființeze de tot gendarmeria, cu toate angajamentele ce luase în opoziție de a o suprima cu desăvârșire. Mai mult; chiar în contra reducerii jandarmeriei au protestat prin rapoarte către ministerul de interne unii din prefectii guvernului trecut.

Agitațiunile socialiste din primă-vara anului 1899 au contribuit la hotărîrea guvernului de a reintregi jandarmeria.

Capitolul jandarmeriei a fost dar sporit cu 795.255 lei.

Totalul budgetului ministerului de interne nu s'a mărit însă de cât cu 586.495 lei.

Aceasta se datorește faptului că am putut realiza economii în sumă de 208.760 lei.

Una din principalele economii ce am putut săvârși a fost aceea a reducerii diurnelor prefectilor.

Am dobândit prin această măsură o disponibilitate de 94.000 lei.

Dacă n'am realizat, la acest departament, economii mai însemnate, cauza e că aproape jumătate, anume 8.219.909 lei, din bugetul acestui minister privește administrațiunea postelor și telegrafelor, a cărui personal nu poate fi micșorat nici redus, ca apunamente.

Direcția sanitară e și ea înzestrată cu o alocație ireductibilă de 2.192.076. Nu s'ar putea micșora această înzestrare fără a se primejdui sănătatea publică și fără a se expune țara la pagube însemnate de pe urma reducerii serviciului veterinar.

Ministerul de lucrări publice

Bugetul acestui minister pe anul 1900—1901 se presintă cu un minus de 887.070 lei, față cu bugetul anului trecut.

Acest minus rezultă din trei modificări importante aduse de d. ministru de lucrări publice și din economiile făcute asupra petrișului, întrebuițind pentru anul curent aprovizionările de petriș existente.

Modificările introduse de d. ministru de lucrări publice sunt:

- 1) Noua organizație a corpului de poduri și șosele;
- 2) Modificarea regulamentului corpului tehnic în ceea ce privesce diurnele;
- 3) Reducerea subvențiilor date de minister către comune pentru șoselele care traversează comunele.

Să vedem, pe scurt, în ce se resumă modificările și economiile realizate.

1. Noua organizație a corpului de poduri și șosele

Corpul de poduri și șosele se compune din:

- a) *Consiliul tehnic superior*, compus din 1 președinte, 8

membri și 8 funcționari, era însărcinat cu examinarea tuturor proiectelor și studiilor ce se prezintă ministerului;

b) *Serviciul de studii și construcțiuni*, care se compunea din un serviciu central, trecut în buget cu suma de 160.000 lei și din un serviciu exterior, care era mai tot plătit din credite extraordinare.

Acest serviciu era însărcinat cu studiul proiectelor importante și cu supraveghierea lucrărilor mari;

c) *Circumscripțiile*, erau în număr de zece, absolut independente una de alta și direct puse sub autoritatea ministerului; ele aveau, pe lângă întreținerea șoselelor, și studiul proiectelor de mai mică importanță.

Această stare de lucruri prezintă mari neajunsuri, căci în lucrări nu era nici o unitate de vederi; circumscripțiile nu aveau vre-un control și nici o supraveghere; în fine, atribuțiile fiecărei părți nu erau bine determinate și nu erau de loc observate.

Prin noua organizare serviciul de studii ia atribuțiunile unui serviciu central, al cărui serviciu exterior vor fi circumscripțiile. Serviciul central va avea studiul și supravegherea tuturor proiectelor, controlul întreținerii șoselelor; iar circumscripțiile vor avea numai întreținerea șoselelor.

Această dispoziție permite reducerea personalului din circumscripții, care dă o economie de 208.200 lei; iar, pe de altă parte, proiectele fiind mai bine studiate, sarcina consiliului tehnic va fi mai ușoară și, dar, numărul membrilor lui s'a redus de la 8 la 6.

2. *Modificarea regulamentului corpului tehnic*

Vechiul regulament prevedea diurne fixe lunare și funcționarul considera diurna ca un adaus la leafă și nu o mai întrebuița la inspectarea lucrărilor. Această dispozițiune a fost schimbată, prevăzându-se diurne pe zilele de deplasare și fixându-se un maximum de atins pe lună. Sopotind că toată rețeaua de șosele va fi inspectată de două ori pe lună în toată întinderea ei, s'a ajuns la o economie de 60.000 lei asupra sumei prevăzută în bugetul anului trecut.

3. Subvențiunile date comunelor

Aceste subvențiuni se dau comunelor de ministerul de lucrări publice pentru părțile de șosele ce străbat comunele. Observându-se că mai toate comunele transformă șoselele în străde și că nu toate comunele au asemenea subvențiuni, am tăiat aceste subvențiuni la toate comunele, lăsînd numai o parte din subvenție, pentru București și Iași.

Această dispoziție dă o economie de 235.000 lei.

In resumat, avem următoarele reduceri și schimbări:

	<u>Plus</u>	<u>Minus</u>
Art. 1. Retribuțiunea personalului administrațiunii centrale și a oamenilor de serviciu	—	3.720
Art. 3. Spese de cancelarie, imprimate, luminat, încălzit, etc.	—	7.000
Art. 4. Chiria localului ministerului	—	7.500
Art. 5. Retribuțiunea personalului inginerilor și conductorilor Statului	—	86.880
In acest articol s'a pus, după cererea comisiunii budgetare, și statul personalului serviciului de studii, trecîndu-l ca serviciu central, de aceea economia nu se arată de cît de 86.880, în realitate este de 208.200 lei.		
Art. 6. Retribuția personalului suplimentar, înaintări și îndemnisări de disponibilitate, conform legii corpului tehnic	24.000	—
Art. 7. Spese de cancelarie, imprimate, chirii de localuri, încălzit, luminat, etc. Aci iar avem un spor prin adăugirea în acest articol de lucrările similare din serviciul de studii	3.000	—
Art. 8. Cheltueli de transport și diurne	—	40.000
La acest articol iar economia este de		
Report	27.000	145.100

	Plus	Minus
Report	27.000	145.100
60.000 lei, însă vine scăzută prin faptul că a intrat și serviciul de studii.		
Art. 9. Stipendii și ajutoare în străinătate la elevi	—	2.000
Art. 10. Retribuția personalului școlii de poduri și șosele	5.400	—
Adaus provenit din crearea unui nou profesor.		
Art. 11. Nutrimentul elevilor, luminat, încălzit, etc.	—	14.500
Art. 12. Colecții de modele și aparate la școala de poduri și șosele	—	—
Art. 13. Instalațiune de lumină electrică la școala de poduri și șosele. Se plătește în rate; aceasta este a doua rată, mai fiind una pentru anul viitor	7.600	—
Art. 14. Salariile cantonierilor, picherilor podari etc.	—	10.000
Salariul a două podari de pe riul Prut, trecuți în articolul 14 și, prin urmare, suprimați din vechiul budget	—	1.560
Art. 15. Personalul atelierului podurilor, de fer din Bacău	—	—
Art. 16. Școala de ferărie din Bacău	6.000	—
Art. 17. Pietriș și piatră sfărâmată pentru șosele, economia rezultând din întrebu- ințarea rezervelor	—	625.000
Art. 18. Plantațiuni și pepiniere	—	—
Art. 18. Construcțiunile de poduri și șosele pe căi județene; acest articol din ve- chiul budget s'a suprimat	—	20.000
Art. 19. Lucrări de reparații, construcții, cantoane, poduri, etc.	275.000	—
Art. 21. Intreținerea căilor naționale în comuna București	—	95.000
Report	321.000	913.160

	<u>Plus</u>	<u>Minus</u>
Report	321.000	913.160
Art. 22. Intreținerea căilor naționale în comuna Iași	—	20.000
Art. 23. Intreținerea căilor naționale în comunele din țară	—	140.000
Art. 24. Intreținerea căilor naționale din prejurul Capitalei, conform legii din 1895	—	—
Art. 25. Personal de studii și construcțiuni. Acest articol a fost descompus și nu s'a lăsat de cit 20.000 din 160.000, pentru studii și sondage; deci avem 140.000 trecute la economii	—	140.000
Art. 26. Cheltueli de telegraf	—	—
Art. 27. Cheltueli diverse și neprevăzute	5.090	—
Art. 28. Cheltueli de procedură și procose	—	—
Total	<u>326.090</u>	<u>1.213.160</u>
Totalul economiei	887.070 lei	

Budgetul căilor ferate romine

De și budgetul căilor ferate nu e trecut în budgetul general de cheltueli, ci numai la venituri, cu cifra venitului net, totuși, de oare-ce s'aū introdus însemnate modificări la cheltuelile căilor ferate, arăt aci în ce constau acele modificări.

Budgetul C. F. R. pentru anul 1900 — 1901 se presintă ast-fel :

Venituri	{	din exploatarea C. F. R.	60.854.520
		» » dokurilor	1.704.500
		» » S. M. R.	<u>3.060.500</u>
		Total lei	65.619.520
Cheltueli	{	din exploatarea C. F. R.	38.916.337
		» » dokurilor	1.133.780
		» » S. M. R.	<u>3.008.338</u>
		Total lei	43.058.538

Dacă din diferența de 22.560.982 scădem 1% din venitul brut al exploatarei C. F. R., 608.545 lei pentru fondul de rezervă, avem suma de 21.952,437, care este venitul net.

Această sumă este cu 5.448.942 lei mai mare de cît cea votată pentru anul 1900. Această diferență rezultă din economiile făcute asupra personalului, din tăerea diurnelor fixe prin aplicarea noului regulament, din reducerea indemnisișrilor de chirie și din economii asupra furniturilor de material.

Analisînd acest budget, constatăm în resumat :

A. *Venituri*.—La venituri s'a prevăzut 3.500.000 mai mult, prin aplicare de noi tarife, de cît în budgetul anului trecut ; iar venitul serviciului maritim s'a scăzut cu 43 259 lei, din cauza suprimării curselor din Archipelag al vaporului Medea, cari nu erau de nici un folos.

B. *Cheltuieli*.—Restul sporului de 5.448.942 — 3.500.000 = 1.948.942, indicat mai sus, a fost cîștigat prin economii.

Aceste economii sunt după ordinea lor de importanță :

1) *Apuntamentele personalului*.

Personalul C. F. R. se poate clasa în două mari categorii :

a) Personalul definitiv, și b) personalul auxiliar cu lucrători permanenți și auxiliari.

Pentru a răspunde unei dorințe generale, s'a trecut din categoria b în categoria a un însemnat personal, 1.140.695 lei.

Aci, la aceste două articole, art. 1 și 2 din budget, s'a făcut economia cea mai mare în sumă de 600.648 lei. Această economie s'a făcut trecînd la pensie pe toți funcționarii cari legalmente puteau fi puși la pensie, cari aveau orî 25 ani de serviciu, orî 54 ani ca vîrstă, și ale căror funcțiuni erau recunoscute sau ca inutile, sau ca putînd fi îndeplinite de alți slujbași cu o leafă mai mică.

Prin aceasta s'a procedat conform legei și, pe viitor, se vor putea aduce noi economii, însă într'un mod treptat și dispunînd de vreme pentru aplicarea acestui sistem.

În această sumă de 600.648 lei economii, intră cu 46.000 lei economia realizată prin suprimarea curselor vaporului Medea.

2) *Indemnisațiul de chirie* Aci avem o economie de 297.598 lei.

Pînă acum toți funcționarii definitivii ai căilor ferate aveau ca indemnitate de chirie pe an o sumă egală cu de două ori și jumătate leafa lor pe o lună.

D. ministru de lucrări publice a decis ca, pe viitor, funcționarii, avînd pînă la 400 lei exclusiv, vor avea pe an ca indemnitate de chirie o sumă egală cu de două ori leafa lor pe lună, fără ca această sumă să poată trece peste 600 lei; iar funcționarii avînd de la 400 lei inclusiv în sus, nu vor avea de cît o sumă egală cu leafa pe o lună și jumătate. Prin această dispoziție s'a realizat o economie de 293.598 lei. Iar suma de 815.000 lei, care e trecută în buget pentru indemnizări de chirie, se repartizează ast-fel: Funcționarilor superiori, avînd mai mult de 400 lei leafă inclusiv, le vine 158 325 lei, iar restul de 656.675 este pentru funcționarii inferiori.

3) *Procurarea de materiale pentru exploatarea liniilor, dockurilor și navigațiunii.*

La acest capitol avem o economie de 210.387 lei, care provine în cea mai mare parte din suprimarea trenurilor fiind recunoscute ca neproductive și puțin necesare. Această sumă s'a luat cu minimum de economie, căci calculele au dat, prin suprimarea trenurilor, cifre mult mai însemnate. Așa dar, e posibil ca la acest articol să avem surprize plăcute. Tot în acest articol intră, pentru o sumă de aproximativ 40.000 lei, economia realizată prin reducerea alocățiunii speselor de furnituri de birou, cari de la 1 leu 50 bani, pe lună de funcționar, s'a redus la 2 lei pe trimestru, atară de desenatori, cărora li s'a lăsat tot 3 lei pe lună.

4) *Salariul lucrătorilor de întreținere.*

Aci avem o economie de 103.900, dobîndită prin lărgirea zonelor date sub supravegherea echipelor, în părțile de linii bine stabilite, mai ales pe liniile cari au șine de 40 kilograme pe metru liniar.

5) *Deplasări.* Aci e economie de 85.616 lei, provenind din noua dispozițiune luată de d. ministru de lucrări publice, prin care se suprimă diurnele fixe lunare, de oare-ce funcționarii, cu timpul, consideraū aceste diurne ca un fel de a-

daus la leafă și nici nu inspectaă linia, și înființarea diurnelor pe zilele de deplasare, fixind un maximum de atins pe lună. Această dispozițiune dă un minimum de economie de 85.616, însă putem prevedea că și aci vom avea o sumă mai mare.

6) *Despăgubirila de mărfuri perdute și stricate.*

La acest capitol avem o economie de 60.616 lei pentru chiria de material străin ce figura în bugetele trecute și care acum va fi socotită aparte, deschizându-se un compt de tresorerie la administrația C. F. R.

Aceste șase capitole dau, dar, o economie de 1.358.149 după recapitulăția următoare :

1) Personal	600.648 lei
2) Indemnisări de chirie	297.508 »
3) Material	210.387 »
4) Lucrători întrețineri	103.900 »
5) Deplasări	85 616 »
6) Chiria de material străin	60.616 »
Total	1.358.755 lei

Restul de economii provine din mai multe economii mici la diferite articole, cari pe scurt se pot resuma ast-fel :

La art. 6, întreținerea și reînouirea obiectelor de inventar, o economie de 13.200 lei.

La art. 9, lucrări de întreținere, construcțiuni și material de cale, o economie de 19.900 lei.

La art. 13, întreținerea vapoarelor și materialului plutitor, o economie de 21.442 lei.

La art. 14, jetoanele consiliului de administrație, o economie de 2.000 lei.

La art. 16, subvenția pentru casa de ajutor, o economie de 19.200 lei, care rezultă din faptul că salariul personalului a fost redus.

La art. 19, chiria de localuri, o economie de 16.000 lei, prin faptul că s'aău mai restrins serviciile. Această economie va deveni mai însemnată prin expirarea contractelor vechi și prin căutarea localelor mai eftine și restrângerea serviciilor.

La art. 20, medicamente, cutii de ajutor, o economie de 2.000 lei.

La art. 21, spese de publicitate și diverse, o economie de 5.000 lei, provenită din suprimarea comisioanelor agenților de porturi pentru cursurile vaporului Medea.

La art. 22, ajutoare și bine-faceri, o economie de 1.000 lei.

La art. 23, spese de porturi în serviciul maritim, o economie de 14.000 lei, rezultând tot din suprimarea curselor vaporului Medea.

La art. 28, diurua profesorilor și elevilor, o economie de 14.870 lei, provenind din reducerea numărului de elevi și de profesori.

În fine, la art. 29, material pentru școli, o economie de 2.371 lei.

Toate aceste mici economii dau un total de 130.983 lei, care, împreună cu suma din 1.358.765, trecută în recapitulăția de mai sus, dă suma de 1.489.132 lei, de economie totală.

În ultima ei ședință, comisiunea bugetară, în înțelegere cu d. ministru de lucrări publice, a mai realizat o economie importantă prin dispozițiunea luată de d. ministru de a tăia subvenția ce se da casei de pensuni și ajutor, ast-fel în cit suma de 448.800 lei trece iar ca spor la venit, de oare-ce se scade din cheltueli.

Totalul economiilor este dar de 1.937.032 lei, la care, dacă se adaugă 11.010 lei, mici economii de la diverse capitole, ajungem la suma de lei 1.948.942, indicată mai sus.

Ministerul de justiție

Cheltuelile acestui departament erau evaluate în bugetul 1899—1900 la 6.698.216 lei, iar pentru exercițiul viitor propunem 6.413.856 lei.

Rezultă dar o economie de 302.200 lei. Această economie, realizată de comisia bugetară, provine numai din reduceri de personal și constituie ast-fel o economie permanentă.

S'a redus numărul judecătorilor sindici la 20. De aci o economie de 120.000 lei.

La 41 judecători de instrucție s'a făcut, prin reduceri de apunamente, o economie de 24.600 lei.

La 49 judecători de ședință s'a redus 29.400 lei.

La 15 judecători-sindici s'a tăiat 9.000 lei.

La 6 prim procurori s'a suprimat 3.600 lei.

26 de procurori de parchet au fost reduși cu 15.600 lei.

Scăderea apunamentelor la 69 supleanți și substituți, ast-fel în cît s'a egalizat leafa lor cu aceea a ajutorilor de judecători de ocol, a dat o economie de 41.400 lei.

S'au redus în mod neînsemnat lefurile a 141 judecători de ocol, ceea ce ne-a dat o disponibilitate de 84.600 lei.

În fine, s'a suprimat un architect al palatului de justiție din București, de unde rezultă o scădere de 3.600 lei.

Totalul acestor economii însumează cifra de 331.806 lei.

Pe de altă parte, însă, s'a adaus 100 lei pe lună la 8 procurori de secție de la tribunalele Ilfov și Iași, ceea ce ne dă un spor de 9.600 lei, și 20.000 lei pentru înființarea unei secții la tribunalul Brăila.

Deducînd acest spor din economiile arătate mai sus, avem o reducere definitivă de 302,200 lei.

Ministerul de domenii

Budgetul ministerului de domenii se presintă anul acesta întocmit după noua lege de organizare. Această lege prevede trei mari creațiuni noi: direcția agriculturii, direcția comerțului și a industriei și administrațiunile regionale, fără a mai vorbi de serviciile secundare, cum este statistica, care de asemenea, prin întinderea ce i se dă, este aproape înființată din nou. Astăzi, după vechiul budget, agricultura e reprezentată la ministerul de agricultură prin un singur biuro, iar comerțul și industria nu posedă de asemenea de cît un singur biuro.

Prin noul budget, agricultura va fi reprezentată prin o direcție complectă, coprinzînd două servicii, din cari unul, serviciul zootehnic, este absolut nou. Industria și comerțul vor avea și ele o direcțiune deosebită, cu două servicii speciale.

Cu toate aceste adause, budgetul acestui departament se presintă cu o diferență reală în minus la cheltueli de 430.000 lei, căci nu trebuie să ținem în seamă diferența aparentă de 2.056.457 lei. Această deosebire nu reprezintă o economie reală asupra budgetului anului trecut, căci trebuie să ținem cont că în această cifră intră, de o parte, la *suprimări*.

488.833 lei, 50 bani, prima pentru zahăr trecută la ministerul de finance, și

1.585.162 lei cifra anului curent a subvenției școalelor profesionale, trecute la ministerul de culte. Asupra acestei cifre s'a făcut însă o economie mică la budgetul instrucțiunii publice.

Iar de altă parte, trebuie scăzute din aceste suprimări adause excepționale prevăzute în plus anul acesta, și anume:

105.000 lei, plata procentelor datorite casei de depuneri la sumele împrumutate pentru expoziție;

320.000 lei, plata a două rate datorite pentru orzul distribuit la săteni;

20.000 lei, pentru reînnoirea vitelor de muncă de la fermele-model și reînnoirea pepinierelor viticole, reînnoire care se va efectua cu banii prinși din vitele vindute ca ne mai putind servi.

Dacă facem toate aceste scăderi, găsim că budgetul anului curent 1900—1901 se presintă cu o economie de 430 mii lei asupra budgetului anului trecut 1899—1900.

Spre a se ajunge la acest rezultat, s'a făcut economii la personalul de birou și s'a făcut loc mai multor funcționari utili și speciali. ¹⁾ Grație acestor măsuri, s'a putut înființa două direcțiuni noi, cu trei servicii absolut noi și patru administrațiuni regionale, fără a îngreuna budgetul Statului, ci, din contră, prezentind o economie de aproape 200.000 lei la capitolul personalului, comparativ cu budgetul anului trecut.

¹⁾ În acest spirit s'a înmulțit personalul brigadierilor silvici, s'a dat o extensiune mai mare serviciului viticol și s'a transferat serviciul pescăriilor din București la centrul rațional al exploatarei, la Tulcea și Galați, alipindu-l de administrațiunile regionale respective.

Budgetul anului 1899—1900 prevedea la personal o sumă de 2.760.427 lei; budgetul anului acesta prevede 2.561.795 lei, adică o economie de 200.000 lei.

Acelaş spirit de economie a domnit şi în alocarea sumelor necesare la material. S'a încercat pretutindenă a se suprima cheltuelile zadarnice sau de lux şi a se da cea mai mare extensiune serviciilor într'adevăr utile. De exemplu: s'a prevăzut 40.000 lei pentru repararea caselor construite de minister în satele model din judeţul Ialomiţa; 15.000 lei pentru răspîndirea în ţară a plantelor furagere: trifoi şi lucernă; 80.000 lei pentru organizarea depositelor de vite şi de cai, cari să servească la îmbunătăţirea rasei vitelor noastre în diferitele regiuni. Asemenea s'a prevăzut un paragraf budgetar special pentru facerea marelui anchete economice, industriale, comercială şi agricole în toată ţara, anchetă destinată a ne pregăti în vederea încheierii convenţiunilor comerciale, cari expiră peste două ani. Mai trebuie notat că pentru prima oară s'a trecut în budgetul ministerului de domenii unele cheltueli în mod exact dupe scriptele comptabilităţii, pentru a nu se mai face apel la credite suplimentare în cursul anului. Ast-fel, la restituiri de sume rău incasate, s'a prevăzut suma de 30.000 lei, în loc de 22.000 lei ca în anul trecut, constatîndu-se că în fie-care an resulta o diferenţă de aproape 8.000 lei anul, care regulat se plătea din credite suplimentare. Asemenea la telegrame s'a înscris suma de 10.000 lei, suma reală dupe scripte. Asemenea, pentru cumpărarea de haraci la pepiniere s'a prevăzut pentru prima oară suma de 35.000 lei.

În resumat, ne presintăm cu o economie budgetară de 230.000 lei asupra budgetului anului 1899—1900, la capitalul: material.

Ministerul de externe

Budgetul ministerului de externe se înfăţişază cam în aceeaşi condiţiuni ca acela al anului curent, adică cu un total de 1.796.460 lei, prin urmare cu o deosebire numai de 200 lei.

Consiliul de miniştri

Aci s'a prevăzut o cheltuială de 72.380 lei, în loc de 71.300 lei, cit se prevăzuse pentru exerciţiul 1899-1900, adică cu un spor de 1.080 lei.

Cu aceste lămuriri, am onoarea, d-lor deputaţi, a supune aprobării d-voastre următorul proiect de lege:

FIXAREA VENITURILOR ŞI CHELTUELILOR STATULUI
PENTRU EXERCITIUL 1900 - 1901

TITLUL I

§ 1 - Creditul general

Art. 1. Venitul cheltuiilor ordinare şi extraordinare ale exerciţiului 1900-1901 se determină însumând cele două clase în care se împarte venitul în două clase.

Art. 2. Creditul suplimentar şi extrasuplimentar de guvern se fixează în fiecare an în baza proiectului de lege care se prezintă în fiecare an la începutul sesiunii parlamentare, în vederea aprobării sale de către Camera deputaţilor.

Art. 3. Guvernul are dreptul să emită în orice moment acte de credit până la limita sumei de lei 500.000.000.

§ 2 - Impozitele şi veniturile autoritatei

Art. 4. Guvernul are dreptul să emită în orice moment acte de credit până la limita sumei de lei 500.000.000.

PROIECT DE LEGE

pentru

FIXAREA VENITURILOR ȘI CHELTUELILOR STATULUI PE EXERCITIUL 1900 - 1901

TITLUL I

§ 1. — Credite deschise

Art. 1. Pentru cheltuelile ordinare și extraordinare ale exercițiului 1900—1901 se deschide miniștrilor credite specificate în tabela generală alăturată la această lege.

Aceste credite se aplică la datoria publică, la lista civilă, la dotațiunea Corpurilor legiuitoare, la curtea de conturi, la serviciul general al tuturilor ministerelor, la cheltuelile de regie și de percepțiune al impozitelor și veniturilor publice, la prime, la restituiri, ast-fel precum rezultă din bugetele speciale ale fie-cărui minister, constituind o sarcină pentru Stat de lei 236.675.509, bani 36.

Art. 2. Creditele suplimentare și extraordinare ce guvernul va fi nevoit să-și deschidă în cursul exercițiului 1900—1901, conform art. 49 și 50 din legea asupra contabilităței publice, vor fi mărginite la suma de lei 1.553.903, bani 64.

§ 2. — Impozite și venituri autorizate

Art. 3. Contribuțiunile directe și indirecte, veniturile monopolurilor Statului, arenzile și chiriele, embaticurile, taxele postale, telegrafice și telefonice, taxele căilor ferate, veniturile diverse și extraordinare, anume trecute în bugetul de venituri, se vor împlini după legile speciale.

Prețul săreii geme, destinată consumațiunii interioare, este fixat prin legea specială a serviciului salinelor.

Pentru export guvernul este autorizat a face asupra acestui preț reducățiunile cuvenite, conform cu cele stabilite prin legea specială a serviciului.

§ 3. — **Evaluățiunile, căile și mijloacele, rezultatul general al bugetului și mijloacele speciale de serviciu**

Art. 4. Căile și mijloacele aplicabile cheltuelilor bugetului general pe exercițiul 1900—1901 sunt evaluate la suma de lei 245.276.437.

Art. 5. Resultatul general al bugetului exercițiului 1900—1901 se resumă ast-fel :

Imposite și venituri . . . . . lei 245.276.437

Cheltueli ordinare și extraordinare » 238.229.413

Excedent de evaluări la venituri . » 7.047.024

Art. 6. — In cas de trebuință, ministrul de finance este autorizat a aplica dispozițiunile art. 135 din legea asupra contabilităței publice.

TITLUL II

Venituri și cheltueli pentru servicii speciale

Art. 7. Pentru lucrările extraordinare guvernul este autorizat a efectua cheltuelile necesare în marginea creditelor deschise și a resurselor speciale de cari ar dispune, conform diferitelor legi speciale.

Art. 8. Veniturile și cheltuelile casei de depunerii, consemnațiunii și economie, ale creditului agricol, ale casei pensiunilor civile și militare, ale casei de dotație a oastei, ale casei școalelor, ale Eforiei spitalelor civile din București și ale epitropiei S-tului Spiripon din Iași, se vor efectua conform bugetelor lor, aprobate de Adunarea deputaților.

Veniturile și cheltuelile țigurilor de rimători și de vite se vor efectua după bugetele lor speciale, aprobate de ministerul agriculturii, industriei, comericiului și domeniilor, conform art. 235 din legea asupra contabilităței publice.

In conformitate cu art. 45 din legea asupra impozitului băaturilor spirtoase, prima pentru exportul alcoolului se

fixează, pentru anul 1900—1901 la bani $1\frac{1}{2}$ de grad pentru fie-care decalitră exportat.

TITLUL III

Serviciul special al județelor, al comunelor și al camerelor de comerț

Art. 9. Pentru serviciul special al județelor se autoriză perceperea zecimelor votate de consiliile județene asupra principalului contribuțiilor directe, asemănat legilor cari regulează zecimile județene și efectuarea cheltuelilor după bugetele aprobate, conform art. 175 din legea asupra contabilității publice.

Art. 10. Pentru serviciul comunelor se autoriză perceperea zecimelor votate asupra principalului contribuțiilor directe după legile speciale și efectuarea cheltuelilor după bugetele aprobate, conform art. 191 din legea asupra contabilității publice.

Art. 11. Pentru serviciul camerelor de comerț se autoriză, conform legilor speciale, perceperea zecimelor asupra taxelor de patentă și efectuarea cheltuelilor după bugetele aprobate, conform art. 235 din legea asupra contabilității publice.

TITLUL IV

Dispozițiuni diverse

Art. 12. Este cu desăvârșire oprită împlinirea orî căror contribuțiuni directe, orî-ce taxe și venituri, altele de cit cele trecute în bugetul veniturilor și autorizate prin legea de față, sub orî-ce titlu și sub orî-ce numire ar fi, afară numai de acele imposite ce s'ar crea prin legi speciale.

Autoritățile cari ar ordona împlinirea lor, funcționarii cari ar face repartițiunea, precum și listele și tarifele, și, în fine, toți agenții cari ar împlini asemenea dări nelegale, se vor da judecăței și se vor pedepsi conform legilor în vigoare.

Raportor, N. FILIPESCU.

PROECTUL BUDGETULUI GENERAL AL
RECAPITULAȚIU

CHELTUELI	EVALUAȚIUNI propușe pentru exer- cițiul 1900—1901
Contribuțiunî directe	41.030.000 —
" indirecte	71.760.000 —
Monopolurile Statului	56.400.000 —
Veniturile ministerului domeniilor.	24.227.000 —
" " lucrărilor publice	21.964.437 —
" " de interne	11.205.000 —
" " " finance	4.690.000 —
" " " rezbel	1.113.000 —
" " " externe	286.000 —
" " " culte	260.000 —
" " " justiție	431.000 —
Diferite venituri	11.910.000 —
	245.276.437 —

STATULUI PE EXERCITIUL 1900 — 1901

NEA GENERALA

CHELTUELI	CREDITE cerute pentru exer cițiul 1900—1901	
Datoria publică	92.772.092	36
Ministerul de rezbel	45.940.609	—
" " finance	30.776.892	—
" " culte	29.895.777	—
" " interne	19.138.890	—
" " lucrări publice	4.795.000	—
" " justiție	6.408.456	—
" " domeniî	5.078.953	—
" " externe	1.796.460	—
Consiliul de ministri	72.380	—
	236.675.509	36
Fond pentru deschidere de credite suplimen- tare și extraordinare	1.553.903	64
	238.229.413	—
Excedent de evaluări la venituri	7.047.024	—
	245.276.437	—

BUDGETELE VIITOARE

DISCURS

ROSTIT DE D. N. FILIPESCU CU PRILEJUL DISCUȚIUNII
GENERALE A BUDGETULUI
ÎN ȘEDINȚA CAMEREI DE LA 20 MARTIE 1900.

Oraș ce era firesc — și am spus această frază de a se
presupune bugetul ministerului de război — era firesc că
ce acest buget să se presupună stăruind totdeauna nevoilor
statului. Noi însă stăm în toată noștră liniind sermă pe
lângă nevoie care trebuie să procedem pe d. minister de
război să de situațiunea bugetului și făcând reducțiile pe
ce să am făcut și ne putem ține că aceste reducții
ce să implică care care răspunde să se facă un număr
de membrii comisiei bugetului și să facă un număr

Domnilor deputați,

Onor. d. Carp a desfășurat două feluri de considerațiuni :
unele privitoare la actualul buget, cele-l'alte privitoare la
budgetele viitoare. D-sa a făcut cite-va critice și a formulat
cite-va desiderate. Criticele aū fost pe atit de mici pe cit
desideratele aū fost de mari și aceasta nu poate de cit să
ne satisfacă. Căci neapărat nu putem să pretindem ca un
membru din minoritate să fie mai blajin de cit a fost d sa
față de proiectul nostru de buget, mărturisind că, dacă el nu
va da un escedent, cel puțin e echilibrat și, pe d'altă
parte nu putem de cit să fim satisfăcuți de a vedea cit de
mari sunt exigențele d-sale față de noi. Aceasta chiar e un
omagiū adus operei pe care am început'o și de la care vād
că se cere atit de mult. Voiū căuta să proporționez răs-
punsul meu cu cuvintarea d-lui Carp. Mă voiū sili dar să fiū
cit se poate de scurt în ce privește bugetul actual și voiū
răspunde mai pe larg la considerațiunile generale ale d-lui
Carp cu privire la viitoarea noastră politică financiară, adică,
cind zic că voiū răspunde, nu înțeleg ca să-l contrazic în
multe privințe.

Dar înainte de a mă ocupa de criticele privitoare la acest
buget, vreaū să înlătur mai întâi, prin o cestiune preala-
bilă, acele cite-va consecințe pe cari d. Carp a vroit să le
tragă din deosebirea dintre proiectul de buget așa cum a
eșit din desbaterile comisiei bugetare și proiectul de buget
presentat de guvern. Este foarte firesc, d-lor, ca să fie o
deosebire. Mai întâi suma cea mai însemnată care a fost în-
lăturată din proiectul de buget al guvernului, este aceea de
4.300.000 lei de la ministerul de război.

Cred că era firesc — și am spus aceasta înainte de a se prezenta budgetul ministerului de război, — era firesc zic, ca acest budget să se prezinte arătând totalitatea nevoilor armatei. Noi însă, eram în rolul nostru ținând seamă pe lângă nevoile care trebuie să preocupe pe d. ministru de război și de situațiunea budgetară și făcând reducerile pe care le-am făcut. Și ne putem felicita că aceste reduceri, care implică oare-care răspundere, s'aun făcut cu unanimitatea membrilor comisiei budgetare, în care figurează membrii din toate grupurile politice.

Al doilea, ceea-ce a mai schimbat în cele din urmă, fisio- nomia budgetului sunt și două resurse noi pe care actualul ministru de finanțe le-a creat după prezentarea proiectului de budget, și în fine, cunoașterea mai exactă a situațiunii încasărilor care se prezintă alt-fel cu patru luni în urmă de cât cu patru luni înapoi.

Dar, negreșit că și comisia budgetară a adus partea ei de muncă și a contribuit să îmbunătățească acest budget. Aceasta este de netăgăduit și e și firesc. Recunosc acest merit nu numai pentru membrii majorității comisiei budgetare, dar și pentru membrii minorității, pentru vice-președintele nostru, d. Grigore Manu, care a lucrat la acest budget cu atita sîrguință, o recunosc pentru d-nii Carp și Arion, de o parte, pentru d. Costinescu de alta, și nu mă feresc a mărturisi că dacă domniile lor ar fi avut nu atitudinea pe care au avut-o, ci s'ar fi inspirat de vederile exprimate aci de reprezentanții partidului liberal-sturdzist care au protestat în contra fie-cărei legi de impozit și asmuțeau, în afară de parlament, nemulțumirile în contra fie-cărei reduceri, atunci or noi ne am fi aflat într'o situațiune mai grea, ori budgetul nu s'ar înfățișa așa cum l'am prezentat. (Aplause).

Echilibrarea budgetului

Acestea zise d-lor, permiteți-mi să examinez, mai întâiu, cestiunea echilibrării budgetului de care ne-a întreținut d. Carp. Cred că deja vom fi făcut un mare lucru, dacă dovedit va fi că budgetul este echilibrat. Se cer multe lucruri

de la acest budget, dar veți recunoaște că cea d'intîiî îndatorire a unui budget, este de a fi echilibrat, și această primă îndatorire cred că am îndeplinit o deplin. Ca demonstrațiunea mea să nu rămie în vînt, 'mî-ar trebui un termen de comparațiune și acesta ar trebui să fie budgetul actual. Dacă d. I. Brătianu, ar fi prezent, am putea să ne dăm satisfacerea de a triumfa cu ușurință, arătînd deosebirea dintre proiectul nostru de budget și budgetul actual. D-sa nu a voit să ia parte la aceste desbateri. Constat aceasta și nu insist.

D. G. Dobrescu. Are nădejde să'l mînînce ei. (Ilaritate).

D. N. Filipescu. Voiu lua ca termen de comparație, budgetul actual redus, după părerea unuia din oamenii noștrii politici care era recunoscut ca o autoritate în materie financiară. Voiu compara opera noastră cu budgetul actual redus după părerea mult regretatului Menelas Ghermani. Nu fac aceasta pentru a mă pune la adăpostul criticelor unui anume grup din Cameră, ci voesc, cu toată sinceritatea, să invoc autoritatea unuia din oamenii noștrii politici, care, în împrejurările prin cari trecem și cînd oamenii de finanțe ne-au dat atitea decepțiuni, s'a apropiat, prin politica sa prudentă, mai mult de adevăr.

D. Ghermani zicea cu privire la budgetul actual :

« Dacă veți avea o recoltă mijlocie, în toate, și în grîne și în livezi de prune și în vii, atunci evaluările d-voastră o să vă lase neapărat un deficit de cel puțin 5—6 milioane. »

Trecînd la evaluările cheltuelilor, d-sa zicea, cu privire la prima de zahăr : « Cum o să plătiți 1.280.000 lei cu 327.000 ? »

El mai constata că plata remiselor perceptorilor e prea puțin evaluată și apoi încheie ast-fel : « Toate aceste cifre constitue o supracheltuială neprevăzută de 1.450.000 lei, care trebuie adăogată la lipsa pe care e vor lăsa evaluările. »

Prin urmare, la veniturî o lipsă de 5—6 milioane. La cheltuelî o insuficiență în dotațiunea serviciilor de 1.450.000 lei. În total o neajungere de 7 milioane și jumătate.

Cu aceste deosebiri, budgetul azi în vigoare, s'ar presinta echilibrat.

Ia să vedem dacă ne-am inspirat de aceste prudente aprecieri.

Să iaū cheltuelee.

Aci constat că am evaluat mai larg unele cheltueli, dar, tot odată constat că orī-ce sporire de cheltueli ni se impută ca o risipă. Această critică trebuie să dispară și trebuie să se recunoască că cele 5 milioane economii, au fost întrebuințate cu sinceritate în unele servicii.

Reiaū capitolele de cari vorbea Menelaș Ghermani. La prima de zahăr, dotațiunea era insuficientă. Am adaos 2 milioane. La remisa perceptorilor era de asemenea o insuficiență și am adăogat 500.000 lei. Așa am adăogat la toate capitolele unde lipsurile au trebuit să fie împlinite cu credite suplimentare, dar în loc de 1.450.000 cit se constată că era neajungere la cheltueli, am pus 5 milioane.

Trec la veniturī.

Aci se constată de d. Ghermani o majorare a evaluărilor de 5—6 milioane.

Cit am adaos noi ca să putem evalua cu sinceritate veniturile? Am adaos 18 milioane impozite noi, 6.500.000 resurse de altă natură. În total 24.500.000 lei.

E drept că proiectul acesta de budget covirșește cu 9 milioane și jumătate cheltuelile budgetului actual. Deducându-se aceste nouă milioane și jumătate din cele 24 milioane, ajungem încă la un spor de resurse noi de 15 milioane și jumătate. Cu atita am redus evaluarea actuală a veniturilor.

Prin urmare, la cheltueli avind o dotare insuficientă de 1.450.000, am adăogat 5 milioane din economii, iar evaluarea veniturilor am scăzut-o cu 15 milioane și jumătate care au fost înlocuite cu resurse noi pe cari le-am creat.

Fără a intra în amănunte, cred că am liniștit unele temeri ale d-lui Carp. Dar d-sa a precizat cite-va capitole de la veniturī, ce crede că sunt prea mult evaluate. De pildă, d-sa ne zice că la spirtoase, evaluarea de 40 de milioane e exagerată. Dar, aci d-lor, ne-am bizuit mai întī pe media încasărilor a trei ani și cred că această normă are o valoare de oare-ce ea este cea mai defavorabilă și cea mai severă. Această medie e de 38.185.000 lei la tutun. Apoī

ne-am bizuit și pe încasările celor nouă luni din chiar anul acesta cari ne dau 27.700.000 lei ceea-ce pe 12 luni trebuie să ne dea 36 milioane. La aceasta, adăogați sporul tarifului cel nou al tutunului și cred că nu veți găsi exagerată evaluatua noastră. La vămii am scăzut 7 milioane. Dacă 7 milioane ar represiuta o taxă de 10 la sută din valoarea mărfurilor importate, reducerea noastră ar represinta 70 milioane. Credeți d-v. că importul nostru va scădea de la 300 milioane mai jos de 230 milioane cît admitem că ar putea să scază?

Am intrat în aceste amănunte singurele de cari s'a ocupat d. Carp.

Revin acum la chestia generală.

În ceea-ce privește evaluarea veniturilor, cred că 'mî-e permis să spun că acest budget e cel puțin echilibrat. În-suși d. Carp a mărturisit aceasta. 'Mî-e permis să mă folosesc de această prețioasă declarație. Dar este destul să spuneți în treacăt «budgetul e echilibrat» și apoi să ne aduceți învinuirii?

Dar d-lor, a echilibra un budget într'un an ca acesta, merită numai această banală mențiune, că budgetul e echilibrat?

Într'un an ca acesta a echilibra budgetul este e face o operă excepțională.

Un budget echilibrat, într'un an ca acesta, înseamnă a avea la anul un budget cu excedent. Iar un budget cu excedent prevestește, pentru anii următori, largi disponibilități.

La aceasta se întîmpină că încă n'am mers destul de departe. Excedentul de 7 milioane, ni se zice, nu e suficient. Dar care e excedentul care ar putea să vă satisfacă? Dorul de a avea excedente n'are margine. Dar mijloacele de a dobîndi excedente sunt mărginite și aceste mijloace am dori să ni le arătați.

Cari vă sunt mijloacele?

Alte impositie? Cred domnilor, că atunci cînd exportul nostru, prin urmare cînd avuția noastră într'un an s'a redus de la 280 milioane la 100 milioane, a veni într'un singur an să ceri resurse noi de 30 milioane, este tot ce se putea face. A cere mai mult, ar fi să pricinuești pagube agricul-

turei, ar fi să dai o lovitură de moarte comericiului, și ar fi să faci tot odată o operă budgetară neînțeleaptă, căci sporul de impozit nu ne-ar da spor de venituri.

Ni se zice însă : « puteți face economii mai mari. »

Economiile

Eū pretind că nu era cu putință să facem economii mai mari. Știți d-lor, că de vre-o 10 ani neconținut s'a repetat : « Budgetul nostru este ireductibil. » În această privință menționez raportul d-lui Emil Costinescu asupra budgetului 1897-98, în care citesc :

« Invățămintul ce reese din lucrarea comisiei, este că cheltuelile Statului nu se mai pot reduce din ceea-ce sunt astăzi. »

Neapărat că situațiunea nu era așa de grea atunci, cum este acum, dar acesta nu este un argument. Pricep că într'un an ca acesta să pretinzi să se facă impozite mai multe, să pretinzi ca să nu se facă cheltueli mai mari. Dar economiile, rezultind din tăerea sinecurelor și din cheltuelile inutile, trebuie să fie preocupațiunea constantă a oamenilor de finance în ori-ce împrejurări.

Ei bine, deși ni se zicea că budgetul este ireductibil, totuși am făcut 9 milioane economii.

Și cînd vorbesc de 9 milioane economii nu pomenesc de cele 4 și jum. milioane, de la ministerul de război, ce d. Carp, zicea că sunt trecătoare, căci, la anul, vom avea nevoie să le înscrim din nou în budget. De aceea, pe acestea nu le-am socotit. Vorbesc de economiile permanente cari se ridică în 5 milioane economii propriu zise, din cari 3 milioane jum. la personal și 1 milion jum. la material, și apoi în 4 milioane de la impozitul de 5 la sută, asupra funcționarilor. Căci economiile pe cari le-am făcut, le-am repartizat, fie în reduceri de funcțiuni, fie în reduceri de lefuri cînd ni s'a părut că lefurile sunt exagerate, fie într'o reducere uniformă asupra tuturor lefurilor funcționarilor.

9 milioane dar am căpătat din economii.

Mai cred că aceste economii vor putea fi, chiar în anul

acesta, impinse ceva mai departe, în aplicațiunea budgetului; căci sunt economii cari poți să le faci cu ușurință la alcătuirea budgetului, cînd un funcționar este notoriu inutil, cînd o leafă este hotărit exagerată. Sunt însă unele servicii mai delicate de cari nu'ți este permis ca, în localul comisiunii budgetare sau în cabinetul ministrului, să te atingi fără să te temi de a sdruncina serviciile.

Și în această privință, văd că chiar înainte de punerea în aplicare a budgetului, d. ministru al lucrărilor publice a hotărit să reducă personalul cîmptabilităței căilor ferate, și să supprime, mi se pare, controlul.

Acestea sunt lucruri atît de delicate, în cît nu ne-am fi putut incumeta noi să facem asemenea schimbări. Ele se pot face însă în aplicarea budgetului și se vor face.

Așa dar, cu cele 9 milioane economii deja dobîndite și cu economiile cari se mai pot face în cursul anului, cred că am atins limita economiilor posibile.

Cred că nu puteam face economii mai mari, cel puțin dacă, prin economii, înțelegem ceea-ce trebuie să se înțeleagă, anume că păstrînd organizațiunea actuală a Statului, continuînd acelaș traiu, avînd acelaș *train de maison* să faci în vederea acelorași rezultate mai puține sacrificii.

Aceasta pretind că nu este cu puțință.

Cred că am ajuns la acea limită unde, dacă am tăia 3 milioane încă din budgetul cheltuelilor, am sdruncina cu siguranță vre-unul din serviciile mari ale statului.

Dar voiți să facem economii de altă natură, voiți să știrbiți organizațiunea Statului, voiți să vă atingeți de armată, de organizarea învățămîntului nostru public? Asupra acestor cestiuni ași fi fericit să cunosc vederile minorității. Apucînd pe calea aceasta se poate reduce budgetul. Rămîne numai să cumpănim foloasele cu neajunsurile. Neapărat că se poate tăia de la armată. Cred însă că folos prea mare n'ar fi, căci am avea ofițeri pe cari trebuie să-i plătim fără să avem soldați; sau am avea mai mulți pensionari militari fără să avem ofițeri și soldați.

Cred că am putea face economii asupra reprezentațiunii noastre diplomatice. Aceasta s'ar face cu oare-care scădere

a vazei noastre în străinătate, și ar rezulta numai o economie de cite-va sute de mii de lei.

La ministerul instrucțiunii publice, se pot, mai cu succes, face economii căci cred că numărul școalelor și al școlărilor este, în situația în care ne aflăm, în rațiune inversă cu adevărata cultură.

O voce : Chiar suprimarea școalelor primare?

D. N. G. Filipescu : Absolut nu, dar categoric în ceea ce privește dezvoltarea actuală a școlii secundare și superioare.

Acum, d-lor, voiți să faceți aceasta? Se poate. În orice caz, acestea sunt de aci înainte economiile posibile. Dar prefaceri, cari pentru economii, să schimbe cu desăvârșire organizațiunea Statului, aceasta nu se chiamă economii și asemenea reforme nu se săvârșesc prin amendamente la budget. Ași fi fericit totuși ca opoziția să se rostească cît se poate de clar, cît se poate de limpede, asupra acestor cestiuni, fiind-că aci văd ceva realizabil și am putea în unele privințe să fim de acord. Dar cred că o reformă atît de fundamentală e egală și poate și mai mare în unele privințe ca o reformă a Constituțiunii și nu este bine să se facă în mod unilateral de un partid. Declarațiunile pe cari le-ar face opozițiunea fie în Cameră, fie în afară de parlament, vor fi prețioase pentru noi și le vom examina cu toată luarea aminte. (Aplauze).

Situațiunea Tesaurului

Această cestiune trebuie examinată și în raport cu situațiunea tesaurului ale cărui necesități singure ne-ar putea hotărî să facem amputări atît de dureroase, căci pe cît recunosc că situațiunea bugetară, ast-fel cum s'a așezat, este bună și pornită mai ales pe cale excelentă, pe atît recunosc că situațiunea tesaurului este jenată. Această jenă neapărat că se va resimți și în cursul anului viitor cînd vom suferi încă repercusiunea crizei din 1899. După urma acestei crize ne-am împrumutat însă, nici cum am vrut, nici cît am vrut.

În această privință noi nu avem nici o responsabilitate;

dar de sigur este o responsabilitate grea care apasă asupra predecesorilor noștri.

Am trecut printr'o criză tot așa de acută ca cele mai grave crize din alte țări. Nu am văzut însă, în toată istoria financiară a țărilor cu finanțe regulate, pildă de o criză de felul acesta, de cît după un război sau după o revoluție. Nu știu cu care din aceste calamități să semuesc trecerea la cîrmă a d-lui Dimitrie Sturdza. (Aplause).

În parte, această criză a fost consecința unei neînchipuit de fantastică politică financiară. Această politică s'a inaugurat prin acel program din Iași de un ridicol fără pereche, care într'un moment cînd deja situațiunea bugetară era delicată, propunea, în mod general, reduceri de impozite, reducerea datoriei publice, sporirea amortizării.

Inaugurată în acest mod, această politică a avut sfîrșitul ce se putea prevedea și a avut, drept epitaf, discursul rostit, anul trecut, aci, de ministrul de finanțe al fostului guvern, discurs care este cea mai extraordinară pildă de neprevvedere, de nepricepere și de inconștiență.

Eram d-lor, în luna Martie. Criza monetară bîntuia Europa întreagă. De 20 de ani nu se văzuse o asemenea criză. Eram descoperiți cu 65 milioane; se încercase contractarea unui împrumut și nu se putuse realiza. Budgetul era sdruncinat. Impozitele propuse de fostul ministru de finanțe, G. C. Cantacuzino, se înlăturase din cauza slăbiciunei și a impopularității guvernului Sturdza. Iar d. Pallade declara că nici odată situațiunea noastră financiară nu fusese mai bună, că nici odată viitorul nu se înfățișa în culori mai trandafirii. (Ilaritate, aplauze).

De pe urma acestei crize avem încă—o recunosc—o situațiune a tesaurului grea. Și atunci poate veți întreba: « Cu ce preîntîmpinați aceste nevoi? » S'ar părea, după discursul d-lui Carp, că se cere acestui budget nu numai să fie un budget echilibrat, nu numai un budget cu excedent, dar un budget menit a împlini toate lipsurile tesaurului. Mi se pare că este a fi prea exigent față de un singur budget. Dar care vor fi atunci resursele? N'am pretențiunea să scrutez intențiunile d-lui ministru de finance, dar de sigur

d-sa își dă seamă de situație, și are mai multe combinațiuni în perspectivă. Pe lângă acestea, cred că mai sunt două resurse cari pot fi utilizate.

Una este vânzarea titlurilor Băncii naționale pe cari le posedă Statul. Statul posedă valoarea a 8.000 de acțiuni și cred că ar putea ușor obține pe dinsele vre-o 15 milioane. Vă închipuiți, d-ilor, ce ușurare ar fi pentru tesaurul public această resursă.

D. C. C. Arion : 15 milioane ziceți ?

D. N. Filipescu, raportor : Aproximativ. Dacă s'ar socoti acțiunea a 2000 lei, ar face 16 milioane.

Dar, d-le Arion, vă înseleți. Nu sunt înțeles cu d. ministru de finance și este firesc ca d. ministru să păstreze o mai mare prudență de cât mi se impune mie. Mă aștept ca din cauza unei eventuale scăderi mici și momentane a acțiunilor Băncii Naționale, Banca să facă oare-cari întâmpinări. Dar articolul 5 din legea de la 17 Aprilie 1880 e formal. El zice : « Capitalul Băncii va fi de 30 milioane din cari 10 se vor depune de Stat, iar 20 se vor depune de particulari, prin subscripțiuni publice. »

Va să zică nu este nici un text de lege care să arăte ca Statul să fie înlănțuit de Banca Națională. El depune odată pentru tot-d'auna, banii, ajută Banca Națională pentru crearea capitalului inițial, dar de aci înainte el e liber, ca ori-ce acționar, să 'și înstrăineze acțiunile. Și cred că dacă Banca Națională ar face obiecțiuni prea puternice, atunci d. ministru — și iarăși aici nu îi cer explicațiuni, — va ști să ia măsurile cari se impun, față de un institut care de sigur e prosper, dar care 'și datorește prosperitatea privilegiului pe cari i-l dă Statul — și în așa condițiuni, ori care Bancă ar fi prosperat — dar care preocupat numai de interesele acționarilor și-a legat, altă dată, numele de teoriile cele mai nenorocite în materie monetară, și în criza din urmă, s'a ales cu așa beneficii în cât întrec acelea ce se permit în genere în alte țări. O asemenea instituțiune, cu un așa privilegiu, nu poate să aibă în vedere numai interesele acționarilor și, dacă, înc'odată s'ar dovedi că și în împrejurarea aceasta, Banca Națională e un instrument îndreptat în con-

tra intereselor Statului, atunci sper că se vor lua măsurile convenite pentru ca să o aducă la sentimentul realității. (Aplause). Merg pînă acolo în cît, eû personal, socotesc că la nevoie, — dar sper că nu vom ajunge acolo, — se va da unei alte societăți privilegiul de a emite bilete de la 1912 înainte.

O altă resursă care poate ajuta iarăși tezaurul, e exploatarea mai intensivă a pădurilor. Avem 950.000 hectare de pădure din cari se exploatează anual numai vre-o 4—5 mi. Eî bine d-lor, dacă am admite că revoluțiunea normală a tăerei pădurilor trebuie să se efectueze în 60 de ani, ar trebui să exploatăm anual 15.000 de hectare. Exploatîndu-se chiar numai 5000 hectare mai mult ca azi am avea un venit dobit de cel de 5 milioane lei cît avem astă-zî. Adică în 5 ani 25 de milioane. Pe de altă parte avem încă o resursă de la păduri: arborii de rezervă. Arborii de rezervă se află în localitățile cari, de oare-ce pădurile aû mai fost exploatare, presintă toate înlesnirile pentru exploatațiune. Avem vre-o trei milioane de arbori de aceștia. Socotiți a 3 franci arborele, face vr'o 9 milioane. In fine, cred că am putea scoate excepțional în exploatare cite-va păduri mari și să mai dobîndim oare-cari resurse.

Dacă cifrele acestea ar fi exacte, am putea dobîndi în 5 ani vr'o 50 milioane. Avem, fără îndoială, marfă; asemenea debușeurile există; cea mai mare greutate e aceea a capitalurilor cari ar trebui aduse pentru exploatarea acestor păduri. Reduceți țifra pe care v'o propun: Reduceți-o la jumătate, coboriți-o mai jos chiar. Dar cred că se poate afirma, că chiar în cazul cel mai rău, am putea, forțînd exploatarea pădurilor, să obținem oare cari resurse pentru tezaur. Așa a obținut Franța, la începutul guvernului Restaurațiunii, o resursă însemnată cu care a îmbunătățit situația tezaurului. Un ministru care trece de ministrul cel mai clasic în materie de finanțe, Baronul Louis, a scos de o dată în vînzare 300.000 hectare de pădure pentru a preîntîmpina nevoile tezaurului.

Aceasta aveam de zis cu privire la echilibrarea bugetului și la situațiunea tezaurului.

Budgetele viitoare

D. Carp însă a vorbit și de finanțele viitorului.

Permiteți-mi să mă îndeletnicesc și eu cu acest soi de wagnerism financiar. Mai întâi recunosc că budgetul pe viitor va trebui să se deosibească fundamental de ceea ce era budgetul în trecut. Va trebui să schimbăm cu desăvîrșire noțiunea pe care o aveam despre tot ce privește activitatea financiară, — căci am trăit într'o lume de așa erezii financiare în cît am tocit cu desăvîrșire priceperea unor noțiuni atît de simple, cum e de exemplu echilibrarea unui budget, ori rolul datoriei publice. Și fiind-că d. Carp a vorbit de ceea ce trebuie să fie echilibrul bugetar, permiteți-mi să vă spun părerea mea despre un lucru care pare atît de simplu în cît nu pare a avea nevoie de explicațiuni, și care totuși a fost așa de rău înțeles în cît, pe viitor, să cedează înțelegem prin cuvîntul echilibru bugetar, tocmai contrariu de ce s'a înțeles în trecut.

Această afirmațiune o voi întemeia pe demonstrațiunea că de 36 de ani, de la 1864 și pînă azi, nu am avut un singur budget echilibrat. Am avut în aparență budgete soldate chiar cu excedente. Cred însă că vă voi putea ușor demonstra că nu am avut în realitate nici un budget echilibrat în sensul în care se înțelege în țările occidentale echilibrarea bugetului.

Am avut în acel decurs de 36 ani 159.000.000 lei deficite acoperite cu rentă. Această cifră se află deslușită în raportul meu. 159.000.000 în 36 de ani represintă în mijlocie $4\frac{1}{2}$ milioane anual. Este această cifră este mare sau este mică? Pentru aceasta ertați-mi dacă încă odată caut un termen de comparație în streinătate.

Îați drept pildă două țări: Anglia, unde finanțele sunt atît de regulate în cît deficitele sunt foarte rări, și Franția, care din nenorocire este adesea bîntuită de deficite. Cări aș fost deficitele în anii din urmă în Anglia și Franția? În Anglia în 39 de ani, de la 1858 pînă la 1897, aș fost 490 milioane deficit și 1.249.000.000 excedent, care a acoperit deficitul; iați numai deficitele și constat că în 39 de ani ele

reprezintă 12 milioane pe an. Cît reprezintă însă cele 4 1/2 milioane deficit anual de la noi la un budget ca acela al Angliei? Acel budget este de 11 ori mai mare ca al nostru, înmulțesc 4 1/2 cu 11 și am 49 milioane. Atît ar fi avut Anglia, dacă ar fi urmat politica noastră financiară. Precum am văzut însă, ea nu a avut de cît 12 milioane deficit.

În Franța, de la 1872 — 1896, a fost, în afară de exce-dente, un deficit de 1 miliard, ceea-ce reprezintă anual 40 milioane. Deficitul nostru de 4 1/2 milioane, la un budget de 16 ori mai mare, reprezintă 72 milioane, pe cînd Franța a avut numai 40.

Dar m'am ocupat pînă aci numai de deficitete de la noi acoperite cu rentă.

La aceste deficite mai adaog o altă categorie de deficite neacoperite cu rentă.

Deficitul anului 1881—82.	. . .	7,494,164
» » 1883—84.	. . .	861,870
» » 1884—85.	. . .	14,294,756
» » 1887—88.	. . .	632,356
» » 1888—89.	. . .	2,096,570
» » 1894—95.	. . .	10,365,499
» » 1895—96.	. . .	16,665,248
» » 1897—98.	. . .	6,496,756
» » 1889—1900 (circa).		<u>30,000,000</u>
Total	. . .	88,897,219

Pe lingă aceste deficite mărturisite, mai avem deficitele oculte.

Acestea sunt mai grele de descoperit. Pot să indic cite-va aci, și nu pretind că sunt complet.

În budgetul 1884—85 se introduce printre resursele ordi-nare 1,254,052 lei, beneficiu din baterea monedei de argint.

În budgetul 1887—88 s'au încasat ca resurse ordinare 1,131,896 din împrumutul realizat pentru acoperirea credi-tului militar de 30 milioane.

În budgetul 1896—97 se înscrie 3,600,000 lei, numerarul disponibil al Casei de amortizare.

În budgetul 1897—98, deficitul mărturisit e de 6,496,757

lei, însă, în cursul aplicării bugetului, s'a deschis un credit extre-ordinar, în care s'a trecut, între altele, 3,200,000 lei excedent anterior.

Aceste cite-va cifre reprezintă deficite oculte, daŭ un total de 9,185,948 lei.

Mai avem de adăogat veniturile din vânzarea moșiilor Statului, — și nu vorbesc, bine înțeles, aci, de dobânzile plătite de sătenii, — ci numai de partea care constituie amortizarea.

Avem: Vinzări de bunuri mici (de la 1863 pînă la bugetul 1886—87). 23.676.066.

Vinzări de moșii (de la 1868 pînă la bugetul 1898—99), 23 360.323.

Ambele aceste cifre daŭ un total de 47.036.389.

Mai am încă un ultim capitol de adaos.

D-lor, dacă chiar în aceste bugete, cum vedeți, desechilibrate, am fi redus cheltuelile cu vre-o 20 milioane anual și am fi plătit toate aceste cheltueli cu rentă, evident că am fi putut scoate, în aparență acele bugete în excedent. Pentru a cunoaște însă adevărul ar fi trebuit să reintegrăm în buget acele cheltueli acoperite greșit cu rentă.

Cheltuelile absolut normale ale bugetului acoperite cu rentă, se pot socoti dar între cifrele cari însemnează o lipsă bugetară.

Semnalez aci, un număr oare care de cheltueli de felul acesta al căror loc trebuia să fie în buget și care au fost plătite cu rentă.

Iată-le :

Material rulant vagoane, mașini	28.219.276
Studii de căi ferate	1.350.851
Căi de comunicație	26.349.545
Repararea șoselelor degradate	1.778.389
Repararea Teatrului Național	300.000
Construcțiunii, reparațiunii de clădiri școlare și bisericesti	47.531.030
Repararea ministerului de finanțe și construcțiunii de localuri vamale	319.676

Report . . .

	Report . . .
Inființare de tirguri de vite și rimători . . .	1.742.018
Captare de ape minerale	1.000.000
Construiri de penitenciare	3.465.935
Spitale și ospicii	3.787.570
Institutul bacteriologic	99.981
Prime fabricelor de zahăr	500.000
Aplicarea legii monopolurilor chibriturilor . .	1.288.174
Total . .	116.731.445

Toate aceste cifre reprezintă în resumat totalurile următoare:

Deficite acoperite cu rentă	159.000.000
Deficite neacoperite cu rentă	88.897.219
Cite-va deficite oculte	9.185.948
Venituri din vânzări de bunuri ale Statului .	47.036.323
Cheltueli ordinare acoperite cu rentă . . .	116.731.445
Total . .	420.973.530

În 36 de ani această cifră reprezintă anual 12 milioane lei.

Acum, încă odată revin la comparațiunea de la început. Ce ar reprezenta acest deficit anual de 12 milioane în budgetul Franciei saū al Angliei? În budgetul Angliei, care e de 11 ori mai mare ca al nostru el ar reprezenta 132.000.000 pe cînd Anglia n'a avut de cît 12 milioane deficit anual. În Franția, unde budgetul e de 16 ori mai mare, el ar reprezenta 192 milioane pe cînd Franța n'a avut de cît 40 milioane deficit.

Am avut dar anual aproape 12 milioane deficit. Această medie nu se poate raporta însă indiferent la orî ce budget. La un budget de circa 50.000.000 cum era cam pe la 1864, dacā atribuim un deficit anual de 4 milioane, se cuvine să atribuim 20 milioane la un budget ca cel de azi de 240 milioane. Va să zică, în anii din urmă avem o lipsă medie 20 milioane în fie-care budget. Prin urmare, cred că nu am făcut o afirmațiune hasardată cînd am zis că, chiar în anii cînd am avut excedente, budgetul nostru n'a fost în realitate echilibrat. Nicî odată n'am avut budgete echilibrate

și totuși am scos pe hirtie multe bugete cu excedente. Aceasta era demonstrația ce vroiam să fac cu privire la greșita noastră concepție despre echilibrul bugetar.

În ceea ce privește menirea datoriei publice, avem o noțiune tot așa de fundamental greșită. Această noțiune este greșită și despre forma în care trebuie să se prezinte bugetul extra-ordinar, și în fond despre menirea unei datorii publice. Începînd cu chestiunea de formă, știți d-ilor, că există două sisteme cari se opun unul altuia. Unii recomandă unitatea bugetară; alții preferă sistemul celor două bugete: un buget ordinar și un buget extra-ordinar. Afară de aceste două sisteme, eu nu cunosc, în teorie, un al treilea. La noi însă este și un al treilea pe care nu știu cum să-l denumesc. Cred că s'ar putea numi sistemul creditelor succesive. Pentru fie-care nevoie se votează un credit și guvernul este autorizat să cheltuiască cît vrea și cum vrea din aceste credite succesive. Față de o așa practică, e curios că încă mai avem iluziunea că, atunci cînd votăm bugetul ne îndeplinim cea mai mare din atribuțiunile noastre, anume că prin votul bugetului suntem stăpîni pe punga țării și că guvernul nu se mai poate mișca de cît în limitele strîmte pe cari i le-am pus. Ce iluziune! Dar ce mai înseamnă bugetul acesta? Avem anul acesta un buget de 238 milioane la cheltueli. Dar cît poate să cheltuiască, după bunul său plac, guvernul din această sumă? Sunt afectate datoriei publice 92 milioane, cu privire la cari guvernul n'are nici o latitudine. Apoi, avem o sumă de cheltueli cari sunt impuse prin legi organice și guvernul n'are alt rol de cît să le aplice. Ministrul poate să dispue după propria sa chibzuință abia de cite-va fonduri secrete sau de cite-va capitole privitoare la misiuni și altele. Altminteri ministrul e strîmt cercuit în limitele bugetului. Așa trebuie să și fie. În schimb însă există un buget extra-ordinar, care întrece adesea cifra bugetului ordinar, un buget al cărui total se urcă une ori la 200—300 milioane. Asupra acestei sume guvernul e absolut stăpîn.

Atunci, mă întreb, la ce mai servesc prerogativele parlamentului în materie bugetară și la ce folosesc garanțiile

despre votul budgetului, despre specializarea budgetului, cînd dăm în bloc un alt budget pe care guvernul poate să 'l cheltuiască cînd vrea și cum vrea? Consecința acestui sistem ați văzut o. S'a găsit un guvern nepriceput care, într'o situațiune monetară din cele mai grele, a creat, prin cheltueli extra-ordinare, o datorie flotantă de 65 milioane și a angajat lucrări pentru o sumă de peste 60 milioane plătibile într'un singur an. Slobod ar fi fost chiar să meargă și mai departe.

Pe de altă parte, guvernul poate cheltui creditele extra-ordinare cum îi place. De aceea, cu aceste resurse extra-ordinare, s'a plătit și persoana și materia. Aceasta e una din cauzele pentru cari din resursele provenite din rentă s'a plătit atît de multe lucrări ordinare. Pînă și studiile de lucrări publice și personalul de studii s'a plătit cu rentă.

Conclusia mea este, ca și a d-lui Arion, că trebuie să părăsim acest sistem, că trebuie să ne îndreptăm spre sistemul unităței budgetare, care de sigur este idealul de dobîndit. Dar dacă n'am putea ajunge, mai curînd saŭ mai tîrziu, la unitatea budgetară, cel puțin este o îndatorire pentru noi ca, dispunînd de resurse extra-ordinare, să le incorporăm într'un budget extra-ordinar, întocmit în formă de budget.

Aceasta d-lor, aveam de zis cu privire la cestiunea de formă. În ceea-ce pivește însă fondul, lucrul este mai grav. Trebuie sa constatăm că am pierdut absolut simțul a ceea ce este o cheltuială extraordinară. Nu mai ne dăm seama care e menirea împrumuturilor. Iată pe ce cale am ajuns aci. Ne-am făcut un catalog care coprinde cheltuelile budgetare anuale. Am făcut apoi o altă listă de cheltueli cari, după o practică destul de îndelungată constituiesc în ochii noștri cheltuelile extra-ordinare. Adevărul adevărat însă este că nu trebuie să existe cheltueli ordinare și cheltueli extra-ordinare. Există numai împrumuturi extra-ordinare. În împrumuturi extra-ordinare este foarte firesc ca să plătești din împrumut chiar nevoi ordinare. În caz de mobilizare poate fi scuzabil ca să plătești chiar cîte-va măruntisuri ale echipamentului cari pot lipsi armatei. În timp normal însă, toate nevoile statului trebuiesc îndeplinite cu resursele ordinare. În această privință mă ertați dacă încă o dată mă duc peste graniță să caut exemple. Dar, ce voiți?

Exemplele pe cari le găsim la noi sunt tocmai acelea în contra cărora caut argumente spre a le distruge. Franția a hotărât acum două luni să cheltuiască 900 milioane pentru re-
fecțiunea flotei sale. Cu ideile ce au curs la noi, s'ar părea că această cheltuială e prin excelență o cheltuială extraordinară, și dar trebuie neapărat plătită din împrumut. Ei bine, nici o centimă nu se plătește din împrumut. Toată suma se va plăti din resursele ordinare ale budgetului, în curs de câțiva ani. Englitera are acum un război de susținut. Ea 'și sporește impositivul cu vre-o 400 milioane spre a preîntîmpina cheltuielile războiului, și dacă face ce e drept, și un împrumut, acest împrumut nu e consolidat. S'a contractat un împrumut pe 10 ani, adică tot budgetul ordinar va plăti cheltuielile războiului, însă aceste cheltuieli se repartizează pe 10 ani.

Noi ne-am constituit un budget ordinar care coprinde ceea ce să chiamă, în alte țări, « cheltuielile obligatorii ordinare, » iar budgetul nostru extraordinar ar fi mai bine denumit « budgetul cheltuielilor facultative ordinare. »

Dovadă că e așa, că budgetul nostru nu conține de cît cheltuieli obligatorii ordinare, e faptul pe care vi'l aminteam, că ori cînd e vorba de economii se zice că budgetul e ireductibil. Așa și este, căci în budget nu se trec de cît cheltuielile fără de cari mecanismul Statului s'ar opri pe loc. Budgetul însă trebuie să coprindă și acele lucrări facultative de cari o țară nu se poate lipsi, cum sunt lucrările de drum de fer, de șosele și altele, pe cari le taxăm pe nedrept de extraordinare.

În această privință, permiteți-mi să vă citesc o apreciere care ar trebui să rămîie neștearsă în mintea noastră. Iată ce zicea, acum cite-va luni, d. Luzzatti, eminentul fost ministru al tezaurului din Italia și inițiatorul băncilor populare din nordul Italiei:

« În 1891, cînd am luat direcțiunea ministerului tezaurului, *doctrina transformării capitalurilor* pentru construcțiunea căilor ferate, era admisă în Italia ca un adevăr absolut. « D. Magliani convinsese pe Italiani că, capitalurile isvorînd « din împrumut, în vederea lucrărilor de drum de fer, se « regăseau în aceleași drumuri de fer. Era epoca

« cînd în Italia, împrumuturile de 100, 200 și chiar 300 de milioane se succedau în fie-care an. De ce să nu intri în datorii, cînd nu te sărăcești și cînd regăsești echivalentul datoriei în chiar lucrările săvîrșite pentru construcția căilor ferate? »

« Consider ca adevărata onoare a vieții mele politice, d'ă fi dărimat și nimicît această doctrină nenorocită a transformării capitalurilor care provoacă deficitele și care, înăturînd din budget cheltuelile pentru căi ferate soldate cu împrumut, împinge la alte cheltueli nebunești și inutile. Am demonstrat în 1891 că, principalele rețele ale căilor noastre ferate fiind isprăvite, nouile linii ce s'ar face ar fi în neputință de a plăti, din beneficiile rețele, dobinzile și amortizarea capitalurilor împrumutate. Concluzia mea, prin urmare, era că orîce construcție nouă de cale ferată, trebuie să fie înscrisă în cadrul cheltuelilor ordinare ale bugetului, cu suma lor integrală și să fie acoperite cu venituri efective, iar nu cu venituri fictive cari nu erau la urma urmelor de cît o formă învăluită a împrumutului. »

D-lor, am vrut mai întîiu, să ne dăm bine seamă de ceea ce ar trebui să fie pe viitor echilibrul budgetar și de ceea ce poate fi un budget extraordinar.

Să 'mî permitiți acum să cercetez, potrivit acestor principii, viitoarea noastră situațiune budgetară despre care a vorbit d. Carp.

D-lor deputați, m'am silit ieri să rectific noțiunea pe care ne-am făcut-o despre ceea ce trebuie să fie în budget și despre ceea ce trebuie să fie un budget extraordinar, noțiune care mi s'a părut că a fost abătută de la adevăratul ei înțeles, prin o prea îndelung greșită practică.

Concluziunea ce reese din cele ce am spus, este indicată de la sine.

Ea este că trebuie să uzăm mai cu prudență pe viitor de creditul nostru și consecința care decurge din această primă concluziune este că budgetul nostru trebuie să capete o altă formă, căci într'însul trebuie să se încorporeze toate cheltuelile pe cari le făceam pînă acum din resurse extraordinare.

Trebue să uzăm, zic, mai cu prudență de creditul nostru. Este cu toate acestea o rezervă de făcut. Nu vom putea, în mod absolut, să ne ținem de acele principii rigide pe care le stabileam erī, întru cît utilagiul nostru național nu este deplin dobîndit. Inșă nu trebue, ca sub pretext de utilagiū național, să cădem iarăși în erorile trecutului.

De aceea, concluziunea mea cea d'intiū este ca să uzăm cu mai multă prudență de împrumuturi.

Tot de odată inșă, nu trebue, în ceea ce privește datoria publică, să ne încărcăm cu prea mari sacrificii pentru plata amortizăriei datoriei publice. Deja facem sacrificii enorme pentru amortizarea datoriei și, în această privință, puține țări se pot potrivi cu noi. Să nu cădem inșă în exces. De aceea cred că atunci cînd va fi vorba să consolidăm datoria de 175.000.000 bonui de tezaur, ar fi bine să o consolidăm sub forma unui împrumut perpetuū care ar sta alături de datoria noastră amortisabilă.

Pe de altă parte, ziceam că trebue să incorporăm, în bugetul ordinar, alături de cheltuelile ordinare obligatorii, ceea ce numeam cheltuelile facultative ordinare.

Dar mă veți întreba: Prin ce mijloace veți putea ajunge la acest rezultat, ținînd seamă de situațiunea noastră financiară actuală? In această privință, d. Carp a observat că, la anul, vom avea un buget sporit la cheltueli. In ședința precedentă, d. Arion ne zisese că bugetul actual coprinde pe lîngă unele economii permanente și altele întîmplătoare, în cît bugetul va trebui sporit de la 5 la 6 milioane. D. Carp a precizat, mi se pare, un spor de 6—7 milioane.

Eū merg mai departe. Cred că bugetul va trebui sporit cu cel puțin 8 milioane.

Ministerul de războiū ne va pricinui un spor de aproape 4 milioane, care se amănunțește ast fel:

Echipamentul trupelor ne va cere un spor de 1.950.000 lei; materialul artileriei 400.000; la capitolul « corpuri de trupă » vom avea din cauza concediilor carī nu vor mai fi așa de mari, din cauza manevrelor, trageri la țintă, concentrăriei recruților pe termenul legal de 90 zile, azi rēdus la 60 zile, vom avea zic, un spor de 1.500.000 lei. In total

3 850.000; cu cele neprevăzute putem stabili cifra de 4.000.000. D. Carp indica numai 3.000.000. Pe de altă parte însă cred că d. Carp a exagerat cînd a zis că vor trebui încă 4.000.000 pentru a face față anuităților nouilor resurse extra-ordinare. Această anuitate nu va trece peste 3.000.000. A daug încă la cele spuse de d. Carp, că la capitolul « veniturile diverse » nu vom avea o resură de care dispunem astăzi, anume nu vom mai avea 1.100.000 lei de la băterea monedei de nikel, și la veniturile ministerului lucrărilor publice va trebui să adăogăm 300.000 lei la pietriș. Toate aceste cifre reprezintă un total de 8.400.000 lei.

Cu ce vom împlini această lipsă, ne întreba d. Carp? Ați văzut d lor, că pînă aci am fost mai pesimist de cît d-sa. Voiu cuteza însă să fiu mai optimist în ceea ce privește mijloacele de a acoperi aceste noi nevoi. Am credința ne-strămutată că vom găsi mijlocul de a acoperi aceste 8 milioane, numai cu sporul normal al veniturilor vechi, și mai cu seamă cu sporul firesc al veniturilor create anul acesta. Știu că voiu fi acuzat aci de optimism. Nu mă feresc de această acuzațiune și cred că este chiar o datorie să ne împotrivim curentului de pesimism exagerat care a succedat unui optimism nu mai puțin excesiv. Văd cu mirare cum unii oameni, cari atîția ani de zile au suferit de acel optimism incorigibil, sunt atinși astăzi de un pesimism înfricoșat.

Nici odată nu s'a adevărit mai bine aprecierea lui Luther despre spiritul omenesc, pe care 'l semuia cu un om beat care se apleacă cînd într'o parte, cînd într'alta, fără a merge nici-odată drept.

Atîta vreme, adormiți într'o liniște neturburată, ne-a le-gănat un optimism atît de inconștient în cît nici o singură dată, și nici măcar în momentul cînd criza devenise acută, nu a fulgerat înaintea ochilor noștri o scîntee care să lumineze relele de cari deja eram atinși. Astăzi, un pesimism tot atît de exagerat confundă la o l-altă, în aceleași aprecieri defavorabile, și situația tezaurului care e momentan strimtorată și situația bugetară care e bună și situația economică care e plină de speranțe.

Ferit dar de acest pesimism excesiv, socotesc că resursele actuale ne vor da un spor de 8 milioane.

Maî întâi, din chiar obiecțiunile făcute în contra bugetului actual, cum că primele luni ale exercițiului viitor vor fi înfriurite de criza anului curent, putem trage concluzia că exercițiul 1901—1902 se va deosebi în bine de exercițiul viitor.

Dar apoi ați văzut că am evaluat resursele noastre cu 15 milioane mai puțin. Observați că nu vorbesc de totalitatea celor 24 milioane impozite, dintre cari 9,500,000 lei sunt atribuite noului spor al bugetului viitor asupra bugetului curent. În afură de aceste 9¹/₂ milioane rețin cele 15 milioane și jumătate resurse noi create pentru a putea reduce evaluarea veniturilor.

Credeți oare că resursele noastre nu vor reveni acolo unde erau mai înainte? Credeți că nu vom ajunge peste cîțiva ani la mijlocia încasărilor anilor trecuți? Evident că da. Dar cu toate acestea, nu mă bizui că vom avea un spor de 15 milioane. Iaș din această sumă numai o mică parte destinată celor 8 milioane de care avem nevoie și completez suma de 8 milioane cu sporul de venituri ce noile impozite ne vor da. Aceste impozite noi au fost evaluate în mai puțin și din cauza anului rău și din cauza că ele se aplică pentru prima dată și nu vor atinge, în primul an, întreaga lor productivitate. Sunt unele din ele cari, într'un an rău, vor produce mai mult. De pildă, avem monopolul hărtiei de țigarete care s'a evaluat cit se poate de prudent și care va produce mai mult, chiar în anul viitor, orî cum ar fi acel an, de oare-ce nu vom avea cheltuelile pentru instalarea monopolului, și monopolul nu va mai îndura concurența produselor cu cari ne aflăm aprovizionați, acum, la înființarea monopolului. Cred dar d-lor, că aceste 8 milioane de cari avem nevoie vor fi împlinite cu sporirea veniturilor celor vechi și mai ales prin sporirea veniturilor celor noi.

Dacă credeți că acesta este optimism, vă voi împărtași însă, în schimb o vedere mai pesimistă. Ast-fel se poate face compensațiune.

Eü cred că pe anul viitor este nevoie să avem un excedent și mai mare de cît cel de 7 milioane dobîndit acum și care, după calculele ce v'am făcut, va rămîne, la anul, în picioare.

Este indispensabil să sporim acest excedent pîna la 12 milioane.

Dar mi se va obiecta: « Este cu putință ca, cu un an înainte, să vii să profetizezi că ai nevoie de cutare saü cutare excedent peste un an? » Cred că sunt situațiuni în cari anume necesități impun realizarea unor anume disponibilități. Anglia ne dă o pildă de felul acesta, cînd Camera Comunelor, în ședința de la 8 Iunie 1819, votează următoarea moțiune:

« Pentru a îndestula toate nevoile serviciilor publice, pentru a săvirși în datoria națională reducerile treptate pricinuite de nevoia menținerii creditului public și pentru a asigura țării perspectiva de a fi, într'o zi, ușurată de o parte din sarcinile actuale, e absolut necesar ca excedentul net al veniturilor țării asupra cheltuelilor să fie de cel puțin 5 milioane de livre sterlinge (125 milioane lei). »

Asemenea cred că de acum trebuie să zicem că în bugetul exercițiului 1901—1902 este indispensabil ca să avem un excedent de 12 milioane.

Acı se pune întrebarea, de unde vom căpăta cele 5 milioane peste excedentul de 7 milioane? D. Carp întreba: « Veți recurge la noi impozite? » Impozitele noastre aü atins o limită peste care nu mai putem cere contribuabililor mari sacrificii. Cu toate acestea cred că vom putea căpăta încă 2½ milioane de la impozite și anume 1 și ½ milioane de la patente, ba chiar, și peste acest spor, încă un milion tot de la patente, dacă vom supune la contribuțiune, în porțiune justă, o categorie de patentari cari astă-zı plătesc prea puțin, o categorie din cele mai numeroase și din cele mai puțin utile, vreaü să vorbesc de arendași. Sunt țări unde absentismul nu bintue cu așa putere ca la noi și cu toate acestea arendași plătesc impozite mai însemnate ca la noi. De pildă, în Income-Tax, sunt două cedule, una pentru proprietarii de pămînt, alta pentru exploatatorii pămîntu

tului. E foarte firesc ca să impunem pe arendași la o patentă ceva mai urcată, patentă care azi nu poate să se ridice la mai mult dn 650 de franci, mi se pare, pe an, orî cît de mari ar fi beneficiile arendașilor. Acest impozit n'ar putea de cît să fie și spre folosul financelor și spre folosul agriculturii interesată ca să înceteze o stare de lucruri anormală, care desparte la noi calitatea de proprietar de aceea de agricultor.

Iată dar, 2 milioane și jumătate. De unde am putea lua restul? Eu cred de la o mai pricepută administrație a domeniului industrial al Statului.

Am vorbit erî despre disponibilitățile pe cari ni le ar putea da pădurile Statului. Nu le mai trec încă odată în socoteală, căci prețuesc că ele ar trebui să ne creeze o resursă extraordinară de care tezaurul are nevoie, în primii ani. Revin, însă, în treacăt asupra pădurilor; căci am auzit zicîndu-se că am fost prea optimist.

Mai întîi, d-lor, cînd am vorbit de veniturile excepționale ale pădurilor, nici nu am indicat vr-o cifră precisă. Am indicat o resursă excepțională fără a o preciza și cred că s'ar expune la o desmințire a faptelor acei cari ar pretinde că pădurile noastre nu pot să ne dea mai mult de cît ne dau astă-zî.

Și a fost destul să vorbesc erî despre această cestiune, pentru ca aseară chiar să primesc mai multe comunicări. Mi s'a comunicat între altele că la ministerul domeniilor există diferite cereri de vînzări de păduri. Intre altele, mi s'a citat pădurea statului Mușamică din județul Buzău, care s'a cerut de o companie străină prin petițiunea din 7 Februarie 1898, și pădurea din acelaș județ, Piciorul Caprei, cerută la 21 August 1899. Cari aũ fost motivele pentru cari aceste păduri nu s'aũ vindut? Nu știu. Probabil că una din cause este legea comptabilităței care cred că, atunci cînd ar fi vorba să dobîndim resurse, atît de însemnate, în împrejurările prin care trecem, ar trebui, în unele privințe, să fie modificată așa în cît să se permită, cu toate garanțiile pe care le veți cere, să se poată admite ofertele avanta-

gioase cari s'ar face, fără licitațiune. Apoi ar trebui să se facă aceste vinzări pe un termen mai lung.

O altă resursă a domeniului nostru o constituie pescăriile. In această privință sunt de acord cu d. Carp; d-sa 'mî spusese într'o convorbire privată, că pescăriile noastre pot să'și îndoiască și să'și întreiască venitul în 2 sau 3 ani.

In fine, avem căile ferate și poștele. In privința căilor ferate constat că coeficientul de exploatațiune e de 63%. Anul trecut el era de 70%. Grație economiilor pe cari le-am făcut și a veniturilor noui create la căile ferate, acest coeficient s'a coborît de la 70% la 63%. Resultatul e deja îmbucurător. Nu trebuie însă să ne oprim aci, și cînd vedem că în țări unde venitul chilometric nu e măi mare ca la noi, cum e Rusia, cînd vedem că în Ungaria coeficientul de exploatațiune e de 58%, trebuie să rîvnim să dobîndim acelaș rezultat.

Și această cifră a coeficientului de exploatațiune trebuie să fie grija constantă, aproape unică, a direcțiunii căilor ferate, în împrejurările prin cari trecem.

La poștă și telegraf, constat acest rezultat cam ciudat, că media incasărilor pe zece ani este de 7.636.000 lei; media excedentului veniturilor peste cheltueli este de 873.000, ceea ce reprezintă abia 11,5 la sută. Acest escedent, in Ungaria, reprezintă 29 la sută; în Belgia, reprezintă 32 la sută. Prin urmare, și în această privință avem o sfortare de făcut.

Preocuparea noastră, în ceea ce privește administrațiunea domeniului industrial, trebuie să fie ca, d'aci înainte punctul de vedere comercial să predominască și la căile ferate și la regia monopolurilor și la poștă și telegraf.

Pe de altă parte, negreșit, acelaș spirit de economie va trebui să stăpînească administrațiunile tuturilor departamentelor.

Vom putea ast-fel să realizăm poate încă cite-va reducțiuni. Inșă repet că nu mai avem mari rezultate de așteptat de la economii, dacă prin economii înțelegem a păstra aceeași organizațiune a statului, făcînd însă sacrificii mai mici.

In privința acestei cestiuni a economiilor, permiteți-mi o

espresiune familiară franceză. Mi se pare că cu economiile « *on nous a monté un bateau.* » Se joacă o festă cu aceste economii cu care să pretinde a se rezolva toate dificultățile financiare, economii fără limită și, în acelaș timp, pretinse fără efect asupra organizațiunii Statului care ar trebui să rămie intactă.

Sunt însă unele ministere unde se pot face economii prin schimbarea organizațiunii lor. Așa de pildă la ministerul instrucțiunii publice. Aci nu numai că se pot face oare-care economii, dar cred că este indispensabil să se introducă taxele școlare. Aceasta ar fi folositor și tesaurului și culturii înalte.

În adevăr, una din consecințele gratuităței învățămîntului secundar și superior este regimul școlar pe care îl vedem, este acea populațiune școlară compusă din 80% funcționari ai Statului. Vă închipuiți, d-lor, ce nivel coborît trebuie să fie în universitățile noastre cînd, la noi, studenții muncesc 8 ore pe zi la minister și o oră saū două în vederea examenelor, iar în universitățile străine, studentul își poate da tot timpul studiilor sale. Nu numai că de aci rezultă o coborire a nivelului nostru cultural, dar este în toate privințele inadmisibil ca să supunem tineretul nostru, la regimul nostru de muncă silnică universitar, în care nenorociții studenții trebuie să muncească încă cite-va ore pentru examene după ce aū muncit 8 ore pe zi ca să copieze în cancelarii.

D-lor, aș fi fericit dacă aș vedea că partidul liberal, saū măcar o fracțiune a partidului liberal, dacă d. Costinescu, care e un spirit mai larg, ar veni să ne dea dreptate în această privință. Dacă partidul liberal ar fi preocupat de adevăratele interese ale liberalismului, iar nu numai de dorul de a exploata toate clișeurile ce aū înrîurire asupra ne-roziei publice, el ar pricepe că școala noastră așa cum e organizată, nu este școala libertăței. O universitate care e o anexă a biurourilor ministeriale, populată de o tinerime obicinuită să îmbrace uniforma funcționarilor, nu este de cit o școală de slugărnice. (Aplauze).

Și observați, d-lor, că nu pretind ca veniturile cari ar is-vorî din taxele școlare să fie afectate la resursele generale ale Statului. Ele să fie afectate numai școalelor. Așa fiind

se va face o primă selecțiune, înlăturându-se tinerii cari n'au chemare pentru studiile înalte, prin concurs, care singur va putea să înlătore barierele fiscale. Taxele operînd această primă selecțiune, ele se vor înapoia la cei meritoși sub forma de burse. In cît acestora se va putea da nu numai gratuitatea, dar și învățămîntul subvenționat. Celor meritoși Statul le va putea zice: « Vă dau 120 lei pe lună, nu însă sub formă de leafă pentru ca să copiați 8 ore pe zi în hiurourile ministerelor. Nu vă pretind să vă petreceți vremea în cancelarii, ci să vă petreceți timpul în universitate, în muzee, în bibliotecă, în laboratorii. »

D-lor, cu aceste resurse și cu aceste economii, cred că vom putea împlini nevoile budgetului viitor, pe cari vi le-am arătat. Vedeți dar, că nu ne-am ocupat cînd a fost vorba de actualul proiect de budget, numai de budgetul acesta în sine. Ne-am ocupat, cum dorea d. Carp și de consecințele ulterioare ale noiei politice ce inagurează acest budget. Intre alte consecințe mai depărtate este neapărat și situațiunea noastră economică.

Situația economică

Această situație economică va înrîuri, cred, în mod fericit budgetul nostru. Dar pentru moment trebuie să recunoaștem că nu situațiunea noastră economică va înrîuri budgetul, ci situațiunea financiară va înrîuri, deocamdată în mod puțin fericit, situațiunea noastră economică.

Dacă examinăm raporturile economice dintre o țară și cele-l'alte țări vedem că alături de elementul comercial al exportului și al importului de pildă, se mai adaogă un element financiar important: importul și exportul de numerar care se face de pe urma emisiunilor de titluri fie ale Statului, fie ale inițiativei private.

D. Costinescu, în comisiunea budgetară, ne atrage atențiunea asupra acestei împrejurări și ne semnala acest fapt care merită toată atențiunea, că din cauza încetărei împrumuturilor, vom avea pe viitor anual 50 milioane aur ma

puțin în țară. Această cifră e cam mijlocia împrumuturilor făcute, în fie-care an, de Stat.

Temerile d-lui Costinescu sunt într'o privință întemeiate. Le găsec însă exagerate. Făceam ce-î drept, cam 50 milioane împrumuturi pe an. Dar nu veneau în țară 50 milioane în aur, din această sorginte. Împrumuturile acestea fiind făcute mai ales pentru trebuințe extraordinare, o bună parte, cam jumătate din cele 50 milioane venea, nu sub formă de numerar, ci sub formă de șine, de vagoane, de puști, tunuri, cupole, etc.

Prin urmare, ar trebui să reducem această sumă cam la jumătate. Neapărat că și această lipsă trebuie să ne pună pe gânduri. Ne vor lipsi anual 25 pînă la 30 milioane, cari intrau, în cele din urmă, în pungile populațiunii noastre.

Din această cauză importul nostru se va resimți, consumațiunea va scădea, produsul impozitelor indirecte va fi, întru cit-va, micșorat.

Pe lângă aceasta, vreau să semnalez și o altă consecință a acestei împrejurări anume că, din cauza acestei lipse de numerariu, vom avea un schimb defavorabil față de străinătate. De aceea se poate să întîmînim oare cari neajunsuri la plata cuponului în străinătate, sau la achitarea datoriiilor de ori-ce fel ce nu numai Statul, dar și particularii vor avea de făcut peste graniță.

D-ilor, cu privire la chestiunea schimbului, mai multe situațiuni trebuie avute în vedere. Avem mai întîi țările creditoare. Aceste țări creditoare au o balanță defavorabilă. Neajuns economic nu rezultă de aici, de oare ce lipsurile sunt împlinite prin numerariul care provine de la capitalurile plasate în străinătate. Așa de exemplu, Anglia trage din capitalurile engleze, plasate în străinătate, circa 2 miliarde aur pe an.

Să trecem acum la situația țărilor debitoare. Aci este o deosebire de făcut între țările debitoare, în timpul chiar cînd se împrumută și țările debitoare cînd încetează de a se mai împrumuta. Pe cînd o țară debitoare se împrumută, neajunsurile unei balanțe comerciale defavorabile se împlinesc cu numerarulul pe care 'l importează prin împrumut și se produce

un fel de prosperitate artificială, datorită împrumuturilor cari au o înriurire identică cu aceea a exportului. Căci dacă exportezi hîrtie sub formă de titluri, e tocmai ca și cînd ai exporta griu sau porumb. In schimb capeți aur.

Vine însă un moment greu, și aceasta e situația în care ne aflăm acum, cînd țara debitoare încetează de a mai face împrumuturi. Atunci cea țară poate să treacă prin momente critice, neputînd face față plăților în străinătate de cît cu mare anevoință. Aceasta este atît de adevărat în cît Rusia, de pildă, a realizat une-orî împrumuturi de stat numai pentru a putea străbate acele dificultăți.

Recunosc, dar d-lor, că pot să resulte de aci oare-cari dificultăți cari nu trebuiesc însă exagerate. Dar această jenă are și o contra parte care nu e defavorabilă. Aceste dificultăți sunt și o îmboldire spre o mai mare activitate. Acest fenomen ni l'a desvelit Francia, care, după emigrarea miliardelor în urma resbelului de la 1870, a văzut balanța ei comercială devenind favorabilă, de unde de obicei era defavorabilă. Numai între anii 1872 și 1876 exportul Franței a covîrșit importul. In acești 4 ani, excedentul exportului a fost de 900 milioane. Aceasta a provenit nu numai din cauza micșorării importului, micșorare firească de oare-ce, din lipsă de bani, în schimbul exportului se importă nu marfă ci bani, dar și din sporirea exportului care a luat un avînt foarte simțitor. Vă citez aci cîte-va cifre.

Iată mersul exportului Franței după 1870.

In 1870 exportul este de 2.802 milioane, iar în 1871, de 2.872 milioane. Cam aceasta era cifra exportului în ultimii ani ai imperiului.

Apoi, timp de 4 ani, exportul se ridică la următoarele cifre :

1872	3.761 milioane
1873	3.787 »
1874	3.701 »
1875	3.873 »

Apoi, de la 1876 pînă la 1880, exportul cade mai jos de aceste cifre.

Tot ast-fel cred că din dificultățile ce vom întîmpina de

a face plățile noastre în străinătate, din strimtoarea situației noastre economice, va rezulta că vom forța exportul nostru, și pe lângă această considerațiune generală mai este alta tot așa de bine dovedită astăzi, și anume, că dintr'o epocă de excesivă prosperitate naște o criză, precum dintr'o criză extremă naște prosperitatea. Din aceste împrejurări precum și din nevoia pe care ne-o impune criza actuală și care trebuie să fie un învățămînt că astăzi absolut toți Romîni vor trebui să muncească îndoit de ceea ce muncea pînă aci, dacă vor să ducă acelaș trai ca în trecut, cred că va naște o epocă de avînt economic, care va fi favorizat și de intrarea în scenă a două factori noi.

Primul factor e adaosul unui personal productiv care va putea da cu timpul oare care rezultate.

Pînă acum un an, privind spectacolul ce ni'l dedea dezvoltarea nesăbuită a felului nostru de învățămînt și a regimului nostru biurocratic, puteam să ne facem următoarea socoteală: dacă numărul elevilor cari ies din școli se va mări în progresiunea geometrică, iar slujbele nu se vor putea înmulți de cît în progresiune aritmetică, va veni un moment cînd se va încinge o așa luptă, o așa încăerare, în cît de la acest asalt al funcțiunilor publice, mulți vor fi abătuți spre ocupațiunile productive ale comerțului și industriei. Din excesul răului ar naște acest folos ce, în mod paradoxal, se poate susține că ar rezulta, dacă streinii ar avea singurî acces în serviciile publice, și dacă Romîni ar fi opriți de a ocupa funcțiuni. Atunci de sigur că elementul romînesc ar birui pe terenul economic elementul străin din lăuntru țării. Vă rog să nu rețineți din această din urmă apreciere de cît simburele de adevăr care zace în orî-ce paradox. Căci știu cu ce fel de adversari am a face și îi știu capabili să pretinză că am susținut înlocuirea Romînilor prin străini în funcțiunile publice.

Prin actuala criză financiară, prin oprirea și chiar reducerea dezvoltării bugetului cheltueilor, scadența pe care o soroceam cam peste 20 de ani, se ivește acum și trebuie să nădăjduim că personalul de funcționari disponibili și mai

ales personalul tehnic se va distinge în sfera activității industriale cum s'a distins în serviciul statului.

Un alt factor va mai intra în scenă; acesta este petrolul. Petrolul este merit a revoluționa activitatea noastră economică. Producțiunea lui s'a înzecit în anii din urmă, și totuși producțiunea actuală e minimă comparativ cu ceea ce va fi în viitor. Nu numai vom trage foloase din vânzarea și din esportul petrolului, din utilizarea lui în locul cărbunelui ce 'l importăm. Nu numai se vor naște industriile derivate ale petrolului, dar vom găsi în acest element combustibilul necesar industriei noastre și vor înflori o sumă de industrii cari nu puteau trăi în țara noastră, din cauza inferiorității condițiunilor de producțiune față de țările cari aveau la îndemână cărbuni.

Petrolul nu va lua avîntul său natural de cît atunci cînd se va fi construit conducta menită a lega localitățile petrolifere cu Dunărea saŭ cu Marea. Această cestiune se studiază acum de d. inginer Baiulescu, trimis în misiune în Statele-Unite, spre a vizita conductele de petrol construite acolo.

Cestiunea aceasta imi pare atit de importantă în cît cred că îndată ce ea va fi deslușită, ar trebui chiar să se convoace Corpurile legiuitoare în sesiune de vară pentru ca, cu o oră mai nainte, să se rezolve afacerea conductei.

Aceste împrejurări speciale menite a da avînt situațiunii noastre economice trebuiesc întovărășite negreșit și de o înțeleaptă legislație economică. Deja am intrat pe o cale sănătoasă. Prin modificarea codului de comerț vom atrage capitalurile streine. Prin legislația asupra cooperativelor se vor constitui miclele capitaluri naționale. Această legislație e menită a-și avea încoronarea în regimul vamal ce trebuie să pregătim de acum în vederea scadenței de peste trei ani.

Aci vreaŭ să semnalez o primejdie care se ivește chiar în vecinătatea noastră. Nu trebuie să ne disimulăm că Ungaria caută prin toate mijloacele a pune o barieră avîntului nostru economic. La Porțile-de-fer se înlocuesc barierele materiale prin bariere artificiale.

În această privință cunosc și punctul de vedere al gu-

vernului nostru și stăruința cu care el susține acel punct de vedere. Nu insist asupra lui căci sunt convins că guvernul nu se va depărta de calea ce și-a croit.

Pe de altă parte, pe cînd calea de apă întîmpină piedici, se caută a ni se închide granițele prin obstacole vamale.

Convențiunea noastră comercială cu Austro-Ungaria a dat foarte puține avantaje Austro Ungariei peste tariful nostru general și Austro-Ungaria ne-a dat foarte puține avantaje peste acelea ale tarifului ei general. Aceste avantaje acordate nouă în realitate se reduc la două, dar și aceste două concesiuni de fapt sunt anulate.

Unul dintre aceste avantaje este tranzitul cărnurilor proaspete, dar acest tranzit nu s'a putut efectua sub cuvînt că se studia tariful căilor ferate. Acum, independent de voința guvernelor din Pesta și Viena, avantajul tranzitului va deveni iluzoriu din cauză noului regim de inspecțiune a cărnei care se stabilește în Germania. Fapt este dar că nu beneficiăm de unul din cele două avantaje căpătate prin convențiunea noastră comercială.

Pe de altă parte, cîștigasem folosul de a se reduce tariful în ceea ce privește exportul vitelor noastre mici. Cu toate însă că ni s'a făgăduit că acelaș regim veterinar care există în Ungaria se va aplica și vitelor noastre, cert este că acest tarif redus nu se aplică pentru că ni s'a închis granițele, cu toate că starea veterinară a țării este mai bună de cît aceea din Ungaria.

Mă aștept ca în ajunul reînnoirii tractatului de comerț să se dea pentru cîte-va luni de zile acces în Austro-Ungaria rîmătorilor noștri. Dar sunt convins că atunci cînd vom voi să prețuim avantajele cari ni se vor oferi pentru noua convenție, nu vom avea în vedere făgăduelile ce ni se vor face pentru viitor, ci experiența pe care o vom fi făcut în trecut. (Aplauze.)

Și, d-lor, pe cînd se iaú acolo aceste măsuri de către autorități, se creează în Ungaria un curent de protecționism ce trebuie să ne deștepte. Acest curent care îmbrățișează nu numai puterile publice, nu numai cercurile comerciale și industriale ale Ungariei, e ajutat chiar de acțiunea so-

cială care dă acestei mișcări fisionomia ei caracteristică. Mai deunăzi, s'a întrunit la Pesta un comitet de doamne sub președinția soției ministrului de comerț, d. Hegedus și 783 de doamne au luat angajament iscălit că nu vor mai consuma de cît produse din Ungaria și nu se vor mai furniza de cît în prăvăliile unde se vînd produsele pur ungare. Mai știți d-lor, că funcționarii Unguri sunt siliți să se îmbrace cu stofe produse de industria ungară.

Prin toate aceste mijloace s'a creat un fel de boicotagiū al produselor noastre. Căci ținta acestei campanii, reese clar din următoarea circulară a ministrului de comerț ungar din 18 Decembre anul trecut, care zice:

« Pe lîngă acest scop trebuie să avem și un ideal, a cărui
« realizare s'o lăsăm urmașilor noștri. Acel ideal e ca in-
« dustria noastră odată înflorită să poată cuceri *orientul*
« *european*, avînd înlesuiri în căile noastre de comunicațiunii
« și în căile naturale parte deschise, parte ce se vor deschide.

« In acest scop statul va da preferință mare industriilor
« ce se vor crea pe malurile Oltului, în împrejurimile Bra-
« șovului și pe malurile Dunării. »

Precum vedeți, nu putem să ne facem iluziuni. Dar cred că aice nu'și face cine-va iluziunii fie la Pesta, fie la Viena, că nimeni nu se îndoeste că toate aceste măsuri vor provoca represalii și consecințele nu am nevoie să le arăt mai deslușit.

D-lor deputați, favorizați de un mare avînt de afaceri care cred că se va produce într'un timp foarte scurt, cred că situațiunea noastră financiară se prezintă în condițiuni bune. O singură rezervă avem de făcut în ceea-ce privește situațiunea Tezaurului care e momentan jenată. Dar încă odată situațiunea bugetară care face obiectul acestei discuțiuni e mai bună de cît a fost de mulți ani.

Opera noastră

Aceasta se datorește măsurilor pe care le-am luat și energiei cu care am prefăcut, fundamental, bugetul nostru.

Știu că această prefacere care prin 30 milioane resurse

noi și economii ne dă un excedent de 7 milioane, pare un rezultat insuficient aceloră care planează în domeniul iluziunilor, și care ne propun un ideal care se depărtează mereu de noi cu cât credem că ne apropiem mai mult de dînsul.

Cînd a fost vorba de echilibrarea bugetelor se părea că, anul acesta, echilibrul va fi imposibil de dobîndit. Azi acest echilibru e un lucru real cunoscut și de d Carp. După echilibrarea bugetelor, s'a pomenit de excedent. Acest excedent l'am realizat.

Acum ni se zice că el e insuficient. În tot-d'a-una o altă țintă, un alt ideal mai îndepărtat se arată la orizont și cînd credem că ne apropiam de acel ideal, el dispare.

El fuge ca umbra lui Anchise pe care în zadar Enea vroia să pue mîna și care, cum zice Virgiliu, se risipea ca visurile ușoare și ca vîntul care se perde în văzduh. Noi, d-lor, n'am planat în sferile etherului. Noi ne am pus pe terenul realității. Am ținut seamă de fapte palpabile, am dobîndit rezultate tangibile. Am lucrat pe un teren bătut, un teren sărăcit priu pierderea a trei sferturi din venitul țării anul acesta. Întru săvârșirea acestei opere n'aveam alt instrument de cît un credit știrbit și un buget desechilibrat.

Cu acest credit știrbit am realizat un împrumut care este cel mai mare, ca sumă totală, pe care l'a realizat țara aceasta și care este singurul împrumut realizat pe acest timp de criză în Europa, afară de acel al Bulgariei care știți în ce condițiuni umiltoare s'a făcut. Căci nu s'a cruțat Bulgariei nici controlul unui delegat european, nici afectare specială a unor venituri ca garanție. Acest împrumut l'am făcut, negreșit în condițiunile în cari am putut să'l facem. Pitt zice că în materie de împrumut nu este de cît o singură regulă, aceea de a te supune condițiunelor pe care ți le impun împrejurările. Ne-am supus la aceste condițiuni și am realizat împrumutul cu care am putut să îndreptăm situațiunea tezaurului, pe care am moștenit-o.

Pe de altă parte, am prefăcut fundamental bugetul nostru, introducînd, în acest buget, 30 milioane resurse noi, provenind fie din impozite, fie din economii. Față de un așa rezultat e ușor să constăți numai, ba chiar să critici. Dar

să ni se spue nu ceea-ce poate să dorească cutare iluzionist, ci ce pildă mai curagioasă am fi putut urma. Să ni se arate un alt exemplu de o sfortare așa de mare, făcută nu numai la noi în țară dar în ori-ce altă țară.

În 1871 am avut o situațiune financiară rea. Atunci, sfortarea noastră pentru a o îndrepta, a produs 20 milioane impozite noi, cari s'au dobândit în patru ani. Noi am dobândit 30 de milioane în patru luni. Atunci echilibrul budgetar s'a realizat tocmai în 1878, cu ajutorul evenimentelor externe. Noi am ajuns de îndată la echilibrul budgetar, echilibru recunoscut, mărturisit de toți. Și noi pretindem că peste acest echilibru budgetar avem și un excedent de 7 milioane.

Treizeci milioane! Dar știți ce reprezintă aceasta?

La un budget ca acela al Franței sporul nostru reprezintă o jumătate de miliard.

O singură dată Franța a făcut în finanțele sale un salt de o jumătate miliard după evenimentele din 1870.

Și a fost nevoie de mai mulți ani de zile pentru ca să ajungă Franța la echilibrul budgetar.

Italia a luptat zece ani de zile ca să ajungă la echilibru. Zece ani de zile s'au trudit financiarii Italiei ca să capete echilibrul dorit, care mereu se risipea ca o iluzie.

Noi am avut fericirea ca într'un singur an, an greu ca acesta, în care nu numai finanțele statului dar și toată bogăția privată a țării au fost atinse, să ajungem la un budget cu excedent.

Acest rezultat se datorește virtuților acestui popor care a priceput necesitatea sacrificiilor. Țării revine tot meritul, căci a dat probă și de judecată limpede și de îndurare.

Voios ea a făcut toate sacrificiile pentru a face onoare iscăliturii sale. Nu mă îndoesc că aceste merite vor fi prețuite cum se cuvine dincolo de granițele noastre. (Aplauze.)

Cît pentru noi, am avut un singur merit, acela de a fi arătat țării calea datoriei. La acest merit se adaugă următoarea împrejurare: că dacă noi toți, ca contribuabili, am plătit din pungă, noi, ca partid, am plătit și cu popularitatea noastră. (Aplauze prelungite.)

TABLA DE MATERIE

MOȘTENIREA LIBERALĂ	3
MĂRGINIREA INIȚIATIVEI PARLAMENTARE	41
APORT ASUPRA BUDGETULUI 1900—1901 :	
<i>Partea I. — Echilibrarea Budgetului</i>	51
<i>Partea II — Veniturile :</i>	
Reforma impozitelor	55
Povara impozitelor în România	72
Evaluarea veniturilor pe exercițiul 1900—1901	77
<i>Partea III. — Datoria publică :</i>	
Origină datoriei noastre publice	83
Datoria publică în 1900	95
Crisa din 1900 și împrumutul de 175 milioane	99
<i>Partea IV. — Cheltuielile :</i>	
Considerațiuni generale asupra budgetului cheltuielilor	113
Inzeestrarea diferitelor servicii	117
<i>Legea bugetară</i>	146
BUDGETELE VIITOARE	155

VERIFICAT
2017

